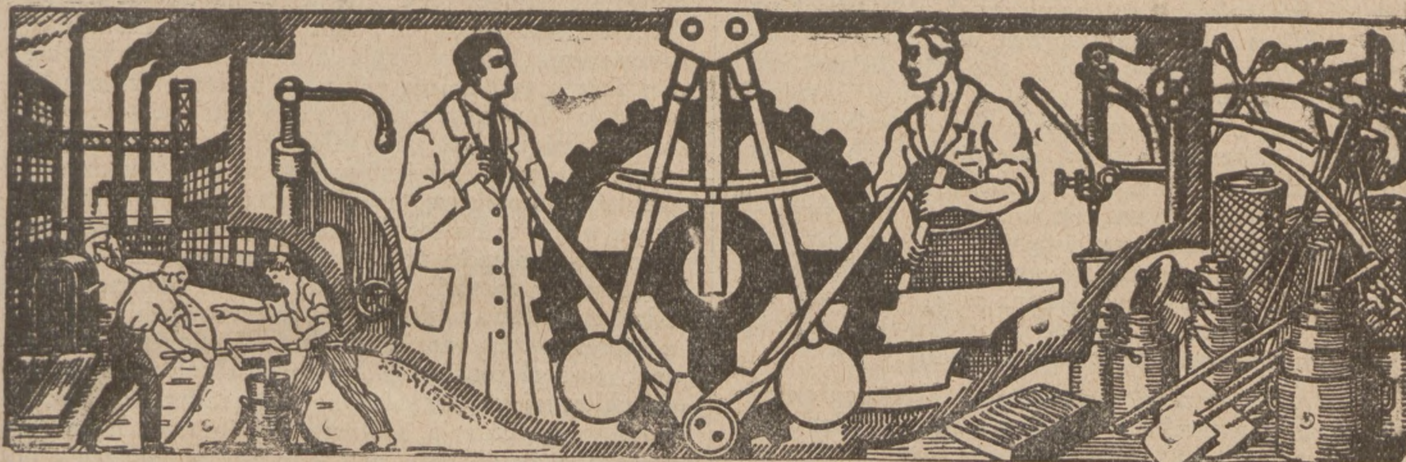
RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

STAŁE DODATKI:
„ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA" • „POSTĘPY W PRZEMYŚLE" • „DZIAŁ SAMOCHODOWY" • „HANDEL I PRZEMYSŁ ROWEROWY" • „DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY I CERAMICZNY" • „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH"

Nr. 49 Poznań, 7 grudnia 1929 Rok IX

PRZEDPŁATA kwartalna 4½ zł + 40 gr za dostawę franko w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej

Doniosłość t. zw. małego traktatu handlowego z Niemcami

Aktualnem zagadnieniem ostatniego czasu jest dojście do skutku t. zw. „małego traktatu handlowego" z Niemcami. Zawarciem traktatu interesuje się obecnie polski świat gospodarczy, szczególnie zaś oczekują go z niecierpliwością przemysłowcy hutnicy i żelaźnicy, ponieważ rozwiąże on wiele spraw z zakresu różnych formalności celnych oraz pomocniczych środków polityki celnej, przyczem dojście do skutku wspomnianego traktatu wyświetli wzajemny stosunek hutnictwa obu krajów.

Z rozważań na ten temat zawartych w 5-tym zeszycie „Hutnika", wynika, że z chwilą wejścia w życie tego traktatu, nabierze mocy obowiązującej umowa, zawarta dnia 21 grudnia 1928 r. pomiędzy przedstawicielami polskiego a niemieckiego hutnictwa.

Od początku listopada r. b. — czytamy w wymienionem piśmie — toczą się w Warszawie rokowania pomiędzy pełnomocnikiem polskim p. dr. J. Twardowskim, a posłem Rzeszy Niemieckiej, p. Rauscherem, o zawarcie traktatu handlowego polsko-niemieckiego. W rokowaniach tych ze strony Rzeszy Niemieckiej, oprócz delegacji w dotychczasowym składzie, bierze udział radca legacyjny dr. Eisenlohr, zastępca szefa sekcji ekonomicznej Auswärtiges Amt'u.

Przedmiotem rokowań jest, jak wiadomo, t. zw. „mały traktat handlowy", oparty na nieograniczonej klauzuli największego uprzywilejowania. Traktat ten nie będzie zawierał ani związania (fiksacji), ani przyznania nowych ceł konwencyjnych, znajdzie w nim jednak rozwiązanie wiele spraw z zakresu formalności celnych i pomocniczych środków polityki celnej.

M. in. Polska oświadczyła gotowość odstąpienia w tym traktacie od swojej, stosowanej dotychczas, zasady pochodzenia i przychodzenia towarów (origine et provenance), której mocą towary, przychodzące ze składów trzeciego kraju, tracą prawo do ceł konwencyjnych. Będzie to koncesja dla pośredniczącego handlu niemieckiego oraz składów hamburskich i bremeńskich, które w przyszłości będą mogły przywozić do nas na zasadzie ceł konwencyjnych towary, wyprodukowane przez inne państwa. W ten sposób Niemcy uzyskałyby od Polski ustępstwo, którego nie zdołały uzyskać od innego kraju, prowadzącego analogiczną politykę w Europie, — Francji.

Innem jeszcze następstwem w dziedzinie formalności jest pewne ograniczenie autonomji przepisów co do ukrajowienia (nacjonalizacji) towarów. Niemcy, jako kraj przetwarzający i uszlachetniający obce surowce, zainteresowane są w tem, aby wszelki stopień przeróbki w Niemczech obcych towarów uważany był za nacjonalizację towaru, uprawniającą do zastosowania ceł konwencyjnych.

Polska nie może się zgodzić na związanie autonomji swego prawodawstwa w tej dziedzinie, tem bardziej, że obecny przepis, uzależniający ukrajowienie towaru od dodania 50 proc. pierwotnej wartości, jest przepisem tymczasowym i nie przesądza zasad, jakie będą figurowały w przyszłem prawie celnem Polski. Natomiast Polska wyraziła gotowość uznania w traktacie pewnych procesów przetwórczych za równoznaczne z ukrajowieniem, jakkolwiek one nie powiększają bardzo często pierwotnej wartości towaru o 50 proc.

Rozwijając klauzulę największego uprzywilejowania, obie strony zobowiązują się przy stosowaniu autonomicznych ulg celnych — nie uzależniać zastosowania ulgi od kraju pochodzenia. Ma to w szczególności pewne znaczenie, ze względu na stosowanie przez Polskę ulg autonomicznych do maszyn, przez Niemcy zaś — do półsurowych produktów naftowych. W dziedzinie polskich autonomicznych ulg celnych na maszyny Niemcy wysunęły sprawę ustalenia listy maszyn, niewyrabianych w kraju, jako decydującej dla urzędników przy stosowaniu ulg i mającej zastąpić obecną procedurę każdorazowego stwierdzania niewyrabialności maszyny w kraju. Nie miałoby to jednak wiązać samego systemu, ani wysokości ulgi, ani nawet przesądzać zastosowania ulgi dla danej maszyny — w każdym indywidualnym wypadku (jak wiemy, zastosowanie ulgi może nie nastąpić, gdyby nawet maszyna istotnie nie była wyrabiana w kraju — np. na maszyny cukiernicze, szewckie, jakkolwiek należą przeważnie do niewyrabianych w kraju).

Powyższa sprawa, wysunięta w ostatniej chwili przez stronę niemiecką, o ile wiemy, jest przedmiotem wszechstronnego badania, zwłaszcza, że zdaje się wkraczać w dziedzinę większego traktatu handlowego i nie równoważy się z ustępstwami niemieckiemi.

Z chwilą wejścia w życie omawianego traktatu handlowego nabierze również mocy obowiązującej umowa, zawarta dnia 21-go grudnia 1928 r. pomiędzy przedstawicielami polskiego a niemieckiego hutnictwa żelaznego. Umowa ta, jak wiemy, reguluje wzajemny stosunek hutnictwa żelaznego obu krajów, rezerwując polski rynek wewnętrzny dla przemysłu rodzimego, a nadto pewien kontyngent sprzedaży polskich wyrobów walcowanych na rynku niemieckim, jako też kontyngent niemieckiego żelastwa dla hutnictwa polskiego. Z chwilą wejścia w życie małego traktatu handlowego odpadną wszystkie zarządzenia bojowe obu krajów, a więc i zakaz bojowy polski przywozu koksu niemieckiego.

Układany obecnie mały traktat handlowy ma się opierać na zasadzie kontyngentów ze strony polskiej — towarów zbytkownych (zakazanych do wwozu w Polsce), a ze strony niemieckiej — węgla i trzody chlewnej. Kontyngenty węgla i trzody stanowią główną i jednocześnie jedyną realną w tym traktacie koncesję niemiecką dla Polski i dlatego od właściwego postawienia sprawy węgla, a zwłaszcza trzody chlewnej zależy ostatecznie zawarcie małego traktatu handlowego. Wysunięty przez Polskę kontyngent węglowy rozumiany jest jako saldo, tj. nadwyżka wywozu nad przywozem, co jest ważne ze względu na reglamentację wwozu węgla w Niemczech, a wolność przywozu węgla w Polsce. W ostatnich dniach, jak nas informują, nastąpiło pewne porozumienie układających się stron w sprawie węgla, są jednak jeszcze różnice zdań, zwłaszcza w dziedzinie dodatkowych warunków, z któremi związane jest przyznanie kontyngentu. Nie jest również rozstrzygnięta sprawa kontyngentu trzody chlewnej; nie uzgodniono poglądów co do wysokości i przeznaczenia dostarczanej trzody. Strona niemiecka dąży do tego, aby z trzody pochodzenia polskiego zrobić tani surowiec dla przemysłu przetworów mięsnych Rzeszy i w tym celu niewysoki kontyngent, jaki mielibyśmy otrzymać, mógłby być dostarczany tylko do fabryk. Takie postawienie sprawy jest dla strony polskiej bardzo niekorzystne, ponieważ nie gwarantuje ani wyzyskania kontyngentu, ani otrzymania cen, odpowiadających konjunkturom i notowaniom rynku niemieckiego. Kwestja gwarancyj w postaci ewentualnego dopuszczenia trzody na wolny rynek jest dla strony polskiej bodaj najważniejszym warunkiem zawarcia małego traktatu handlowego, bez takiej gwarancji bowiem może stać się iluzoryczną koncesją, o której uzyskanie idzie głównie w układanym traktacie.

Świetny stan francuskich finansów

Analogia do stosunków w Polsce.

(Od naszego specjalnego korespondenta.)

Na wielką skalę rozpoczęta w r. 1926 sanacja francuskich finansów wydała w ciągu krótkiego okresu czasu rezultaty przechodzące najśmielsze nadzieje. Osiągnięto je dzięki konsekwencji i planowości posunięć ze strony władz, jak i dzięki wielkiemu bogactwu kraju, oraz wrodzonemu Francuzom zmysłowi oszczędności. Budżet francuski wzrasta corocznie i na r. 1930 po stronie wydatków wyniesie przeszło 56 milj. fr. po doliczeniu wydatków nieobjętych budżetem zwyczajnym.

Mimo, że jest tak znaczny wzrost wydatków, Skarb dysponuje tak znacznemi nadwyżkami dochodów, iż jednym z najpopularniejszych i najczęściej poruszanych problemów jest problem zmniejszenia obciążenia podatkowego, tak zw. „degrévement".

Przygotowanie projektu budżetowego na r. 1930 wykazało, że Skarb francuski zgromadził zagranicą zapas dewiz, który obliczają na około 10 miljardów, to jest mniejwięcej tyle, ile należałoby wpłacić Skarbowi amerykańskiemu, gdyby układ w Waszyngtonie nie był został ratyfikowany. Moment ten stanowi przedmiot ostrej krytyki. Oskarża się państwo, że pozbawia paryskie rynki pieniężne środków obrotowych na rzecz rynków nowojorskich i że w ten sposób pozbawia produkcję francuską gotówki, która służy do podtrzymywania spekulacyj amerykańskich. Ponieważ nadto Skarb posiada na rachunku w Banku Francji 6 i pół miljarda fr., do której to kwoty doliczyć należy 7 miljardów frank., zdeponowanych w Banku przez Kasę Amortyzacyjną, przeto zwracają się do państwa z wezwaniem, aby zaniechało taktyki deflacji obrotu i zredukowało zapasy, które nagromadzono przez obciążenie opodatkowanych.

Jakaż to różnica pomiędzy sytuacją Skarbu w r. 1926, kiedy to właśnie zmniejszenie się aktywów Skarbu w Banku Francji, a wzrost pasywów w tymże Banku uważany był za niebezpieczny — a obecną sytuacją, w której zarzuca się Skarbowi, iż jest zbyt bogaty.

Ponieważ bilans płatności międzynarodowych układa się dla Francji dodatnio, tak, że frank jest raczej zagranicą zakupywany, aniżeli ofiarowany, przez to we Francji raczej pożądaną staje się inflacja obiegu w miejsce deflacji, która, powodując ciasnotę i drożyznę gotówkową, hamuje rozwój gospodarczy.

Otóż Skarb państwa i Kasa Amortyzacyjna, wycofując z obiegu w drodze podatków lub pożyczek gotówkę, przelewaną następnie do Banku Francji, unie-

ruchamiają w ten sposób znaczne zapasy gotówki. Zwiększenie ilości środków obrotowych mogłoby przeto nastąpić nietylko w drodze zwiększenia kredytów dyskontowych w Banku Francji, ale również dzięki Skarbowi i Kasie Amortyzacyjnej w drodze redukcyj podatkowych, lub też spłat pożyczek.

Tutaj zaczepiamy o problem obniżeń podatkowych. Wychodzi on z założenia, iż nadwyżka dochodów nad wydatkami z końcem roku budżetowego wynosić będzie 3 i pół miljarda fr. i że państwo sumy tej nie powinno wślad za poprzedniemi niejako tezauryzować, lecz, że o sumą tą należy obniżyć obciążenie podatkowe. Zagadnieniem tem konkretnie zajmowała się Komisja Finansowa Izby Posłów.

Jak wyżej wspomnieliśmy, Skarb francuski dysponuje w Banku Francji sumą 6 miljardów fr., a Kasa Amortyzacyjna 7 miljardów fr., czyli, że w łącznej wysokości 13 miljardów fr. mogłoby być wprowadzonych w obieg.

Co dotyczy zamiany 10 miljardów dewiz, stanowiących własność Skarbu na franki, to zamiana ta nie spowodowałaby równoczesnej deflacji pieniężnej na zagranicznych rynkach o sumę 10 miljardów fr. i inflacji na rynkach francuskich również na sumę 10 miljardów. Pragnąc bowiem uzyskać za dewizy franka, Skarb musiałby dewizy te sprzedać posiadaczom franków, pragnącym nabyć dewizy. 10 miljardów frank., które uzyskano ze sprzedaży dewiz, powiększyłyby jego rachunek kredytowy w Banku Francji, podczas gdy środki obrotowe we walucie kraj. zmniejszyłyby się o tę sumę u nabywców dewiz. W rezultacie operacja doprowadziłaby do deflacji na sumę 10 miljardów, ponieważ inflacja rachunku kredytowego Skarbu w Banku jest bezpłodna w odniesieniu do rynków pieniężnych.

Jedynie wówczas, gdyby Bank Francji odstąpił od zasad, które przyjął od chwili stabilizacji legalnej i nabył za 10 miljardów fr. dewiz, kredytując tę sumę Skarbowi Francji, zamiana odbyłaby się bez deflacji, te zaś 10 miljardów w dewizach, które obecnie należą do Skarbu, znajdowałyby się nadal na rynkach zagranicznych w rękach innych właścicieli.

Podobne problemy zużytkowania zapasów nagromadzonych przez Skarb Państwa na cele powiększenia środków obrotowych, jakkolwiek w mniejszych rozmiarach stają przed naszą polityką finansową. I u nas stabilizacja waluty i stałe nadwyżki budżetowe stanowią podstawy, dzięki którym Skarb Państwa gromadzi poważne zapasy. I u nas wyłania się problem zużytkowania tych nadwyżek, oraz zmniejszenia nacisku na życie gospodarcze ze strony Skarbu Państwa przez odpowiednio opracowaną reformę podatkową, która, nie zmniejszając znacznie globalnej sumy dochodów skarbowych, winna jednocześnie znacznie obniżyć obciążenie podatkowe naszego życia gospodarczego.

Jak więc widzimy, obok pewnych różnic, wynikających z odmiennego toku wypadków gospodarczych i finansowych, na tle różnych warunków rozwojowych obu krajów, sytuacje finansowe Francji i Polski wykazują w dobie obecnej wiele analogji. Stąd też wydaje się wysoce ciekawem, a przedewszystkiem pouczającem pilne śledzenie toku rozwoju wypadków w dziedzinie finansowej we Francji, co stanowić może dla nas niezwykle instruktywny materjał porównawczy.

Battaglia Roman.

Świadectwa przemysłowe na rok 1930

Nadszedł okres wykupywania świadectw, patentów, kart rejestracyjnych itd. W sprawie wykupna świadectw przemysłowych Wielkopolska Izba Skarbowa przypomina wszystkim właścicielom przedsiębiorstw handlowych oraz osobom wykonywującym zajęcia przemysłowe, że wykupno tych świadectw na rok 1930 powinno nastąpić w myśl art. 30 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. Ustaw 79) w miesiącach listopadzie i grudniu b. r. W tym samym terminie winny być nabyte karty rejestracyjne na oddzielne składy (art. 22).

Przypomina się również, że winni prowadzenia przedsiębiorstw lub wykonywania zajęć przemysłowych po dniu 31 grudnia b. r. bez świadectwa przemysłowego ulegną, stosownie do art. 98 ustawy karze grzywny od 3—20-krotnej kwoty nieuiszczonej za świadectwo. Ktoby zaś prowadził przedsiębiorstwo lub wykonywał zajęcie, nie nabywszy należytego świadectwa przemysłowego wzgl. utrzymywał skład bez karty rejestracyjnej, ulegnie z mocy tego samego artykułu karze grzywny do wysokości trzykrotnej kwoty, stanowiącej różnicę między ceną właściwego a posiadanego świadectwa przemysłowego wzgl. stanowiącej należną opłatę za kartę rejestracyjną, przyczem kara nie zwalnia od obowiązku nabycia właściwego świadectwa przemysłowego wzgl. karty rejestracyjnej. Ponadto w myśl art. 112 ustawy mogą zakłady handlowe i przemysłowe wzgl. oddzielne składy ulec zamknięciu, jeżeli po 1 stycznia 1930 r. nie będą

BANK WZAJ. UBEZPIECZEŃ
ROK ZAŁ. 1873

T-WO WZAJ. UBEZPIECZEŃ
OD OGNIA I GRADOBICIA
ROK ZAŁ. 1920

TELEFON 1487 W POZNANIU ŚW. MARCIN 61

zawiera ubezpieczenie: na życie, od nieszczęśliwych wypadków, od odpowiedzialności cywilno-prawnej, od ognia, od gradobicia, od kradzieży z włamaniem oraz ubezpieczenie samochodowe.

Oddziały: w Bydgoszczy, Grudziądzu, Katowicach, Lublinie, Lwowie; Łodzi, Poznaniu, Warszawie, Reprezentacja w Gdańsku, Reprezentacje i agentury we wszystkich większych miastach Polski,

„VESTA" jest jednym z najpoważniejszych prywatnych zakładów ubezpieczeń w Polsce, jest towarzystwem czysto polskiem. Oparta o zdrową reasekurację zagraniczną daje wszelkie gwarancje najakuratniejszego wykonania zobowiązań

Zbiór składek za rok 1927 wynosi 13.723.952,46 zł
Zbiór składek za rok 1928 wynosi 16.691.233,15 zł

w posiadaniu właściwego świadectwa wzgl. karty rejestracyjnej.

Wzywa się zatem wszystkie wzmiankowane wyżej przedsiębiorstwa i osoby, ażeby, o ile nie są zwolnione od obowiązku opłaty podatku przemysłowego (art. 2 i 3, oraz 95 lit. a. ustawy), przygotowały zawczasu odpowiednią ilość gotówki i w terminie jak najwcześniejszym udały się do Kasy Skarbowej (w Poznaniu i Bydgoszczy również i do Kasy Miejskiej), gdzie po przedłożeniu należycie wypełnionej deklaracji i wpłaceniu przypadającej należności podatku państwowego i dodatków na rzecz samorządu, Izb Przemysłowo-Handlowych - Rzemieślniczych, oraz szkół zawodowych, otrzymają żądane świadectwo wzgl. kartę rejestracyjną, które należy natychmiast umieścić w przedsiębiorstwie wzgl. składzie na miejscu widocznem, gdyż inaczej narażą się na grzywnę w kwocie od 5—100 zł. (art. 99 ustawy).

Blankiety deklaracyj można otrzymać bezpłatnie zarówno w Kasie Skarbowej jak i Urzędzie Skarbowym podatków bezpośrednich.

Cenę świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych na rok 1930 uwidocznią następujące tabele:

1. ŚWIADECTWA PRZEMYSŁOWE.

A. Przedsiębiorstwa handlowe.

(Kategorja I—IV zakłady handlowe, kategorja V a handel przewozowy, kategorja V b handel obnośny).

Kateg.	We wszystkich miejscow,	W Warszawie	W miejscowościach klasy I	II	III	IV
	złotych					
I	2000	—	—	—	—	—
II	—	400	330	270	200	130
III	—	90	65	50	40	25
IV	—	30	25	20	15	10
Va	50	—	—	—	—	—
Vb	15	—	—	—	—	—

B Przedsiębiorstwa przemysłowe.

Kateg.	We wszystkich miejscow,	W Warszawie	I	II	III	IV
I	6000	—	—	—	—	—
II	4000	—	—	—	—	--
III	2000	—	—	—	—	
IV	600	—	—	—	—	—
V	200	—	—	—	—	—
VI	—	120	100	80	60	40
VII	—	60	50	40	30	20
VIII	—	15	12	10	6	4

C. Handel jarmarczny.

Czas trwania jarmarku	Handel hurtowy	Handel detaliczny i drobny
	złotych	
ponad 21 dni	250	70
od 7 do 21 dni	125	35
od 3 do 7 dni	100	25

Redakcja pisma służy bezinteresownie Szan. Abonentom swoim chętnie wszelkiemi informacjami

W SPRAWIE KRAJOWYCH ŹRÓDEŁ ZAKUPU

Wszelkie życzenia w tym kierunku prosimy skierować do redakcji pisma.

D. Zajęcia przemysłowe.

Kateg.	Rodzaj zajęcia	Cena zł
I.	Ekspedytorzy, nie utrzymujący oddzielnych biur i pomocników handlowych, lecz trudniący się osobiście z polecenia osób trzecich cleniem w urzędach celnych towarów, wysyłanych zagranicę lub otrzymywanych z zagranicy:	
	1. przy głównych linjach kolei żelaznych	400
	2. przy bocznych linjach kolei żelaznych	300
	3. poza linjami kolejowemi . .	250
II.	a) Pośrednicy giełdowi (maklerzy)	
	1. na giełdzie warszawskiej . .	400
	2 na innych giełdach	250
	b) wszelkiego rodzaju inni pośrednicy:	
	1. w Warszawie i miejscowościach I klasy.	150
	2. w miejscowościach II. klasy	100
	3. w miejscowościach III i IV kl.	30
III.	Inspektorzy i ajenci towarzystw ubezpieczeniowych, przewozowych, komunikacyjnych oraz instytucyj kredytowych, o ile prowadzą operacje bez utrzymania biur:	
	1. w Warszawie i miejscowościach I klasy	50
	2. w miejscowościach II klasy .	40
	3. w miejscowościach III i IV kl.	20
IV	Pomocnicy podróżujący (komiwojażerowie, ...	100

2. KARTA REJESTRACYJNA . . . 10

Do tych cen dolicza się dodatki:

a) na rzecz samorządu (miast, gmin wzgl. powiatu) od wszystkich przedsiębiorstw i zajęć przemysłowych w wysokości . 30 proc.

b) na rzecz Izb Przemysłowo-Handlowych tudzież Izb Rzemieślniczych w wysokości . . . . 15 proc.

c) na rzecz szkół zawodowych w wysokości . . . . 25 proc.

Od kart rejestracyjnych pobiera się te same dodatki.

Podział miejscowości na klasy pozostaje ten sam za wyjątkiem miast Stęszewa i Pobiedzisk oraz gmin wiejskich powiatu poznańskiego, które w myśl rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 21 października 1928 r. przenosi się z klasy II do III i m. Witkowa pow. gnieźnieńskiego, które w myśl rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 21 października 1928 r. przenosi się z klasy III do IV.

Oprócz wyżej wymienionych dodatków pobierany będzie w myśl art. 10 ustawy z dnia 25 marca 1929 roku (Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 183) 10 proc. nadzwyczajny dodatek. Dodatek ten oblicza się tylko od cen świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych bez dodatków.

Biuro Techniczno-Handlowe

A. GLASER

Poznań, ulica 27 Grudnia 16, dom tylny.
Telefony: 41-16 i 50-16
Adres telegraficzny: „Technohandel"

Jeneralne Przedstawicielstwa i składnice fabryczne:
„Berson" Polska Fabryka Wyrobów Gumowych S. z o. p. w Krakowie,
Włocławska Fabryka Drutu dawn. **C. Klauke Sp. Akc. we Włocławku**
O. E. Dominik Mechaniczny Zakład Technicznych Tkanin we Włocławku

7281w Posiada na składzie: 5596

Pasy skórzane, z sierści wielbłądziej, konopne i bawełniane.

Płyty uszczelniające org. „Klingerit", Laserit, azbestowe i gumowe.

Szczeliwo konopne, bawełniane, azbestowe, talkowe i gumowe.

Węże gumowe tłoczące, spiralowe, do pary, parciane i parciane wewnątrz gumowe, wszelkich wymiarów.

Armatura do pary, wody i gazu.

Szkła wodowskazowe rurkowe org. „Klingera" i wazowe do oliwiarek kroplowych.

Smarownice różnych typów

Manometry oraz

Kurki kontrolne.

Wełna oraz **Ścierki** do czyszczenia maszyn

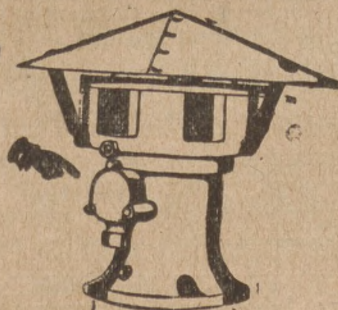
Cyna angielska i do lutowania. Metal biały łożyskowy
Lampy i kolby benzynowe do lutowania - Szczotki stalowe
Filce techniczne - Fibra w płytach i laskach
oraz wszelkie inne ARTYKUŁY TECHNICZNE potrzebne dla przemysłu i rolnictwa.

Dostawa: do biur technicznych, kolei, cukrowni gorzelni, browarów i fabryk.

Nasze

SYRENY

sygnałowe
dla ruchu i pożaru
dostarczamy
dla prądu trójfazowego i stałego.

FABRYKA MASZYN GÓRNICZYCH
KATOWICE-ZAŁĘŻE.

3843

Surówkę lejarską

o następującej analizie

N. 0	3- 4%	0,75-1,25%	0,4-0,7%	do 0,03%
N. 1	2,3- 3%	„ „	„ „	0,04%
N. 2	1,7-2,3%	„ „	„ „	0,05%
N. 3	0,5-1,7%	„ „	„ „	0,08%

produkcji hut

„Częstochowa i Katarzyna"

polecają

Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze Sp. Akc.
Sosnowiec.

7705

Tow. Akc. Przemysłu Metalurgicznego

w Polsce

RADOMSKO

Adres telegr.: „Metal" — Telefon nr. 22.

wyrabia:

DRUT żelazny i stalowy ciągniony, miedziowany, ocynkowany, dla telegrafów i telefonów, w kręgach i prętach, drut kolczasty i skobelki.

GWOŹDZIE druciane kwadratowe, okrągłe i fasonowe.

LINY stalowe wydobywalne, pochylniane, prowadzące, niosące, ciągnące, dla podnośników i dźwigów, dla przekładni.

SPRĘŻYNY meblowe z końcami prostemi, zakręcanemi i zapinanemi.

KLAMERKI stalowe do bel.

NITY saskie, bednarskie, blacharskie, kotłowe, do zbiorników, do krat, do okrętów, do zawias.

WKRĘTKI żelazne i mosiężne do drzewa i do metali, wkrętki kute, śruby do krzeseł.

SZPADLE I ŁOPATY stalowe, motyki, skrobadła i tłuczki.

WIDŁY stalowe do siana, do nawozu, do koksu, do buraków, do kartofli, kopaczki i dziabki.

KONSTRUKCJE żelazne, jako to: budynki fabryczne, hale maszynowe, szkielety wież kościelnych, dachy, mosty, zbiorniki, pomosty, specjalne wagony do piasku 15-o tonowe i mniejsze, kolejki przenośne, zwrotnice kolejowe, rozjazdy i zwrotnice tramwajowe, wagoniki, kolejki napowietrzne, dźwigi i krany.

PRODUKCJA UBOCZNA:
siarczan żelaza, cynk skawalony, popiół cynkowy.

4069 7808k

Izba Skarbowa zwraca uwagę wszystkich płatników podatku przemysłowego, obowiązanych do wykupna świadectw przemysłowych, że Urzędy Skarbowe Podatków Bezpośrednich otrzymały polecenie, ażeby ze względu na interes Skarbu Państwa, przystąpiły natychmiast z początkiem stycznia 1930 r. do kontroli świadectw przemysłowych (art. 40 ustawy) i w danym razie bezzwłocznie wdrożyły postępowanie karne za nieposiadanie świadectwa wzgl. posiadanie niewłaściwego świadectwa przemysłowego. Leży więc w interesie samych płatników, ażeby z wykupieniem świadectwa nie odwlekali na ostatnie dnie grudnia, gdyż wtedy łatwo zdarzyć się może, że z powodu natłoku w Kasie świadectwa takiego w wymaganym czasie nie uzyskają.

Zarazem zauważa się, że stosownie do zarządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 22 czerwca 1927 r. L.: D P. O. 7018/III podania o przeklasowanie przedsiębiorstwa do niższej kategorji winny być wnoszone przed rozpoczęciem roku podatkowego wzgl. przed powstaniem obowiązku podatkowego; podania wnoszone w terminie późniejszym nie będą rozpatrywane. Prośby o zniżenie kategorji świadectwa przemysłowego dla wyszynków winny być wnoszone w nieprzekraczalnym terminie do 15 grudnia b. r.

Najwyższy czas nabywać świadectwa przemysłowe

Termin nabywania świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych na rok 1930 upływa z dniem 31 grudnia 1929 r.

Obwieszczenia, zawierające wskazówki i pouczenia dla płatników w sprawie nabywania świadectw przemysłowych, zostały rozplakatowane w okręgach poszczególnych Izb Skarbowych jeszcze w październiku rb. Wobec ukazania się w niektórych dziennikach wiadomości o rzekomem odroczeniu wspomnianego terminu, Ministerstwo Skarbu komunikuje, że pogłoski te nie odpowiadają rzeczywistości. Termin ten bezwarunkowo nie będzie przesunięty. Bezzwłocznie po upływie tego terminu, tj. z dniem 1 stycznia 1930 roku rozpocznie się systematyczna lustracja przedsiębiorstw i zajęć, obowiązanych do nabycia świadectw przemysłowych, a to celem nałożenia na opieszałych płatników kar pieniężnych, przewidzianych ustawą o państwowym podatku przemysłowym. Zaznacza się, że przewidziany w art. 2 ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. (D. U. R. P. nr. 73, poz. 721) 14-dniowy termin ulgowy niema zastosowania przy uiszczaniu należności za świadectwa przemysłowe.

Tyle komunikat urzędowy. Z naszej strony, wobec nieorjentowania się wielu pp. rzemieślników co do podatku obrotowego i świadectw przemysłowych przypominamy, że na podstawie ustawy z dnia 15. 7. 1925 roku o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. nr. 79/1925) art. 8 p. 5 pracownie rzemieślnicze prowadzone przy współudziale najwyżej jednego pracownika lub jednego członka rodziny jako siły pomocniczej podatkowi obrotowemu nie podlegają.

Ustawa powyższa nakłada jednak obowiązek wykupywania przez te warsztaty świadectwa przemysłowe VIII kategorji.

Sąd Najwyższy jednakże, do którego drogą apelacji sprawa ta wpłynęła na posiedzeniu w dniu 8. 11. 1928 r. (nr. sprawy II K. 1565/28) orzekł, „że pracownia rzemieślnicza, prowadzona przez właściciela przy udziale jednej najemnej siły pomocniczej lub jednego członka rodziny nie ma obowiązku opłacania podatku przemysłowego".

Z uwagi na zbliżający się okres wykupywania nowych świadectw przemysłowych na rok 1930, wydało Ministerstwo Skarbu zarządzenie Izbom Skarbowym utworzenia kas pomocniczych i zapewnienia płatnikom należytej obsługi w okresie nabywania świadectw przemysłowych.

W szczególności powinny Izby Skarbowe czuwać nad tem, aby urzędnicy przydzieleni do prac, związanych z wydawaniem świadectw byli dokładnie obznajomieni z odnośnemi przepisami, by płatnikowi nie czyniono trudności w nabywaciu żądanego świadectwa przemysłowego odnośnej kategorji.

ODEZWA

Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu do kół gospodarczych

Staraniem p. Ministra Przemysłu i Handlu inż. Kwiatkowskiego czynione są przygotowania do budowy Pomnika Zjednoczenia Ziemi Polskiej w zatoce gdyńskiej na wieczną pamiątkę odzyskania wolności i morza oraz zjednoczenia ziem polskich. Pomnik ten winien być wzniesiony staraniem całego narodu, lecz ziemie zachodnie Rzplitej za szczególniejszy sobie poczytać winny obowiązek w znaczniejszej jak inne mierze przyczynić się do wzniesienia tego pomnika w morzu, stanowiącem część składową ziem zachodnich. Z tego założenia wychodząc, Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu zwraca się do kół gospodarczych o jak najliczniejsze składanie najdrobniejszych choćby ofiar na fundusz budowy Pomnika Zjednoczenia na konto P. K. O. nr. 212-600.

Im większa będzie liczba ofiarodawców, tem znaczenie symboliczne tego pomnika będzie większe.

Izba wyraża przekonanie, że na liście ofiarodawców nie zabraknie ani jednej firmy, ani jednej osoby pracującej w życiu gospodarczem, które przedewszystkiem powołane jest do dania wyrazu w ten sposób swej radości z powodu odzyskania niepodległości i morza i podkreślenia tego olbrzymiego znaczenia ,jakie ten fakt dla życia gospodarczego przedstawia.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu

Prezes: (—) w z. St. Robiński, Wiceprezes.

Dyrektor: (—) Dr. St. Waschko.

SAMOLOTY

z nastaniem chłodów są ogrzewane i kursują codziennie

Bydgoszcz — Katowice — Kraków — Lwów—Poznań—Warszawa— Gdańsk—Brno—Wiedeń.

Informacje w biurach: P. L. L. „Lot", „Orbis", „Wagons Lits" itd.

7970

Pompy parowe
dla zasilania kotłów
i wszelkich innych celów

Gdańsk, Werftgasse 4, tel. 23-441
Warszawa, Jasna 11 m. 5, tel. 99-18,
Łódź, Traugutta 9, tel. 41-83,
Poznań, Słowackiego 18, tel. 77-85,
Kraków, Wiślna 12, tel. 30-49,
Katowice, ul. Wita Stwosza 3, tel. 27-10,
Lwów, Podleskiego 7, tel. 48-88,
Lublin, Krakowskie Przedmieście 56 m 8, tel. 9-62,
Równe, 3-go Maja 50, tel. 307,
Wilno, Jagiellońska 9 m 12, tel. 8-84.

Hurtowe Składy Żelaza i wyrobów żelaznych
„TEHAZ"
Towarzystwo Eksploatacji i Handlu Żelazem
7731 Sp. z o. odp.

Zarząd: Warszawa, ul. Koszykowa 39
Telefon 409-50, 197-60
Oddziały: Bydgoszcz, Jagiellońska 46-47
Telefon 16-25, 768, 491
Kowel, ul. Łucka 42. Telef. 39, 21

Poleca do natychmiastowej dostawy ze składu:

Dźwigary |—| i żelazo korytkowe |_

Żelazo handlowe	Łopaty krajowe i zagraniczne
Blachy	Widły „ „
Bednarkę gorąco i zimno walcowaną	Naczynia emaljowane i ocynkowane
Stal resorową	Wiadra ocynkowane
Surówkę odlewniczą	Konwie do mleka
Druty	Garnki lano-żelazne H. i V.
Gwoździe	Piece Herzfelda i Viktoriusa
Hufnale	Rury i kolana
Podkowy	Armatury do pieców
Łańcuchy	Kosy
Zgrzebła	Sierpy
Osie	Siekiery, oskardy i młoty
Nakrętki i kapsle do osi	Części do pługów i kultywatorów

Siatki blaszane jednolite i t. d.

Dostawa żelaza wprost z Hut
po cenach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych.

Pierwsza Krajowa Fabryka Wyrobów Ściernych
Tow. Kom. HAEBERLE i SPÓŁKA
GRODZISK MAZOWIECKI

Poleca do wszelkich celów przemysłowych pierwszorzędnej jakości:

Tarcze ścierne: zwykłe i fasonowe
elektrokorund, silicium-carbid

Minerały w ziarnach: szmergel gwarantowany Naxos I gat., silicium-carbid, krzemień, elektrokorund, kwarc, szkło i t. d.

Płótna i papiery ścierne: szmerglowe, krzemienne, silicium-carbidowe, elektrokorundowe, szklane, kwarcowe z nasypką granitu itd.

Naturalny pomeks w kawałkach i mielony.

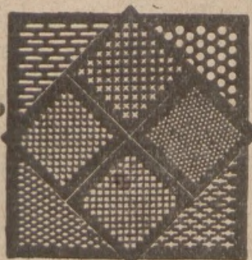
Pilniki ścierne. **Osełki** do kos.
Płytki „ **Pastę** do wentyli.
Segmenty „ **Pastę** do ostrz. brzyt.
Proszek do czyszczenia noży.

SKŁADNICA w POZNANIU, Plac Wolności 13, telefon 62-35.
7320 5652

Filce
techniczne od 1 do 100 m/m grube, do wszelkich celów
tarcze filcowe
każdego rozmiaru, do polerowania szkła, luster, mosiądzu, aluminium, żelaza i t.p. wogóle wszelkiego rodzaju filce dostarcza po cenach fabrycznych:
7392 5898

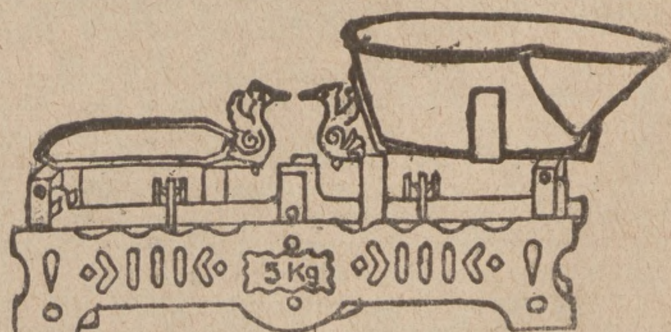
R. KUNERT i S-KA T. z o. p. POZNAŃ
ul. Woźna 12, tel. 29-21 i 55-38 pryw.

7426
BLACHY DZIURKOWANE (SITA)

dla przemysłu żelaznego, cementowego, papierniczego, kopalnianego, chemicznego, dla rolnictwa, cukrownictwa, młynarstwa, fabryk krochmalu, gorzelni i browarów, do wszelkich urządzeń i aparatów technicznych, oraz blachę ażurową do celów budowlanych, ozdób itp. Wykonywa z wszelkich materjałów w dowolnych rozmiarach i grubości

Wytwórnia Blach Dziurkowanych
„Sito" Warszawa, Dobra 86, telefon 1-92
Nagrodzona wielkim medalem srebrnym na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu. 8010k

ADOLF HERSINA RAWICKA FABRYKA WAG
5816 **Rawicz - Kościelna 407. Telef. 17.**

Międzynarodowa Wystawa Komunikacji i Turystyki w Poznaniu

od 6-go lipca do 10-go sierpnia 1930 r.

Wiadomości ogólne z M. W. K. T.

Pod dostojnym protektoratem p. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, prof. I. Mościckiego, odbędzie się w Poznaniu na terenach, pozostałych po Powszechnej Wystawie Krajowej, w czasie od dnia 6 lipca do 10 sierpnia 1930 r. pierwsza w Polsce Międzynarodowa Wystawa Komunikacji i Turystyki. Przyczyną organizowania tej Wystawy w tak niewielkim odstępie czasu, oddzielającym ją od P. W. K. była okoliczność, że w lipcu 1930 r. odbędzie się w Warszawie po raz pierwszy w Polsce Kongres Międzynarodowego Związku Przedsiębiorstw Komunikacyjnych. Kongresy tej jedynej międzynarodowej organizacji komunikacyjnej, obejmującej wszystkie niemal dziedziny lokomocji, obradują w odstępach dwuletnich w stolicach coraz to innych państw.

Biorą w nich udział dyrektorzy i odpowiedzialni kierownicy przedsiębiorstw komunikacyjnych, reprezentujących ca. 1000 wielkich przedsiębiorstw: tramwajowych, autobusowych, kolejek podziemnych, kolei nawigacyjnych i lotniczych, pokrywających siecią transportową 64 kraje, położone w 5 częściach świata i przedstawiających rynek zakupu o pojemności blisko 2 miljardów dolarów rocznie. Z tych względów kongresy Związku Przedsiębiorstw Komunikacji, budząc wielkie zainteresowanie w sferach przemysłu, związanego z lokomocją, stanowią znakomite podłoże dla imprez wystawowych o typie fachowym.

Idea ta została wykorzystana po raz pierwszy przez Polskę, która z okazji Kongresu przygotowuje Wystawę o takim charakterze.

Program Wystawy obejmie wszelkie dotychczas znane środki lokomocji oraz związane z niemi przemysły i dzieli się na 3 zasadnicze sekcje:
też z drzewa.

A. Sekcję Komunikacji Ogólnej, uwzględniającej kolejnictwo: normalne i wąskotorowe (lokomotywy, wagony, urządzenia dworcowe, budowa torów).

Komunikację miejską i podmiejską (tramwaje, elektrobusy, kolejki zębate i linowe).

Samoloty (budowa portów lotniczych).

Żeglugę morską i rzeczną (stocznie, budowa portów, kanałów i śluz).

Powozy, wozy i wózki.

Drogi i mosty.

Telefon, telegraf i pocztę, oraz radjo.

B. Sekcję Trakcji Spalinowej (autobusy, samochody: osobowe, ciężarowe, sanitarne, pożarnicze, reklamowe, handlowe, wojskowe, do czyszczenia i polewania ulic; kuchnie polowe, czołgi, traktory, cyklonetki, motocykle, rowery).

C. Sekcję Turystyki, która ma na celu zobrazować propagandę indywidualnych miejscowości i przedsiębiorstw transportowo-turystycznych, biura podróży, wydawnictwa, poświęcone komunikacji i podróży, film podróżniczy itp.

Organizacja Wystawy spoczywa w rękach Rady Głównej, składającej się z wielu wybitnych osobistości polskiego i zagranicznego życia gospodarczego z prezydentem Ratajskim na czele, oraz Zarządu z prof. Stefanem Roppem, jako naczelnym dyrektorem.

Udział w Wystawie zgłosiły już następujące państwa: Anglja, Austrja, Belgja, Chiny, Czechosłowacja, Francja, Japonja, Niemcy, Stany Zjednoczone, Szwajcarja, Węgry i Włochy.

Oprócz tego będzie na M. W. K. T. występować w charakterze wystawcy szereg organizacyj międzynarodowych z Ligą Narodów i Międzynarodową Izbą Handlową na czele. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej przez swe zainteresowane Ministerstwa, również zgłosił już swój udział.

W ramach Wystawy pomieści się również szereg pokazów okresowych, jak Międzynarodowa Wystawa Gołębi Pocztowych, konkurs awionetek etc.

Wszystko to przemawia za tem, aby przemysł polski — ten najbardziej zainteresowany czynnik — wykorzystał nadającą się okazję w celu godnego zaprezentowania swych wyrobów z tej dziedziny przed obliczem gremjum fachowców, którzy są w 60 proc. naturalnymi odbiorcami produktów tej branży.

Minimalne koszty, związane z udziałem w Wystawie (niskie ceny stoisk, krótki czas trwania Wystawy), oraz perspektywy dużych zamówień, każą przypuszczać, że sposobność powiększenia swych warsztatów pracy należycie potrafimy wyzyskać.

Daleki Wschód a Międzynarodowa Wystawa Komunikacji i Turystyki w Poznaniu

Są wszelkie dane ku temu, że na Międzynarodowej Wystawie Komunikacji i Turystyki w 1930 roku w Poznaniu oglądać będziemy eksponaty przemysłu komunikacyjnego Chin i Japonji, jak również Rosji.

Nie mniej interesującemi eksponatami Wystawy będą objekty propagandowe portów Dalekiego Wschodu oraz towarzystw okrętowych, dla których handel polski może w przyszłości odegrać większą rolę.

Niewątpliwie zainteresują się też M. W. K. i T. towarzystwa transportowe wymienionych wyżej krajów, jak również placówki finansowe, dla których propaganda w Polsce może mieć wartość reklamową; a więc banki, zajmujące się handlem zagranicznym, towarzystwa ubezpieczeniowe, asekurujące towar w drodze, towarzystwa przewozowe, autobusowe, komunikacyj rzecznych itp.

Nie jest wykluczone, że i w dziale turystyki M. W. K. i T. miasta chińskie i japońskie wezmą też udział bodaj ze względów reprezentacyjnych, tak samo jak dla tychże względów wezmą udział w tym pokazie Nowy Jork, Chicago, i większość stolic europejskich.

Pokaz taki na M. W. K. i T. będzie miał wartość pokazu światowego a nie lokalnego, gdyż Wystawa Komunikacyjna, organizowana w 1930 r. w Poznaniu pod auspicjami światowego Związku Komunikacji, ściągnie niechybnie tysiączne rzesze z całej Europy.

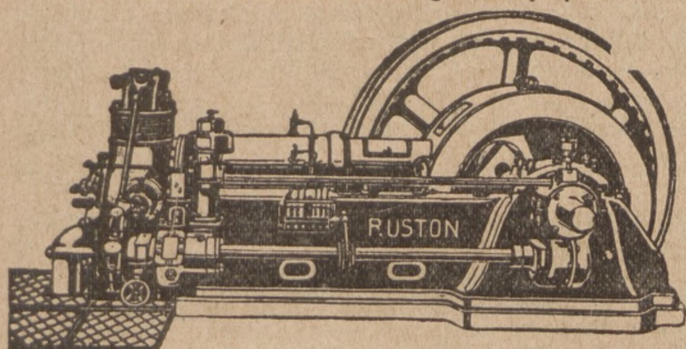
RUSTON & HORNSBY Ltd.

7525 LINCOLN - ANGLJA 7524

Fabryki w Lincoln.
Stockport i Grantham

Silniki spalinowe

poziome i pionowe na wszelkiego rodzaju paliwo

Wyłączne przedstawicielstwo na Rzeczpospolitę Polską

Polsko-Angielskie Towarzystwo Techniczne

ENGINEERING & MERCANTILE Co.

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, Pl. Żelaznej Bramy 2.

TELEFONY: 526-01, 526-02, 526-03, 526-04, 526-05.

Rejonowe Przedstawicielstwa:

„Elektro-Industrja", Poznań, 27 Grudnia 18.
Inż. E. KREPPEL, Lwów, 3-go Maja 12.

SZMATY do czyszczenia maszyn

chemicznie czyste, pod gwarancją **dezynfekowane** i odkażone Liquorem cresoli saponatus „Sanizol" dostarcza w paczkach po 20 kg. a to:

Czysto białe	po	zł **2.00**	za kg.
Trykotowe białe	„	„ **1.50**	„ „
Jasne	„	„ **1.50**	„ „
Ciemne cienkie	„	„ **0.95**	„ „
„ **grubsze**	„	„ **0.75**	„ „

Hurtownikom udziela się odpowiedni rabat. 7837

Leszczyńska Hurtownia Surowców

RUDOLF ŁASKA w Lesznie, tel. 152 lub
Oddział w Poznaniu, ul. Śpichrzowa (teren kolejowy) tel. 1530

ST. GRABIANOWSKI

BIURO INŻYNIERSKIE

I DOM TECHNICZNO - HANDLOWY

Poznań	Katowice	Bydgoszcz
Plac Wolności 14 a	ul. Słowackiego 24 (dom własny)	ul. Dworcowa 66
Tel. 4010 i 4011	Tel. 1321 i 1322	Tel. 912

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hut:

Blachy, pręty, rury, druty, miedziane, mosiężne, aluminiowe, ołowiane, cynkowe i inne

Metale: Cynę Banca, cynę do lutowania, metale białe łożyskowe, antymon, miedź, ołów, cynk, aluminium hutniczy i przetapiany.

Rury: kotłowe, ciągnione, spawane, gazowe, czarne i ocynkowane, łączniki lano-kute.

Żelazo: sztabowe, formowe, blachy żelazne.

Pędnie: wałki transmisyjne, łożyska samosmary, wieszaki, sprzęgła, koła pasowe.

Pasy: skórzane i z sierści wielbłądziej. troki, wosk do pasów, łączniki.

4505a

EMALJERNIA

Fabryka Szyldów Emaljowanych

Spółka z ogran. odpow.

KRAKÓW

ulica Dietlowska 81

Telefon nr. 47-39.

Jedyna w Kongresówce i Małopolsce.
Cenniki wysyłamy na żądanie.
7208

Międzynarodowe Targi w Medjolanie w r. 1930

Międzynarodowe Targi w Medjolanie organizują po raz drugi w dniach 12—27 kwietnia 1930 r. wielki pokaz pracy wraz z konkursowem porównaniem najlepszej produkcji krajowej z produkcją firm zagranicznych.

Nowy Ogólny Regulamin przyszłych Targów, zdążający do coraz większego zespolenia sił wystawców oraz w kierunku stworzenia jedynego, właściwego pojęcia Targów i zrozumienia ich doniosłości, znalazł już silny odgłos w całych Włoszech i zagranicą.

Ażeby okazać poparcie producentowi, który ze słusznym niepokojem, jeśli chodzi o wyzyskane udogodnienia, śledzi widoki tegorocznych Targów, dokonano rewizji taryfy dla wystawców i poczyniono wiele doniosłych ułatwień.

W myśl wspomnianego Ogólnego Regulaminu szerzy się między producentami żywą, silną propagandę dla przekonania ich, że jedynym, najważniejszym celem Targów jest pokazanie wzorów ich produkcji, nie jako elementy odosobnione poszczególnych firm, lecz jako zbiorowy światowy wysiłek całej danej gałęzi produkcji.

Tak więc, oprócz tego, że Zarząd Targów w roku 1930 będzie się troszczył o krajowego producenta, dołoży on również starań celem przyciągnięcia różnych grup kupców włoskich i zagranicznych i będzie umiał odpowiednio tych kupców skierować dla poczynienia zamówień.

Jeśli chodzi o budynki, o pomieszczenia, to Targi osiągnęły pod tym względem niemal szczyt doskonałości. Niemniej wszakże, z okazji tego wielkiego pokazu w r. 1930, różne pawilony otrzymają liczne ulepszenia, celem racjonalniejszego rozłożenia eksponatów, tak, że zwiedzający będzie miał możność swobodnego poruszania się, będzie miał do wszystkiego łatwy dostęp.

Zarząd Targów z radością komunikuje również, że podczas Targów urządzona będzie w Pałacu Sportu druga Międzynarodowa Wystawa Samochodów, która zgromadzi najlepsze okazy produkcji tegorocznej fabryk włoskich i zagranicznych.

„Przegląd Targów Medjolańskich" („La Revue de la Foire de Milan"), który dopełnia i syntetyzuje rozwój Targów, rozpoczął swoją kampanję propagandy na rok 1930 gorącym apelem do producentów, zapraszając przemysłowców do wczesnego zapisywania się i do zwracania się po wszelkie potrzebne wyjaśnienia i wskazówki do Dyrekcji Targów Medjolańskich.

Ze Stowarzyszenia Kupców Handlujących Żelazem i Dźwigarami Okręgu Poznańskiego i Pomorskiego

Dowiadujemy się, że Zarząd Stowarz. Kupców Handlujących Żelazem i Dźwigarami odbył konferencję z członkami Zarządu Związku Hurtowników na Wojew. Poznańskie i Pomorskie. W wyniku tejże konferencji postawił Zarząd wniosek do Związku Hurtowników o podwyższenie rabatu już przed rokiem zapowiedzianego.

Zgromadzenie Związku Hurtowników, którego prezesem jest p. Estereich, przychylnie wniosek załatwiło.

Rabat dla detalistów, wynoszący ostatnio 6 proc. przy kupnie ze składów hurtownych, od dnia 27-go listopada, bez względu na ilość, wynosi 10 proc. rabatu.

Zważywszy, że Zarząd Stow. Kupców Handl. Żelazem i Dźwigarami od przeszło roku starał się o podwyższenie tegoż rabatu daremnie, przyznać trzeba mu za zasługę, że w staraniach nie ustawał i cel osiągnął.

Uznanie należy się głównie prezesowi Stowarzyszenia p. Stobieckiemu, oraz p. Kałkowi z Buku, właścicielowi firmy H. Matuszewski.

Doniosłe obrady w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu

W dniach 29 i 30 listopada br. odbywały się w salach Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu doniosłe narady sfer handlowych i przemysłowych z delegacją Śląskich Izb Przemysłowo-Handlowych. W delegacji niemieckiej w obradach wzięli udział pod przewodnictwem p. dr. Grunda, prezesa Izby Przem.-Handlowej we Wrocławiu, kupcy i przemysłowcy z Wrocławia, Berlina, Jeleniogóry, Głogowa itd.

Sprawozdania z tych, niewątpliwie szeroki ogół kupiectwa interesujących obrad, nie możemy niestety podać, gdyż Związek Towarzystw Przemysłowych nie uważał za potrzebne redakcji naszej o obradach powiadomić i do udziału w nich zaprosić.

Uwaga!

Zaznaczamy, że jeszcze tydzień przyjmujemy artykuły i prace redakcyjne do naszego dorocznego Fachowego Kalendarza.

Tych, którzyby przyczynić się chcieli jeszcze jakim artykułem do podniesienia treści naszego Fachowego Kalendarza, prosimy, aby zechcieli to uczynić w najbliższych dniach. Dobre pomysły, rady i wskazówki jesteśmy gotowi także honorować.

REDAKCJA FACHOWEGO KALENDARZA.

PENDAG
Środek do odczyszczania rdzy!
Sukces nadzwyczajny w całym przemyśle!
Niezbędne do każdego ruchu!
Szukamy zastępców we wszystkich miejscowościach.
„NEON"
Spółka dla nowości technicznych
Katowice, ul. Stalmacha 18
8275

„WIEPOFANA"

Wielkopolska Odlewnia, Fabryka Maszyn i Narzędzi

Towarzystwo Akcyjne

Telefon 61-56 **Poznań** Dąbrowskiego 81

Pręty żeliwne do autogenicznego spawania

Odlewy kwaso- i ognioodporne ze specjalnego żeliwa

8194a

„Wartome"

właść.: St. Zieliński

Fabryka Maszyn i Armatur

Odlewnia Metali

Poznań, ul. Dąbrowskiego 79, Telefon 65-74

Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i wodną, reperacje wszelkich maszyn rolniczych i armatur. Gryzowanie kół zębatych do samochodów i t. d. Odlewy z miedzi, spiżu, mosiądzu, fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie odlewy galanteryjne i t. p. 6806

Kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

Franciszek Wagner i S-ka

Zakłady Mechaniczne i Fabryka Tlenu

Łódź, ulica Żeromskiego 94

RURY ŻEBROWE

kutożelazne o długościach do 6 metrów.

Rejestry z rur żebrowych

8234

Wszelkich

kliszy i rysunków

w dobrem wykonaniu i prędko dostarcza

Drukarnia „KUPIEC"

ul. Wielka 10 **POZNAŃ** Telefon 2277

ZAKŁADY

„EKONOMIA"

NASZE APARATY OCZYSZCZAJĄ = W POLSCE = OK. 50000000 LITRÓW WODY DZIENNIE

BIELSKO WOJ. ŚL.

OCZYSZCZANIE WODY

Zmiękczanie
Filtrowanie
Odżelezianie
Odmangan.
Destylacja
Sterylizacja
Odpowietrzanie
Analizy etc.

w WARSZAWIE

inż. **B. RUDZIŃSKI**

Wilcza 39-4, tel. 329-53.

6349

WAŁY KOLANOWE DO WSZYSTKICH SYSTEMÓW MŁOCARŃ PAROWYCH JAK TEŻ KOMPLETNE ŁOŻYSKA DO NICH.

KOMPLETNE PALENISKA LOKOMOBILOWE I DO LOKOMOTYW JAK TEŻ DO WSZYSTKICH SYSTEMÓW KOTŁÓW PAROWYCH.

WYKONUJE: W NAJKRÓTSZYM TERMINIE I NA DOGODNYCH WARUNKACH.

S. SAMULSKI i Sp. PLESZEW

FABRYKA MASZYN I ARMATUR-ODLEWNIA-KOTLARNIA

Zapytania w sprawie krajow. źródeł dostawczych

Pośrednictwa między jedną a drugą stroną podejmujemy bezinteresownie. Jedynie na koszty utrzymania specjalnego biura dla tych spraw i pokrycia bardzo licznej codziennej korespodencji należy zapłacić za każde ogłoszone zapytanie 2.— zł., które to zapytanie będzie następnie ogłaszane aż do wyczerpania oferty. Firmy zaś, zgłaszające się na zapytania, wpłacają na każde zapytanie 1.— zł. Firmy zagraniczne płacą za każdą informację 2 fr. szwajc., z Niemiec 2.— RM. — Firmy, mogące dostarczyć jakiekolwiek objekty zgłoszone do naszego działu informacyjnego, zechcą jaknajwięcej z tego działu korzystać, gdyż mamy liczne potwierdzenia, że przez nasz dział informacyjny doszły już do skutku niejedne poważne transakcje. **Zaznaczamy jeszcze jaknajwyraźniej, że odpowiedzi dajemy jak i zapytania przyjmujemy jedynie od stałych abonentów pisma.**

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 4972. zastępcy na aparaty do aluminjowania (chodzi o patent amerykański).

Nr. 5001. adresu firm, które mogą dostarczać wzory ogrodzeń, balkonów, nagrobków itd.

Nr. 5009. firmy, dostarczającej części do samochodów a specjalnie supervulc.

Nr. 5069. firmy, posiadającej wyłączne przedstawicielstwo na Polskę maszyn do szycia „Veritas".

Nr. 5084. firmy, mającej zastępstwo na samochody „Hanomac" i „Opel".

Nr. 5138. Mamy większe zapotrzebowanie na listwy metalowe, służące do obramowania kalendarzy ściennych, w większych rozmiarach.

Nr. 5141. firmy, dostarczającej śrubki do drzewa i montażowe, niklowane dług. od 5—35 mm.

Nr. 5142. dostawców szkła organicznego fabrykatu „Jubar".

Nr. 5150. firmy, wyrabiającej młynki 3 walcowe z walcami porfirowemi o wymiarach około 90×250 do przecierania farb na poped motorowy.

Nr. 5152. sposobu wytwarzania okucia kauczukowego do sznurówek i zarazem o wskazanie krajowego z tą produkcją związanego źródła zakupu surowca.

Nr. 5161. fabryki, dostarczającej galwanizowany drut 0,7 i 0,8 w długich żyłach i drut cynk. 3,4 mm, twardy.

Nr. 5162. firmy, dostarczającej płyty korkowe na ustrzelki korkowe do samochodów.

Nr. 5165. firmy, wyrabiającej siatki miedziane, koprowe, pocynkowane itd.

Nr. 5167. fabryki, wyrabiającej maszyny do wiercenia (Bohrmaschinen).

Nr. 5168. fabryki, którаby podjęła się wyrabiania wespół z innemi swemi artykułami opatentowanego przyrządu ze sprężynowej hartowanej stali „Szybochron" automatycznie zapobiegającego zamykaniu się okna i ochraniającego przez to szyby przed stłuczeniem.

Nr. 5171. firmy, wyrabiającej duże magle.

Nr. 5172. fabryki w Polsce wyrabiającej wentylatory ręczne na łożyskach kulkowych dla ognisk kowalskich marki „Wulkan".

Nr. 5173. fabrykanta „bemarów" do ciepłych potraw (na bufet).

Nr. 5174. firmy, dostarczającej blachę żelazną pociągnietą ołowiem (verbleichtes Eisenblech).

Nr. 5175. firmy, która ma zapotrzebowanie na szplisy dachowe.

Nr. 5177. firmy, mogącej dostarczyć urządzenie kontrolujące stróża nocnego.

Nr. 5178. firmy, dostarczającej Alba Karburatory do samochodów.

Nr. 5180. firmy, wyrabiającej wszelkie części do samochodów jak tryby stożkowe, talerzowe, dyferencjały, oski itp.

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

Siekacze do buraków

Fabryka maszyn **G. Scherfke w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 93,** buduje między innemi jako specjalność swoją **siekacze do buraków** z koniczną tarczą nożową, z czterema przestawnemi nożami zębatemi. Siekacze tego typu dla ich stron praktycznych znalazły pełne uznanie fachowców i rolnictwa, z którego to względu zaprowadziły się niezmiernie szybko, będąc w handlach maszyn rolniczych artykułem łatwego zbytu. Maszyny omawianego typu wyróżniają się tem, że nie tłoczą, lecz tną najmniejszą nawet ilość. Kosz siekaczy, budowanych przez fabrykę Scherfke w Poznaniu, jest całożelazny a stojaki, przy których znajdują się nosze do transportu, są specjalnie mocno wykonane. Średnica tarczy nożowej wynosi 55 cm. a waga maszyny 75 kg. Ponieważ cena maszyny jest stosunkowo niska, przeto siekacze do buraków typu omawianego zastosowane być mogą z korzyścią w każdem gospodarstwie rolnem. PP. kupcom branży maszyn i narzędzi rolniczych zalecamy, by asortyment utrzymywanych na składnicy maszyn uzupełnili sprowadzeniem siekaczy do buraków, z których ulepszoną konstrukcją Szan. Czytelników powyżej zapoznaliśmy.

Maszyny dla przemysłu drucianego

Przemysł nasz druciany nie jest już dziś przy inwestycjach w maszynach uzależniony od maszyn importowanych z zagranicy, ponieważ produkcja rodzima w tej dziedzinie rozszerza swój zakres pracy i dostarcza typy maszyn nowoczesnej techniki. Specjalizowanym w tym zakresie przedsiębiorstwem jest firma **Huth i Syn w Chełmnie** na Pomorzu, która trudni się budową maszyn dla przemysłu drucianego i ostatnio wypuściła w obieg handlowy jako nowość maszyny uniwersalne: **pleciarki** z przekładniami, połączone z urządzeniem do falowania czyli karbowania drutu, dalej do wyrobu siatek okrągłych i sprężyn materacowych, do sprostowania drutu i t. p. Drugą najnowocześniejszą maszyną, to **odwijacz**, umożliwiający około 1000 obrotów pleciarki na minutę. Z dalszych, przez fabrykę chełmińską wytwarzanych i dostarczanych maszyn wymienić należy: pleciarki z półautomatycznemi stołami, krosno ręczne, automaty do wyrabiania łańcuchów materacowych, maszyny ręczne do zwijania lin, maszyny ręczne do gięcia żelaza sztabowego i drutu, przebijacze, ślimacznice do wyrobu plecionek czworokątnych i okrągłych, kółka ze stali lanej do karbowania drutu frezowanemi zębami itd. — Wymienoną fabrykę polecamy uwadze i poparciu sfer przemysłu interesowanego oraz Szan. Czytelnikom maszyn.

• Korzystne hurtowne źródła zakupu •

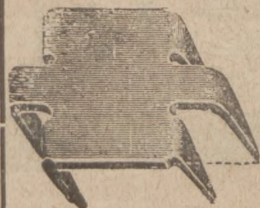

Władysław Chudzikowski

Fabryka kas ogniotrwałych
Lwów, ul. Na Błonie 22, tel. 15-34

WYKONUJE

Skarbonki oszczędnościowe-Kasety podręczne - Kasy do wmurowania - Szafy pancerne - Kasy ogniotrwałe. 5512

Klamry zygzakowe przydatne w każdem przedsiębiorstwie i fabryce, jak również innych mniejszych wyrobów sztancowanych jak: podkładki, uszka do obrazów wszelkich modelów, form i rozmiarów, haczki i uszka do obuwia itp.

7709 **dostarcza szybko i tanio**

Fabryka Wyrobów Metalowych

Guido Klement

Królewska Huta, Styczewskiego 83. Tel. 1209

ARMATURĘ

specjalną dla cukrowni, gorzelni, rafinerji nafty, papierni, cementowni, fabryk chemicznych i innych zakładów przemysłowych

Wyroby z kwasoodpornego bronzu fosforowego Dra Künzla

polecają

JANCZEWSKI i FREYMARK

Warszawa, Mokotowska 49.

2925b

SANECZKI

z drzewa bukowego i jesionowego w najlepszem wykonaniu 7790

„MARS“, Fabryka wyrobów drzewnych, Sp. z o. p., LUBLINIEC, G. Śląsk.

Biuro sprzedaży: **KATOWICE**, ul. Słowackiego 16.

Płyty fibrowe amerykańskie

i pręty we wszystkich wymiarach, jak również preszpan w arkuszach, mika, taśma izolacyjna, taśma gumowa (paraguma) etc. etc. najkorzystniej do nabycia w Hurtowni artykułów techn. i elektrotechnicznych

S. Szajer, Kraków, ul. Wiślna, telefon 4154

7131

„SUMMIT“

brusiki naturalne

są wyśmienite, wszędzie do nabycia po cenie detalicznej

Zł 1.40, 1.30, 1.20, 1.10

Zastępca na Polskę: 8067

Inż. Ludwik Rączkowski, Kraków, Plac Marjacki nr. 9.

Wytwórnia i tłocznia wyrobów metalowych i galanteryjnych

Fr. Kalaus, Poznań, ul. Woźna 10

poleca solidnego wykonania wszelkie prace tłoczone (drykowane) w mosiądzu, aluminjum, alpadze, miedzi, białej blasze i t. p. Specjalność: Wyroby galanteryjne, rzeźnicze, elektrotechniczne, powoźnicze, fryzjerskie, biurowe oraz przybory turystyczne. 7798

Ceny niskie! **Dostawa szybka!**

Nieustająca Wystawa Maszyn

7265 **LWÓW, Leona Sapiehy 8.**

Sprzedaż motorów „Diesla“, „Junkersa“, elektrycznych, wszelkich maszyn nowych i używanych, pędni.

Przyjmujemy zgłoszenia do sprzedaży maszyn i motorów.

Jako specjalność wytwarzamy:

miedź fosforową, metal biały łożyskowy
oraz wszelkiego rodzaju stopy z białych i innych metali

Theodor & Co.

Zakłady Metalowo-Hutnicze

Gdańsk-Oliva, Danzigerstr. 26 7648

HANDEL STAREGO ŻELAZA

E. RZEPCZYŃSKI Sp. z o. o.

Poznań, ul. Przemysłowa 22 — Telefon 22-29

7575 **Kupujemy**

stare żelazo, stare maszyny oraz metale

PŁACIMY NAJWYŻSZE CENY RYNKOWE.

KOSZE druciane

10 sztuk złotych 40.—

Nieznanym za zaliczeniem!

Cennik gratis!

Siatki czworokątne w każdym rozmiarze.

7768

Siatki tkane do młynków zbożowych

Siatki Rabica

Alexander Maennel, Fabryka ogrodzeń drucianych Nowy-Tomyśl, W. 1. (Wlkp.)

Trzcinę sufitową

pierwszorzędnej jakości własnego wyrobu dostarcza korzystnie

Gustaw Glaetzner

Centr. Materjałów Budowlanych i Dachówek
Poznań 3, Mickiewicza 36.

Telefon 65-80. 4308 Założona 1907 r.

Liny pługowe i liny dla wszelkich celów

dostarcza

Górnośląska Fabryka Lin Drucianych i Wyrobów Drucianych

sp. z ogr. odp. w Rudzie. 8272

Specjalna Pracownia Diamentów
do tarcz szlifierskich i do rżnięcia szkła

H. SZEFTEL, Warszawa
Graniczna 16. 8133 Egz. od 1882 r.

Wolne miejsce

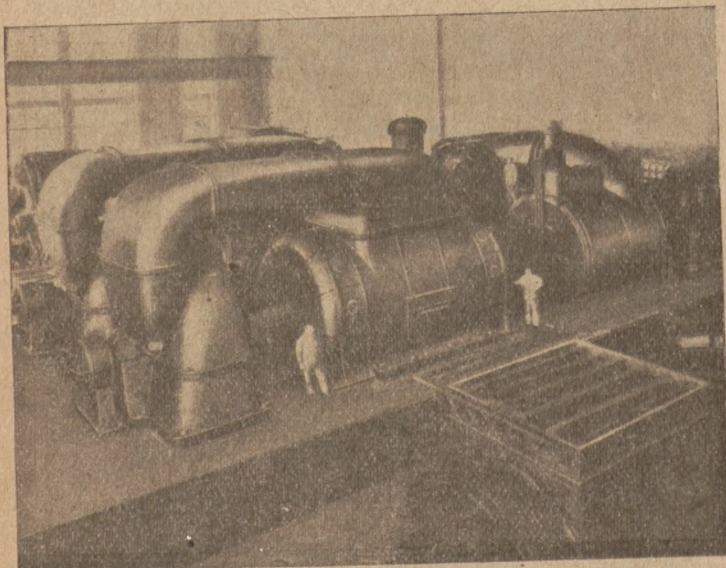

(PRZEDRUK ARTYKUŁÓW DOZWOLONY JEDYNIE ZA PODANIEM ŹRÓDŁA).

Próby zdobycia „nadszybkości" w wielkim przemyśle

Ostatnie postępy techniki doprowadziły do budowy maszyn o niezmiernej mocy.

Przed laty jeszcze dziesięciu grupa turbo-generatorowa o 15.000 kilowatów uważana była za jednostkę nader poważną. W roku zaś 1922 elektryczna stacja centralna w w Cenevilliers oświetlająca Paryż, ustawiła podobną grupę, ale już o mocy 40.000 kilowatów. Był to wtedy rekord światowy. Dziś posiada on już tylko znaczenie historyczne, gdyż centrala nowojorska posiada już turbinę parową, która wydaje 160.000 kilowat., a jest podobno w stanie studjów inna turbina o mocy aż 250.000 kilowat. Jedną z charakterystycznych cech tych potworów nowożytnych jest ich ogromna prędkość obrotowa: 2000 lub 3000 obrotów na minutę.

Turbina o mocy 160.000 Kw. w Hell Gate.

Przy takiej szybkości ogromne masy, będące w ruchu obrotowym, przedstawiają poważne źródło energji, muszą wytrzymać olbrzymie naprężenia, zjawiające się z tytułu siły odśrodkowej, która, jak wiadomo, powstaje, zawsze przy ruchu obrotowym, i rośnie w miarę powiększenia prędkości i masy części obracających się. Np. rotor, czyli obracająca się część prądnicy (dynamo-maszyny) o mocy 20.000 kilowatów, waży około dwudziestu ton. Jeśli go puścić z prędkością 3.000 obrotów na minutę, zyskuje on tyle energji, że będąc uwolniony z więzów, mógłby podskoczyć na 750 metrów w górę! Wyobraźmy sobie, że takie „uwolnienie" mogłoby nastąpić, wskutek pęknięcia odpowiedniej części maszyny. Rezultatem tego byłoby spustoszenie, jakie może wyrządzić tylko bombardowanie przez najcięższą artylerję. Naturalna technika daje nam w ręce dostateczne środki, aby ewentualność podobnych katastrof ograniczyć do minimum. Rachunek daje inżynierom niejako gwarancję, że podobne zdarzenie nie będzie miało miejsca podczas normalnego działania maszyny.

Ale, ponad największą nawet pewność, zagwarantowaną przez teorję, należy przełożyć próbę praktyczną. Dlatego też w wielu wypadkach maszyny opisanego kalibru poddaje się próbom t. zw. „nadprędkości", zwiększając umyślnie ich prędkość normalną o 50 do 100 procent. Jak łatwo zrozumieć, że podobne próby nie są pozbawione pewnego ryzyka, i byłoby rzeczą co najwyżej nierozsądną, gdyby je wykonywać w zwykłych pomieszczeniach fabrycznych.

W tym więc celu zbudowano specjalne lokale, które swobodnie mogą wytrzymać rezultaty niszczącej pracy, rozerwanych części maszynowych. Wyzyskano tu mianowicie, lekcję ostatniej wojny, która wykazała skuteczność w tych wypadkach budynków betonowych i blindaży, utworzonych z worków z piaskiem. Na tej zasadzie angielskie towarzystwo Pickersa wzniosło w swych zakładach w Manchester kabinę do badań „nadszybkości". Jest to prawdziwa twierdza, o sklepieniu żelbetonowem, grubości około metra. Długość jej wynosi 14 metrów, szerokość 11 i wysokość 10 i pół metra. Ściany jej są zabezpieczone zapomocą blindaży z worków, napełnionych piaskiem, i wtłoczonych w stalowe ramy.

Maszyny, przeznaczone do prób, są wprowadzone do komory na wózku który może być unieruchomiony. Maszynę puszcza w ruch motor, ustawiony w sąsiedniej sali. Podczas prób w kabinie niema naturalnie nikogo. Maszyna jest kontrolowana całkowicie zapomocą mechanizmów, u-

mieszczonych oddzielnie, w miejscu bezpiecznem. Poza tem istnieje cały szereg przyrządów, pozwalających zanotować tę prędkość krytyczną, przy której wystąpiły ewentualne oznaki słabienia części maszynowych. Istnieje również urządzenie kinematograficzne w celu przedstawienia na filmie różnych faz pracy maszyny.

Zamknięty w swej budce inżynier, prowadzący próbę niby komendant na okręcie wojennym, swobodnie i bezkarnie może powiększyć prędkość biegu maszyny; doprowadzając ją nawet do 20 000 obrotów na minutę.

W ten tylko sposób można przekonać się o tem, jak dana maszyna będzie zachowywać się przy pracy normalnej.

Na drodze współczesnej mechanizacji

Zmierzch intelektu i intelekt amerykański. — Racjonalny podział pracy. — Jakich ludzi potrzeba w warsztacie. — Inicjatywa szefa warsztatu. — Inteligencja jako przeszkoda do całkowitego zmechanizowania życia.

Profesor Uniwersytetu Columbia, Walter B. Pitkins napisał książkę p. t. „Zmierzch intelektu i intelekt amerykański" w której dowodzi, że w zmechanizowanej amerykańskiej cywilizacji nie potrzeba jest na 120 miljonów ludności wyżej ponad 1500 osób o wyższej inteligencji. To też 12000 osób wysokiej wartości umysłowej, które się znajdują w Stanach Zjednoczonych, jest stanowczo za wiele, bo przeszkadzają tylko maszynowej cywilizacji.

Dowodzenia Pitkinsa opierają się na kilku prostych ideach i na liczbach.

Najpierw twierdzi on, że nie należy nigdy powierzać człowiekowi takiej pracy, którą może wykonywać maszyna, ani człowiekowi bardziej inteligentnemu tego, co może zrobić mniej inteligentny człowiek. I to nie tylko z motywów ekonomji, ale doskonałości; maszyna wykonuje lepiej, niż człowiek, a człowiek mniej inteligentny to, co umie robić, lepiej zrobi niż człowiek bardziej inteligentny. Posadźcie profesora, uczonego, pisarza przy kierownicy samochodu, będzie go prowadził gorzej, niż murzyn, którego szoferstwo jest rzemiosłem.

Otóż w nowożytnej cywilizacji amerykańskiej, gdzie panuje podział pracy, standaryzacja i tayloryzm, nie potrzebny jest ani intelekt, ani kultura. Kilka pojęć, kilka technicznych nawyknień wystarcza do wykonania wszelkich prac. Gdyby najmniejsze ziarnko osobowości albo oryginalności przedostało się do pracy, gdyby inteligentna nawet inicjatywa przerwała doskonałą dokładność i regularność fabrykowanych serjami wyrobów, byłoby to klęską. W warsztacie potrzeba ludzi bez wyobraźni i nerwów, bez idei i roztargnień.

No, a szefowie?

Szefowie mogą być rozumni i słuchani wówczas tylko, kiedy są zbliżeni do swych robotników. Rzecz zasadnicza, to pozyskać posłuszeństwo i zaufanie zatrudnionych przez siebie ludzi, uczynić ich zadowolonymi ze swego losu i doprowadzić do tego, by swego szefa kochali. Proste i jasne rozkazy w ogólnie przyjętym języku, gęsty i uczucia zrozumiałe dla ogółu, zainteresowania, pojęcia i marzenia tegoż poziomu i tej miary, które poruszają i ożywiają robotnika, — oto co powinien posiadać szef czy wielkiego warsztatu, czy wielkiego magazynu, czy banku.

Jeśli zaś chodzi o decyzję, wymagające skomplikowanych wiadomości i większej inteligencji, szef powinien się zwrócić do kilku techników, znających dane problematy.

Kiedy automobil potrzebuje naprawy, nie powierzają go inżynierów, ale przechodzi on przez ręce różnych specjalistów i przez szereg warsztatów; jeden zbada magneto, drugi motor, trzeci kierownicę etc.; każdy ze specjalistów dokładnie wypełni tu swe zadanie, nie wykraczając poza znaną sobie dziedzinę. Należy tu wnioskować, że ograniczenie jego inteligencji lepiej go przygotuje do swej specjalnej pracy.

Technicy z inteligencji mogą, a w pewnych wypadkach muszą korzystać; dla największego kraju na świecie wystarczą tacy aż nadto w liczbie tysiąca pięciuset.

Współczesny Europejczyk, im lepiej poznaje życie, ustrój, pogląd, zapatrywania, upodobania, umysłowość, ideologię wielkiej amerykańskiej republiki, tem dokładniej dochodzi do wniosku, że pomiędzy starym i nowym światem zachodzą tak zasadnicze różnice pojęć na wszystkie dziedziny ducha i serca ludzkiego, iż o istotnem zbliżeniu się i zrozumieniu się, nie może być mowy.

Książka powyższa jest tęgą złośliwą satyrą na stosunki amerykańskie, malującą równocześnie doskonale tamtejszą maszynową cywilizację.

Z drugiej strony trzeba prof. Pitkinsowi przyznać rację, co do twierdzenia, że ludzie o wysokiej inteligencji są istotnie przeszkodą na drodze do całkowitego zmechanizowania życia społecznego i że człowiek o niskiej inteligencji lepszy jest do jednostronnej i jednostajnej pracy mechanicznej.

FEINSTAHLWERKE
TRAISEN-LEOBERSDORF A. G.
vorm. FISCHER, TRAISEN (Dolna Austrja)
Adres telegraficzny: „Feinstahl-Traisen"

Odlewnia stali i metali miękkich, fabryka zamków

SPECJALNOŚĆ: Kształtki z specjalnego żeliwa odwęglonego na rury gazowe i wodociągowe, marki sławy światowej F. T.

Wykonujemy pozatem: zamki budowlane, meblowe oraz kłódki pancerne, dalej odlewy stalowe i z metali miękkich, według nadesłanych nam rysunków i modeli.

Kształtki i zamki dostarczamy franko oclone, ewent. franko dom w złotych.

Zapytania, względnie zamówienia skierować należy do jeneralnego zastępcy na Małopolskę, Górny Śląsk, Poznańskie, Pomorze i Wolne Miasto Gdańsk:

Jakob S. Karl, jun., Wiedeń
(Wien II), Feuerbachstrasse 8

na teren b. Kongresówki: 8232

POSŁUSZNY, Warszawa, Żórawia 33

Szlakiem postępów w przemyśle i handlu

Nowy pieniądz w Ameryce. — Oszczędność nowej reformy.

Nowe pieniądze papierowe zostały puszczone w obieg dnia 10 lipca b. r. i oszczędzają rocznie skarbowi federalnemu około dwa miljony dolarów na papierze przy wycofaniu i czyszczeniu. Są o jedną trzecią krótsze i węższe, poza tem są trwalsze i trudniejsze do fałszowania i pomyłek. Ponieważ są mniejsze, nie wymagają tyle miejsca w portfelu i kieszeni i są mniej składane i mięte. A właśnie te ciągłe składania, zwijania, miętoszenia i brudzenia skracają życie banknotów.

Największym wrogiem pieniędzy papierowych jest automobil ze swą benzyną itp., tłuszczami i brudami. Zupełnie nowy i sztywny papierek dolarowy, gdy raz przejdzie przez palce służby benzynowej już wraca do mennicy państwowej i odprasowanie kosztuje około jednego centa. Po paru takich praniach śmierć papierka następuje w niespełna rok. Papierek 10-cio dolarowy żyje prawie 10 razy dłużej od jedno-dolarowego, a 20-dolarowy żyje 50 razy dłużej od 10 dolarówki. Średni koszt wyrobu papierka wynosi około 4 c.

Na wprowadzeniu nowych certyfikatów skarb państwa zaoszczędza przypuszczalnie 500 ton papieru rocznie ponieważ zużywać będzie tylko 1.000 ton papieru, gdy stare banknoty spotrzebowały corocznie 1500 ton. Do tego należy doliczyć koszt farby i czasu roboczego, co razem zaoszczędzi dol. 2,000,000. Próby wykazały dwa razy większą wytrzymałość nowego papierka. Stary papierek podrze się już po 2,000 złożeniach. Zaś nowy banknot wytrzyma 4,000 złożeń zanim się rozedrze. Papier ten jest zrobiony na specjalne zamówienie i według sekretnego przepisu chemików federalnych, aby utrudnić fałszerstwo.

Aby oszczędzić niepotrzebnych strat fabrykatom portfelów i schowków bankowych na nowe papierki, sekretarz skarbu wydał ostrzeżenie już przed 2 lub 3 laty. Dzięki tej ostrożności stare zapasy fabryczne zostały wyczerpane i handel nie ucierpi na zmianie. Pozostanie tylko jedna niewygoda, że odtąd aż do wycofania, będą w obiegu stare, brudne i postrzępione papierki, bo już ich nikt nie będzie prać i prasować. Wycofanie starych i wymiana na nowe rozpoczęła się 10 lipca i powinna była się skończyć nie dalej jak 1-go listopada b. r. Maszyny drukarskie w mennicy państwowej wydają na dobę sześć ton t. j. 12,000 funtów papierków, które rząd rozsyła do wszystkich banków w Stanach i zagranicą. Dotąd nie ogłoszono kosztów tej koniecznej reformy pieniężnej, ale z pewnością wynosić będą grube miljony.

Nowe zastosowanie bakelitu

Obecnie znaleziono nowe zastosowanie dla bakelitu. Powszechnie wiadomo, że ołowiane rury w wodociągach zostają często niszczone przez działanie chloru. Wytwarza się wtedy oxychlorat ołowiu wielce szkodliwy dla spożywców wody. Żeby zabezpieczyć rury od tych trujących właściwości, zaczęto we Francji wykładać je bakelitem, jako znakomitym izolacyjnym środkiem.

Ale czem jest właściwie ten bakelit, zapytacie. Czy kamieniem, czy metalem, czy jakimś stopem organicznych materyj? Nie, bakelit jest to produkt chemiczny. Wytwarza się przez działanie fenolu na formol i gdy ścina się na twardą masę, można z niej wyrabiać wszelkie nietylko ozdobne, ale i pożyteczne przedmioty.

Dla zbliżającego się sezonu

polecamy

fabrykom wyrobów drucianych:

Pleciarki z półautomatycznemi stołami.

Maszyny uniwersalne: pleciarki z przekładniami połączone z urządzeniem do falowania (karbowania) drutu, do wyrobu siatek okrągłych i sprężyn materacowych, do sprostowania drutu itp. **Nowość.**

Odwijacze, umożliwiające około 1000 obrotów pleciarki na minutę. **Nowość.**

Krośne ręczne. Automaty do wyrabiania łańcuchów materacowych.

Maszyny ręczne do zwijania lin.

Maszyny ręczne do gięcia żelaza sztabowego i drutu.

Przebijacze.

Ślimacznice do wyrobu plecionek czworokątnych i okrągłych.

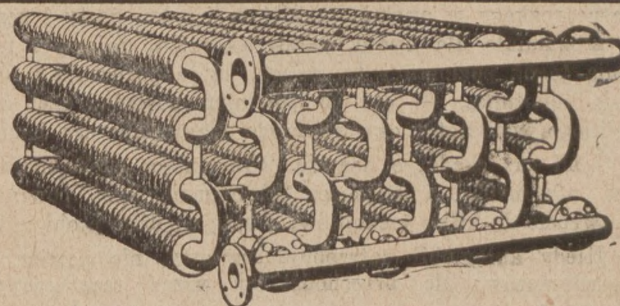
Kółka z stali lanej **do karbowania** drutu z frezowanemi zębami.

Fa. Huth i Syn

Budowa maszyn dla przemysłu drucianego

Chełmno 8245

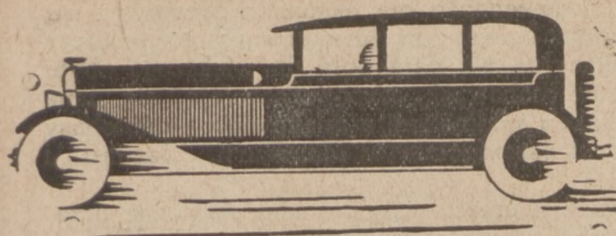

SPECJALNOŚCI: Żelazno-kute rury żeberkowe - Zbiorniki - Budowa aparatów - Rurociągi wysokiego i niskiego ciśnienia - Ogólna budowa maszyn

7745

Katowicka Fabryka Maszyn, Sp. z ogr. odp. Katowice II.

Telefon 1216 Skrytka pocztowa 271 Telefon 1216

Dział Samochodowy

Zamało dróg bitych w Polsce

W numerze 46 naszego wydawnictwa omówiliśmy pokrótce zagadnienie dróg bitych w Polsce. Wskazaliśmy, że ta sieć dróg bitych jest niewystarczająca i że wymaga ona znacznej rozbudowy wobec coraz dalej idącego rozwoju automobilizmu w Polsce.

Nawet brak dobrych dróg, zwłaszcza we wschodnich częściach kraju nie jest w stanie powstrzymać rozwoju automobilizmu. Ilość samochodów w Polsce rośnie z dnia na dzień. Osiedla, najbardziej dotąd upośledzone pod względem komunikacji, uzyskują połączenie ze światem.

Ażeby zorjentować się, w jakim stanie znajdują się nasze drogi, dość powiedzieć, że gdyby Polska chciała dorównać pod względem dróg bitych Prusom z roku 1914, to musiałaby wybudować przeszło 60.000 kilometrów nowych dróg bitych. A przecież Prusy od tego czasu postąpiły naprzód!

Drogi polskie, po których przewaliła się światowa wojna znajdują się naogół w stanie bardzo złym, gdyż nie było i niema pieniędzy na ich odbudowanie i na ich utrzymywanie, czyli na konserwację.

To bowiem, co państwo wydaje rocznie na budowę, utrzymanie i administrację dróg państwowych, oraz na zapomogi, na budowę i konserwację dróg samorządowych, jest kroplą w morzu istotnych potrzeb. Wydatki te za ostatnie trzy lata budżetowe przedstawiają się następująco:

Rok 1927-28	37 milj. złotych
Rok 1928-29	85 milj. złotych
Rok 1929-30	62 milj. złotych

Nie można zatem nawet marzyć o tem, by w krótkim czasie dorównać innym państwom, ale nie można też pozostawić obecnego stanu, gdyż drogi są jednym z głównych warunków rozwoju gospodarczego kraju, a zatem są inwestycją niezbędną.

Sprawę drogową w Polsce wysunąć zatem należy na czoło naszych prac i zabiegów. Zaniedbania bowiem w tej dziedzinie, zwłaszcza w b. dzielnicy rosyjskiej odziedziczyliśmy po zaborcach niezwykle wielkie. O upośledzeniu naszem świadczą najlepiej dane porównawcze, przytoczone w sprawozdaniu Ministerstwa Robót Publicznych. Na 100 km.² powierzchni kraju przypada dróg bitych:

w województwach zachodnich	29,0 km.
w województwach południowych	26,0 km.
w województwach środkowych	8,4 km.
w województwach wschodnich	1,7 km.
a w wojew. wileńskiem zaledwie	0,7 km.

Upośledzenie to występuje szczególnie wymownie przy porównaniu z innemi państwami Europy Zachodniej, gdzie sieć dróg bitych na 100 km.² powierzchni uwidacznia się w następujących cyfrach:

Francja	104 km.
Anglja	81 km.
Belgja	78 km.
Niemcy	48 km.

Do charakterystyki tych cyfr dodać jeszcze trzeba, że „stan większości dróg istniejących też nie jest zadawalający i będzie wymagał w ciągu szeregu lat znacznego nakładu kosztów i pracy".

W tych warunkach niepodobna nam nawet marzyć o doprowadzeniu do takiej ilości dróg bitych, jaka jest we Francji czy w Anglji; wystarczyłoby nam, gdybyśmy doszli w najbliższych kilkunastu latach do stanu Prus przed wojną.

W staraniu o powiększenie funduszów drogowych Ministerstwo Robót Publicznych opracowało i wniosło do Sejmu projekt opodatkowania samochodów. Jest to w związku z poważnym rozwojem ruchu samochodowego.

Wątpić tylko należy, czy dochody z tego podatku minimalnie bodaj przyczynią się do zmiany dróg. Jest to tylko „łatanie" sprawy.

Przemysł samochodowy na M. W. K. T. w Poznaniu

W związku z koncesjonowaniem przez Międzynarodowe Biuro Konstruktorów Samochodowych przyszłorocznej, a mającej się odbyć w Poznaniu Międzynarodowej Wystawy Komunikacji i Turystyki, która będzie dla wystawców najkorzystniejszym pokazem produkcji samochodowej, podajemy kilka szczegółów, dotyczących tej produkcji, opartych na danych statystycznych.

Otóż największy wzrost konsumcji i wytwórczości samochodowej wykazuje (poza Ameryką) Anglja, gdzie liczba kursujących samochodów w 1928 roku wynosiła już 1 300 000 wozów, gdy w roku 1923-cim kursowało tam zaledwie 384 000 wozów samochodowych.

Na drugiem miejscu stoją Niemcy, gdzie przyrost kursujących samochodów w roku bieżącym, w porównaniu z rokiem 1926 wzmógł się prawie trzykrotnie, bowiem w 1926 roku liczono w Niemczech 571 000 kursujących samochodów, zaś w roku bieżącym — już 1 214 000.

Poza temi krajami świetny rozwój automobilizmu daje się zauważyć we Francji, Belgji, Włoszech, w Polsce i Czechosłowacji.

Zdawaćby się mogło, że konkurencja amerykańskiej produkcji samochodowej wpłynie ujemnie na tę produkcję w krajach europejskich. A jednak tak nie jest. Samochodowa wytwórczość amerykańska jedynie wpłynęła na wzmożenie konsumcji samochodowej, popularyzując ten rodzaj lokomocji, bez żadnego uszczerbku dla produkcji europejskiej, która rozwija się nader pomyślnie ze względu na swe doskonałe zastosowanie się do warunków krajowych.

Popyt na samochody w krajach europejskich wzmógł się do tego stopnia, że w ciągu ostatniego roku fabryki europejskie nie mogły nadążyć zamówieniom.

Komunikacja samochodowa staje się coraz więcej uniwersalną i dziś niema chyba na kuli ziemskiej zakątka, niedostępnego dla ekspansji przemysłu samochodowego. Nawet tam, gdzie stosunki gospodarcze i komunikacyjne nie dają pola do większego zbytu samochodów osobowych, rozpowszechniają się inne wyroby trakcji spalinowej, a mianowicie — autobusy i ciężarówki (szczególnie w Mandżurji, Japonji i Chinach).

Nie należy przeto wątpić o tem, że pokaz przemysłu samochodowego na przyszłorocznej Międzynarodowej Wystawie Komunikacji i Turystyki w Poznaniu będzie imponujący.

Związek Kupców i Przemysłowców Samochodowych Ziem Zach.

Stale postępujący rozwój automobilizmu w kraju stworzył u nas w ostatniem dziesięcioleciu nową gałąź, gałąź przemysłu i handlu samochodowego. W miarę wprowadzania do Polski nowych ilości samochodów zagranicznych powstawała początkowo sieć przedstawicieli fabryk i niewielka ilość warsztatów samochodowych. Dzięki znacznej pojemności rynku krajowego powstawały nowe firmy samochodowe, które krzepły, powiększały się, rozszerzając stale swoją działalność. Niestety brak koordynacji i zjednoczenia firm samochodowych stał się czynnikiem hamującym normalny rozwój tej branży. Nic więc dziwnego, że kupiectwo samochodowe spostrzegło w porę te braki i dzięki incjatywie wybitniejszych jednostek skierowało swe wysiłki w celu zorganizowania się w odpowiednie związki.

Obecnie istnieją trzy związki kupców i przemysłowców samochodowych: Koło Kupców Samochodowych w Warszawie pod przewodnictwem dyr. inż. Marchlewskiego; w Krakowie Związek Małopolski i w Poznaniu Związek Kupców i Przemysłowców Samochodowych Ziem Zachodnich.

Ten ostatni związek powstał na początku 1929 r. dzięki incjatywie inż. Bohatyrewa, który początkowo objął prezesurę. Związek ten zainicjował i zorganizował w lipcu 1929 r. w Poznaniu Ogólnopolski Zjazd Kupców i Przemysłowców Samochodowych, na którym omówiono szereg nader ważnych zagadnień branżowych, oraz wygłoszono kilka referatów ekonomicznych z dziedziny automobilizmu.

W końcu 1929 r. Związek Poznański skupił wokoło siebie około 50 firm samochodowych z Wielkopolski i Pomorza, rozpoczynając energiczną działalność w kierunku uzdrowienia handlu pneumatykami i akcesorjami, przez zaprojektowanie odpowiedniej zbiorowej umowy konwencyjnej i wprowadzenie jej w życie z początkiem 1930 r.

Zarząd Związku składa się z następujących członków: prezes St. Sierszyński, dyrektor oddziału f-y „Austro-Daimler"; Tomaszewski, dyr. „Brzeskiauto"; inż. Duszyński, dyr. oddziału „Tatra"; dr. Nencki z firmy „Samolot"; Bittner, przedstawiciel opon Pirelli; radca Katafias z Torunia i Wencel z Ostrowa.

Komisję rewizyjną tworzą: St. Gustowski, Kwiatkowski i Nowicki.

Należy przypuszczać, że branża samochodowa, która bezsprzecznie posiada poważne znaczenie w życiu gospodarczem Polski, dzięki zorganizowaniu się w związki, pewniejszemi krokami pójdzie naprzód ku pełnemu rozwojowi.

Jak pracują wielkie fabryki samochodów?

Kontrola nad źródłami surowców. — Własne odlewnie, huty żelazne, szklane itp. — Żelazo i węgiel — jako podstawowe produkty.

Wiele lat temu Ford zdał sobie sprawę z tego, że potrzeby transportowe Ameryki muszą być w znacznym stopniu zaspokojone przez wzmożoną produkcję samochodów i że sytuacja taka spowoduje ciągle wzrastający popyt na samochody Forda. Nawet wówczas gdy Ford Motor Company pobiło wszelkie rekordy produkcją 200.000 wozów rocznie, Ford przepowiedział, że nawet dziesięciokrotna produkcja samochodów Ford nie zdoła nasycić zapotrzebowania rynku. Tak wzmożona produkcja wymaga jednak wzmożonej kontroli nad źródłami surowców podstawowych, zwłaszcza nad źródłami węgla, żelaza, drzewa, stali i szkła, oraz kontroli cen, trudności transportowych i zagadnień robotniczych.

Mając ten cel na widoku Henryk Ford założył gigantyczne zakłady w Rouge z ich odlewniami, hutami żelaznemi i szklanemi, papierniami i innemi fabrykami, które zamieniają surowce w wykończone fabrykaty z jaknajmniejszą stratą czasu i wydatków. Zakłady te — olbrzymia, anormalna maszyna, zapomocą której można uzyskać stałą zniżkę cen za wytwory Forda. Lecz Henryk Ford doszedł do wniosku, że kontrola taka jest niedostateczna i że Ford Motor Company powinno się jeszcze dalej posunąć w swej kontroli nad surowcami.

Prawdziwie współczesny samochód małego typu.

Dixi jest to mały samochód uznany jako najekonomiczniejszy w świecie. Przekonaj się pan osobiście o jakości tego fenomenu!

Cena 2200 marek niemieckich. 8277

G. Scherfke, Fabryka maszyn

POZNAŃ, ul. Dąbrowskiego 93.

Żelazo i węgiel — to kręgosłup przemysłu automobilowego. Żelazo — ponieważ jest zasadniczym składnikiem samochodu. Węgiel — ponieważ jest niezbędny i do produkcji żelaza i do wytwarzania siły. Koszt żelaza i węgla wywiera bezwzględny wpływ na cenę sprzedażną wyrobów. Niezależnie od przeprowadzanych oszczędności i sprawności organizacji wytwórni — wahania cen surowców na rynku światowym są zupełnie poza jakąkolwiek kontrolą. Jedynym sposobem uniknięcia fluktuacji cen surowców jest bezpośrednia kontrola źródeł surowców.

Ford Motor Company zabezpieczyła się przed wpływami zewnętrznemi wahań rynków surowcowych przez nabycie olbrzymich kopalni węgla i rudy żelaznej oraz olbrzymich terenów zalesionych. Znajdują się one pod zarządem i wszystkie surowce zostają odpowiednio przetworzone w zakładach Rouge.

Kopalnie węgla znajdują się w Kentucky i Zachodniej Wirginji. Kopalnie zaś rudy żelaznej i tereny zalesione znajdują się na północnych obszarach Michigan. Zakłady zaś Rouge znajdują się między niemi.

◆ KĄCIK TECHNICZNY ◆

CZY PROCH I DYNAMIT MOŻE ZASTĄPIĆ BENZYNĘ JAKO ŚRODEK NAPĘDOWY?

Niejednemu automobiliście, przychodzi do głowy myśl, by zastąpić benzynę prochem lub dynamitem i w ten sposób zwiększyć moc silnika. Sama nazwa silnik wybuchowy, zdawałoby się wskazuje na to, że trzeba zastosować tu materjały wybuchowe. Myśl zastosowania materjałów wybuchowych, nie jest nowa. Już w roku 1698 znakomity Papin chciał uruchomić silnik przy pomocy prochu strzelniczego. Później, gdy została wynaleziona bawełna strzeln., powstało dążenie zastosowania jej do poruszania silników. Ostatnio jak wiadomo wywołały wielką sensację próby Opla z samochodem rakietowym, gdzie wykorzystanie siły wybuchu jest zupełnie odmienne. Samochód porusza się na zasadzie siły odruchu, przy spalaniu się prochu. Ciepło spalania nie zostaje tu wyzyskane w sposób jaki mamy w silnikach zwykłych. Podczas gdy silnik spalinowy, wykorzystuje paliwo ekonomicznie, nie mamy tego w silniku rakietowym.

Materjały wybuchowe są znamienne tem, że spalają się bardzo szybko i wydzielają spaliny w znacznej objętości, wydajność zaś cieplna ich jest stosunkowo mała, i z tej właśnie racji, nie nadają się one do silników spalinowych. Stanie się to zupełnie jasne, o ile porównamy ciepło spalania 1 klg. tych materjałów:

1) dynamitu	1400	Caloryj (jednostek cieplnych)
2) prochu bezdymn.	1200	Caloryj (jednostek cieplnych)
3) ekrazytu	800	Caloryj (jednostek cieplnych)
4) trotylu	720	Caloryj (jednostek cieplnych)
5) prochu czarn.	650	Caloryj (jednostek cieplnych)

Podczas, gdy 1 klg. benzyny daje 10.300 Caloryj.

Na podstawie tej tabelki możemy obliczyć, że teoretycznie 1 kgr. benzyny może napędzić silnik 10-konny w ciągu 1 godziny, wówczas, gdy tę samą ilość dynamitu będzie wstanie poruszać go zaledwie w 8 minut. Do tego należy dodać, że koszt dynamitu jest o 2 razy większy, niż koszt benzyny.

Rozważanie to pokazuje, że samochody rakietowe w obecnym stanie techniki, nie są zdolne do wytrzymania ekonomicznej konkurencji z silnikiem spalinowym.

SAMOCHODY

Fiat Model 509 4/20 4 osobowy otwarty
Fiat „ 501 6/21 4 „ otwarty
Fiat „ 503 6/30 4 „ kryty
Fiat „ 503 6/30 6 „ coupe
Super Fiat 19/75 6 „ otwarty
Opel 12/60 6 cylindr. 6 „ kryty
Opel 7/34 6 „ 4 „ kryty
Opel 9/25 K. M. samochód wysyłkowy
Chenard Walcker 5/32 4 osobowy otwarty
Overland 11/30 4 „ otwarty
Protos 10/30 6 „ otwarty
Austro Daimler 17/60 6 „ otwarty
Praga 15/50 5 „ otwarty

i wiele innych w stanie używanym, **sprzeda** jako kupna niezwykle ∴ okazyjne z własnych zapasów ∴

BRZESKIAUTO
SPÓŁKA AKCYJNA
POZNAŃ, Dąbrowskiego 29
Telefon 63-23 i 63-65. 3788

Gaśnice pianowe „PERKEO"

CHŁODNICE do samochodów, samolotów, traktorów etc.

LATARNIE kolejowe wszelkich typów

produkuje
FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH
„BIELANY"
Warszawa, Kamedułów 71
Telefon 231-30

Biuro sprzedaży:
Warszawa, plac Napoleona 3
Telefony: 284-97 i 259-14
7999

Kronika zagraniczna

NAJWIĘKSZY GARAŻ PODZIEMNY.

Ostatnio został zbudowany w Montreal czteropiętrowy garaż podziemny, znajdujący się poniżej poziomu ulicy. Jest to największy na świecie garaż tego rodzaju. Samochody przewożone są na różne piętra nie windami, a specjalnemi platformami. Garaż posiada wszelkie najbardziej nowoczesne urządzenia i udogodnienia: maszyna do badania hamulców, specjalna pompa wodna do mycia samochodów, elektryczna pompa do opon, cały szereg lewarków i podnośników i t. d. Konstrukcja garażu jest ogniotrwała. Pomimo to jednak jest on zabezpieczony od możliwości pożaru całym szeregiem gaśnic, umieszczonych na wszystkich piętrach; na wypadek zaś poważniejszego pożaru znajduje się tam jeszcze duża główna gaśnica przenośna umieszczona w dostępnym miejscu.

NOWY TYP SAMOCHODU.

W Waszyngtonie, została zawiązana spółka przemysłowa z zakładowym kapitałem 40 miljonów dolarów, celem fabrykacji nowego typu auta, którego waga nie przenosi 600 funtów.

Minjaturowy ten automobil, jest wynalazkiem amerykanina Jemes'a v. Martin'a z Garden i wynalazca twierdzi, że nie będzie to zmniejszony w formacie automobil dzisiejszego typu, lecz zupełnie innej budowy maszyną.

Auto to będzie zaopatrzone w cztero-cylindrowy, ochładzany powietrzem motor i będzie miało elektryczny starter i inne udoskonalenia.

Już za kilka miesięcy, ten karzełek ukaże się na rynku amerykańskim i sprzedawany będzie w specjalnie skonstruowanych skrzyniach, mogących służyć następnie jako jego garaż.

Cena tej maleńkiej maszynki wyniesie loco Ameryka mniej niż 200 dolarów, co jak na stosunki amerykańskie, przyczyni się do jej rozpowszechnienia nawet wśród malozamożnych warstw.

UBEZPIECZENIE SAMOCHODOWE W SZWECJI.

W Szwecji został ostatnio zatwierdzony projekt przymusowego ubezpieczenia samochodowego. Rozporządzenie obejmuje między innemi punkt, na mocy którego jeżeli samochód, który spowodował wypadek, nie może być odnaleziony, strona poszkodowana otrzyma odszkodowanie od wszystkich towarzystw, przyjmujących ubezpieczenie samochodowe. Najwyższe odszkodowanie na wypadek poszkodowania osobistego wynosi 60.000 koron, na wypadek zaś poszkodowania materjalnego — 10.000 koron. Rozporządzenie wchodzi w życie dnia 1 stycznia 1930 roku.

PRODUKCJA NIEMIECKA SAMOCHODÓW W 1928 R.

W roku 1928 w Niemczech wyprodukowano 27.000 samochodów ciężarowych (w roku 1927 — 22.009, w roku 1926 — 8.590). Produkcja autobusów wynosiła: W roku 1928 — 2.200, w roku 1927 — 1.687, w roku 1926 — 1.185.

DŁUGOŚĆ DRÓG KOŁOWYCH NA CAŁYM ŚWIECIE.

Długość dróg kołowych na całym świecie wynosi: 10.623.000 km. Statystyka sprawdzona w tym zakresie istnieje dla 61 państw, wykazując 9.500.000 km. Z tego na Europę (25 państw) przypada 2.309.893 km. Na pierwszem miejscu stoi tu Francja, mająca 628.000 km., dalej Niemcy — 348.700 km, Anglja — 287.588 km. Rosja sowiecka nie jest przez statystykę objęta. Stany Zjedn. Am. Półn. posiadają 4.821.728 km. dróg. Do tych danych ze źródła niemieckiego dodamy, iż Polska liczy około 300.000 km. dróg kołowych wogóle, z nich jednak ulepszoną nawierzchnię posiada zaledwie około 45.000 kilometrów.

SAMOCHODY

okazyjne w doskonałym stanie gotowe do jazdy:

„Austro-Daimler" 10/40 K.M. 6-cyl. 6-osob. coupé
„Austro-Daimler" 10/40 K. M. 6-cyl. 6-osob. otwarty
„Minerva" 8/40 K. M. 6-cyl. 4-5-osob. limuzyna
„Chrysler" 12/55 K. M. 6-cyl. 4-5-osob. limuzyna
„O-M" 6/25 K. M. 4-cyl. 6-osob. otwarty
„Citroen" 6/25 K. M. 4-cyl. 4-5-osob. otwarty
„Fiat" 9/30 K. M. 4-cyl. 6-osob. coupé
„Renault" 14/60. 8/30 K. M. 6-cyl. 9 osob. otwarty

poleca

na bardzo dogodnych warunkach spłaty

Towarzystwo Budowy i Sprzedaży Samochodów S. A.

(dawniej „Austro-Daimler")

Oddział w Poznaniu - ulica Dąbrowskiego nr. 7.
Telefon 7558 - 7665.

Własne warsztaty — Garaże

8211

„POLFAZAM"

Fabryka zamków i okuć samochodowych

POZNAŃ - DĄBROWSKIEGO 81

właściciel B. GILL

wykonuje 7527

wszelkie okucia do karoseryj i wagonów.

Zamki, antaby, rączki, przedłużacze do zamków. Zawiasy wszelkiego rodzaju, dźwigi do podnoszenia szyb, zderzaki

oraz wszelkie inne prace w zakres tenże wchodzące.

Samochód

4-ro osobowy nowy system w dobrym stanie sprzedam

Zgłoszenia do admin. „Rynku Metalowego i Maszyn." pod nr. 8118

STOCZNIA

st. Kapuściska-Małe • Telefon 127

WYRABIA, DOSTARCZA i REMONTUJE:

STATKI RZECZNE PAROWE i MOTOROWE, BARKI ŻELAZNE ZWYKŁE i MOTOROWE, ŁODZIE MOTOROWE, PROMY, DRAGI, PONTONY, OSPRZĘT DLA STATKÓW i BAREK, ŚRUBY, KOTWICE I. T. P. ORAZ MASZYNY PAROSTATKOWE i WINDY PAROWE.

OFERTY i KOSZTORYSY NA ŻĄDANIE.

ZARZĄD:
Bydgoszcz, Grodzka 28, Telefon 471, 472, 259.

Oddziały:

w Gdańsku	w Warszawie
Schäferei 15/18	**Port Wiślany, ul. Zamojskiego 2**
TELEFON 274-46	TELEFON 134-19

PRZEDSTAWICIELSTWA:

Poznań: Biuro Techniczne St. Gustowski, ul. Skarbowa 20.
Bydgoszcz: Inż. T. Krieger, ul. Ks. Markwarta 5.
Starogard: Bud.-arch. Fr. Borchardt, ul. Kościuszkowska 23.
Modlin: Rudolf Wochartz, Nowy Dwór, pod Modlinem, ul. Mickiewicza 10. 8285

PALENISKA

do lokomobil i lokomotyw płużnych
ściany gardzielowe, ściany sitowe
oraz wszelkie prace
kotlarskie

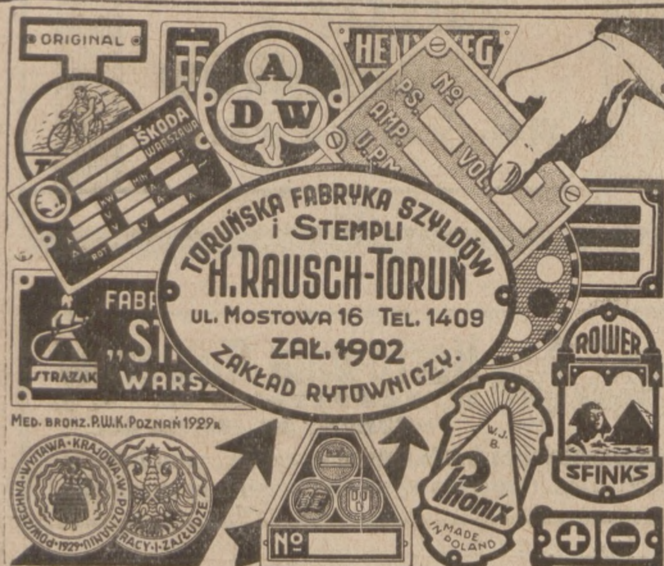
wykonuje

Centrala Pługów Parowych T. z o. p.

FABRYKA MASZYN i KOTLARNIA
Poznań
św. Wawrzyńca 36

Telef.: 6117, 6950 **Adr. telegr.: Centropług**

7727

8173

WODOCIĄGI PNEUMATYCZNE
ELEKTROPOMPY-HYDROFORY

Dla wysokich domów, gdzie woda miejska nie dochodzi, oraz ręczne dla domów na prowincję, poleca

S. TRĘBICKI

WARSZAWA, KOPERNIKA 33.

8137

AUTOMOBILIŚCI - LOTNICY - MOTOCYKLIŚCI - SPORTSMANI

CZYTAJCIE TYGODNIK AUTO LOT 30 GR

ZNAJDZIECIE W NIM WSZYSTKIE INTERESUJĄCE WAS WIADOMOŚCI i AKTUALJA

Prenumerata kwartalna 3.50 zł, roczna 14.— zł. **Konto czekowe w P. K. O. 16 940.**
Redakcja i Administracja: Warszawa, ul. Szkolna 8 m 3. Telefon 85-68. 7798

Handel i Przemysł Rowerowy
Organ Związku Mechaników Samodzielnych na Polskę Zachodnią

Ponowne narodziny drewnianej ramy rowerowej

Piszą nam, że pewna zagraniczna fabryka przygotowuje tytułem próby nowy typ roweru z drewnianą ramą oraz innemi częściami składowemi, wykonanemi też z drzewa.

Typ ten jest pomyślany jako tania i popularna maszyna, której cena zadowoli nawet najmniej zamożnych nabywców. Poza tem drewniany rower będzie artykułem czysto eksportowym, gdyż fabryka ta ma zamiar wyrabiać do niego tylko części składowe jak to: łączniki, mufy, ośki, koła itp., resztę natomiast będzie zamawiał już na miejscu przedstawiciel, który też będzie zajmował się montowaniem tych rowerów.

Techniczne wykonanie tych nowych maszyn ma być następujące: cała rama ma się składać z drewnianych drążków lub rurek, złączonych zapomocą specjalnych sków, mufek oraz rurkowych łączników. Tak samo dla konstrukcji widełek i steru ma być użyte drzewo i tylko piasty kół, osie, koła zębate, pedały oraz inne drobne części mają być wykonane z metalu.

Ponieważ w tej całej konstrukcji drzewo będzie szybko ulegało zniszczeniu, fabryka projektuje sprzedaż zamiennych części po cenie własnego kosztu, aby ułatwić posiadaczom drewnianych rowerów ich remont. Należy przytem zaznaczyć, że zamiana wszystkich starych drewnianych części na nowe według twierdzenia konstruktorów będzie wymagała najwyżej półgodzinnej pracy, którą w dodatku będzie mógł wykonać każdy człowiek przy pomocy najprostszych narzędzi.

Swoje projekty eksportowe opiera owa fabryka na tem, że przewożone przez granicę drobne i lekkie części składowe, wykonane przez nią z metalu, będą opłacały bardzo małe cło, natomiast reszta roweru, składająca się z drzewa i fabrykowana na miejscu sprzedaży, będzie wolna od cła, przyczem technika jej wykonania nie będzie wymagała zbyt kosztownych urządzeń.

Takim sposobem konstruktorzy mają nadzieję zdobyć sobie pewne rynki zagraniczne.

Trudno obecnie oceniać omawiany przez nas projekt, gdyż nie posiadamy o nim żadnych ściślejszych danych, lecz należy podkreślić, że ta idea, choć może niezbyt już nowa, jest zasadniczo bardzo ciekawa i wartoby i u nas pomyśleć trochę o niej.

DOM MASZYN „WARTA"
Poznań, Wielka 25, tel. 3733
poleca maszyny do szycia w doborowem wykonaniu. 8248
Wszelkie maszyny specjalne do bielizny, odzieży i obuwnictwa

„Patria"
Sp. z o. odp.
Fabryka rowerów i części
Stęszew
pow. Poznań
Specjalność:
fabrykacja ram, obręczy i błotników do rowerów
7476

Hurtownia Rowerów
ST. WAWRZYNIAK Sp. z o. o.
POZNAŃ, Św. Marcin 44.
Najkorzystniejsze źródło zakupu rowerów, ram i wszelkich części rowerowych krajowych i zagraniczn.
7472

Najmniejszy i najlepszy
motor pomocniczy
w świecie
Otto Mix
Rowery i maszyny do szycia
Poznań, ul. Kantaka 6a
21 Telefon 2396 7026

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.
POD REDAKCJĄ DYPL. INŻ.-EL. M. RZĘCKIEGO.

Marconi o przyszłości

(Korespondencja z Ameryki.)

Sen. Gugliemo Marconi, słynny wynalazca telegrafji iskrowej, umieścił w dziennikach artykuł na temat przyszłych najdalej idących możliwości, jakie otwierają się przed jego wynalazkiem. Podajemy z artykułu tego najważniejsze szczegóły.

Tęsknota ludzkości — pisze Marconi — za coraz bardziej zdumiewającemi cudami techniki jest nienasycona. Prasa fachowa i codzienna stara się uczynić zadość pragnieniom czytelników, ogłaszając coraz to nowe i coraz bardziej fantastyczne przypuszczenia na temat przyszłości telegrafji bez drutu. Dowiadujemy się np., że wkrótce będziemy mieć aeroplany bez pilotów, kierowane przez fale radjowe. Także telewizja podnieca wyobraźnię współczesnej ludzkości i budzi nadzieję, że wkrótce już będzie można porozumieć się z naszej ziemi z innemi planetami.

Niestety, nie wierzę w szybkie urzeczywistnienie tych sensacyjnych projektów. Wprawdzie błędem byłoby zgóry zaprzeczać, jakoby fantazje te nie mogły być zrealizowane, ponieważ własne doświadczenia zmuszają mnie do optymizmu. Pamiętam, jakim utopijnym fantastą nazywano mnie przed 32 laty, gdy rozeszły się po świecie wieści o pierwszych eksperymentach mojego wynalazku. Wiem, że wprowadzenie w czyn tych śmiałych projektów jest na najlepszej drodze. Narazie jednak wyniki eksperymentów w dziedzinie telewizji są jeszcze bardzo nikłe. Doszliśmy już do tego, że piloci, kierujący statkami powietrznemi, są zawiadamiani z obserwatorjów meteorologicznych o zmianach atmosferycznych zapomocą telewizji iskrowej. Jednak do tego, aby fale radjowe zastępowały pilota, który stałby się zbyteczny, narazie jeszcze bardzo, bardzo daleko. Robot, czyli człowiek maszynowy, jest wprawdzie bardzo miłą i ciekawą zabawką, lecz chwilowo nie widzę dla niej zastosowania. Mojem zdaniem maszyna nie zastąpi nigdy żywego, myślącego człowieka. Mamy dosyć kapitalnych maszyn, któremi się posługujemy, lecz nie uznaję potrzeby, aby maszynie nadawać kształt ludzki.

Zapytywany o przyszłość telewizji bez drutu, mimo najlepsze chęci nie mogę natchnąć pogaza mojej fantazji do poszybowania na inne planety. Bo dlaczegoż mam marnować swój czas, energję i fundusze na realizację tak fantastycznych pomysłów, skoro mogę dążyć do celów osiągalnych? Od czasu, gdy przed 32 laty udało mi się po tylekroć poronionych wysiłkach odebrać moim odbiornikiem pierwszy sygnał z eteru, problem telegrafu bez drutu i technika posunęły się naprzód w szalonem tempie w 7-mio milowych butach. Przyznam, się jednak, że spodziewałem się znacznie szybszego rozwoju telegrafji iskrowej.

Fale eteru są złośliwe i przekorne. Ludzie, nie znający praktycznego doświadczenia na tem polu, wyobrażają sobie, że tam w górnych regjonach rozgrywa się wszystko ładnie i składnie. Zawodowiec eksperymentujący w tej dziedzinie ma o tej kwestji zupełnie odmienne zdanie. Każdego dnia natrafia na nową zagadkę, do której rozwiązania nie posiada się klucza. Jak długo nasza znajomość eteru i jego niespodziewanych właściwości będzie jeszcze tak ułomna, jak obecnie, mamy bardzo mało nadziei, aby tak skomplikowane kwestje, jak porozumiewanie się międzyplanetarne za pośrednictwem fal radjowych, mogły być szybko wyjaśnione.

Mnie osobiście nie interesują te zadania w tym stopniu, jak problem fal posłusznych woli człowieka, a zatem kierowanych. Osiągnąłem już na tem polu bardzo pokaźne rezultaty. Przy poparciu rządu brytyjskiego udało mi się urządzić komunikację radjotelegraficzną między Indjami a Londynem. Dzieło to jest wynikiem moich ostatnich eksperymentów. Praktyczne znaczenie fal, nadających się do kierowania, jest bardzo doniosłe. Zaoszczędzają one energję i zmniejszają koszty. Jak wiadomo, fale radjowe rozpierzchają się we wszystkie strony i ogromna ich większość gubi się w przestworzach. Natomiast fale kierowane płyną tylko w pewnym określonym kierunku i są odbierane wyłącznie przez tę stację, do której

były skierowane. Z tego względu fale te nadadzą się przedewszystkiem dla przesłania tajemnic politycznych.

Najszczęśliwszą chwilą mojego życia było odebranie pierwszych fal kierowanych w r. 1923, wysłanych z Londynu do Australji. Pracę nad ulepszeniem i rozszerzeniem podziś dzień zdobytych wynalazków, uważam za znacznie pożyteczniejsze, aniżeli bezcelowe porozumiewania się z Marsem. Przed techniką współczesną otwiera się olbrzymie pole działania. Jaki triumf uzyskamy nad przeciwnościami, jeżeli miast 500 słów na minutę, prześlemy przez ocean 10 000, albo gdy nadawanie obrazów i audycyj potanieje do tego stopnia, że będziemy mogli posługiwać się fultografją tak łatwo, jak dzisiaj komunikacją pocztową.

Nie zaprzeczam, że telewizja jest praktycznie osiągalna. Przyjdzie dzień, w którym rozwiążemy tę zagadkę. Za błędne uważam mniemanie, że telewizja zaszkodzi filmowi. Między temi dwojga wynalazkami będzie w przyszłości podobna różnica, jak dzisiaj między aparatem radjowym a gramofonem. Nowe wynalazki znajdą swoich wyznawców i amatorów, lecz każdy człowiek będzie wolał w pewnych chwilach oddać się lekturze lub iść do kina.

Lecz i pesymizm, podobnie jak skrajny optymizm, jest stanowczo błędny. Istnieją ludzie, którzy z pewnych niepowodzeń wysnuwają najczarniejsze konsekwencje. Tak miała się rzecz z wyprawą gen. Nobilego do bieguna północnego, podczas której zawiódł system telegrafji bez drutu. Mojem zdaniem nie zawinił tu system, lecz aparat, który poprostu nie nadawał się do tego celu. Najlepszym dowodem słuszności mojego zapatrywania jest fakt, że podczas wyprawy do bieguna południowego aparat nadawczy i odbiorczy spełnia obecnie swe fukcje bez zarzutu.

Niewątpliwie przyszłość przyniesie nam coraz to nowe niespodzianki techniczne. Nie wynika z tego jednak, aby ludzkość miała być szczęśliwszą w przyszłym okresie realizacji cudów, aniżeli za czasów poczty konnej. Spragniony rozwoju wiedzy człowiek dąży niezmordowanie do postępu. Do tego celu służy także i moja praca — zakończył Marconi.

Zastowanie techniki oświetlenia do cech artystycznych budynku

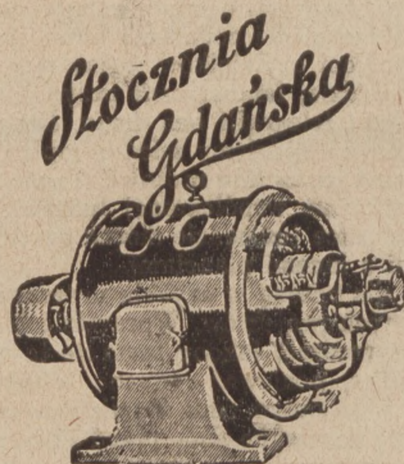
Prawidła, dotyczące sztucznego oświetlenia, są różne dla każdego budynku i zależą od jego stylu i przeznaczenia. Najczęściej są one stosowane przy urządzaniu pracowni, warsztatów i mieszkań, gdzie przedewszystkiem chodzi o to, aby oświetlenie było dostatecznie silne i prawidłowo rozdzielone w celu ułatwienia pracy i ruchów przebywającym w nich ludziom. Gdy natomiast trzeba oświetlić sale recepcyjne, balowe, teatralne i t. d., projektodawca powinien ponadto uwzględnić wygląd artystyczny budynku. Szczególnie, gdy chodzi o wewnętrzne oświetlenie kościołów, powinien on możliwie wiernie odtworzyć to samo wrażenie, jakie wywołuje naturalne światło dzienne, i w tym celu starać się poznać odrębne cechy artystyczne, jakie posiadają wnętrza kościołów i do nich umiejętnie zastosować całą technikę oświetlenia.

Budynki okresu romańskiego odznaczają się architekturą masywną; posiadają one mocne filary, połączone pełnemi i ciężkiemi sklepieniami. Jest to architektura, która odźwierciedla psychikę okresu, nacechowanego ujarzmieniem wszystkiego i ogólnem dążeniem do uginania i zbliżania się do ziemi. Dekoracja wewnętrzna kościołów z tej epoki jest skromna, obrazy i rzeźby są proste i utrzymane w tonie spokojnym, a całość stwarza i u wiernych wrażenie łagodności.

Architektura gotycka — przeciwnie — oderwała się od ziemi, podniosła filary i sklepienia ku górze, dając wszystkim częściom swej budowli duży rozpęd ku niebu. Dekoracja plastyczna jest bogatsza, kształty są bardziej wykwintnie, a kolory więcej urozmaicone. Wieże i wieżyczki, rozmieszczone gustownie, wzmacniają jeszcze wrażenie rozpędu ku górze.

Dla uzyskania dobrego oświetlenia w kościołach, trzeba jeszcze podkreślić kilka szczegółów architektonicznych, mianowicie, że nawy kościelne obu okresów, romańskiego i gotyckiego, mają kierunek z zachodu na wschód i posiadają po bokach: kaplice w budowlach romańskich lub nawy boczne w budowlach gotyckich. Oświetlenie, które pochodzi od światła dziennego, przenika przez okna, wychodzące na północ i południe i umieszczone wysoko nad ziemią. Światło słoneczne, odbijając się częściowo, uwydatnia silne łuki, gzymsy, kapitale i wszelkie ozdoby, rzucając na nie snopy swych promieni, które stwarzają grę barw i cieni. Sufit i ściany posiadają tony spokojne; sufit jest ciemniejszy niż ściany, co powiększa jeszcze wrażenie wysokości, jakie stwarza nawa kościelna.

Aby przy sztucznem oświetleniu, a szczególnie elektrycznem, zachować złudzenie światła dziennego, trzeba kościoły oświetlać lampami 15-świecowemi których siła światła będzie dostateczna, aby umożliwić wiernym czytanie modlitw. Poza tem będzie bardzo wskazane zwiększyć in-

Silniki elektryczne

prądu trójfazowego i stałego, prądnice, przetworniki olejowe.

Gdańsk, Werftgasse 4
Warszawa, Jasna 11 m 5, tel. 99-18
Łódź, Traugutta 9, tel. 41-83
Poznań, Słowackiego 18, tel. 77-85 7971
Kraków, Wiślna 12, tel. 30-49
Katowice, ul. Wita Stwosza nr. 3
Lwów, Podleskiego 7, tel. 48-88
Lublin, Krakowskie Przedmieście 56 m 8, tel. 9-62
Równe, 3-go Maja 50, tel. 307
Wilno, Jagiellońska 9 m 12, tel. 8-84

tensywność światła na ołtarzu i dookoła niego. Nad każdem szeregiem ławek powinny znajdować się na wysokości 3 do 4 mtr. od ziemi zwierciadła, rzucające snopy światła, który, skierowany na ołtarz podniesie wrażenie piękna oświetla bardzo skutecznie górną część ścian kościelnych, rzucając równocześnie bardzo łagodne światło na sufit. Jeżeli lampy 15-świecowe, umieszczone zazwyczaj wyżej połowy wysokości ścian, nie oświetlą dostatecznie dolnych części kościoła, można to uskutecznić dodatkowo słabem światłem 3 do 5-świecowem, gdyż dół kościoła powinien zawsze tonąć w półcieniu. Ilość i rozkład światła elektrycznego powinny być określone w wyniku licznych prób, dokonanych w celu uzyskania jak największej równomierności oświetlenia. Ponieważ światło słoneczne przenika naogół przez witraże kolorowe, lepiej będzie użyć lamp matowych koloru żółtego lub blado-różowego. Można również przewidzieć umieszczenie w jednem z okien reflektora, który, skierowany na ołtarz podniesie wrażenie piękna podczas wielkich uroczystości kościelnych.

Obok stylu romańskiego i gotyckiego trzeba jeszcze uwzględnić style: renesansowy i późniejsze. Z chwilą ich pojawienia się, regularny rozkład linij i kształtów ustąpił stylowi zagmatwanemu, wymagającemu innego już oświetlenia niż dotychczasowe. W stylu renesansowym spotykamy do przesady filary kręcone i bogato pozłacane, mury pokryte tonami jasnemi, okna pozbawione witraży, tak, że światło przenika w nadmiarze, podnosząc bardziej jeszcze koloryt dekoracji. Posągi nie mają już wyrazu czysto boskiego, lecz przypominają osoby z okresu renesansowego. Całe urządzenie kościoła i jego dekoracja zdradzają wiarę już mniej surową, a w zamian za to większą swobodę uczuć.

W podobnych warunkach niezbędnem jest, aby projektodawca wprowadził bardzo silne oświetlenie do wnętrza kościoła. Sufit przedewszyst. powinien być jasno oświetlony, aby podnieść efekt malowniczy i ożywić wszystkie motywy dekoracji. Źródła silnego światła powinny być także skoncentrowane na ołtarzu, a poza tem powinny być specjalnie oświetlone chór i ambona, nie do tego, stopnia jednak, aby światło stąd płynące działało olśniewająco na wiernych, słuchających nabożeństwa. Dookoła spodu ambony możnaby umieścić lampę świetlną, dzięki której sylwetka kaznodziei odbije się wyraźnie na tle kościoła.

Zapewne byłoby rzeczą zbyt ryzykowną, gdybyśmy chcieli dyktować prawidła bezwzględne, dotyczące oświetlenia naszych świątyń, tak jak są one ujęte w najśmielszych poglądach szkół nowoczesnych. Tem niemniej jednak byłoby bardzo zajmującem, gdyby sprecyzować dyrektywy, jakie nasuwają się każdorazowo gdy chodzi o rozwiązanie zagadnienia, dotyczącego sztucznego oświetlenia budynków kościelnych. („Gaz. Bydgoska").

Komunikaty

PRZEDSTAWICIELSTWA.

1. Czesko-słowacka Firma elektrotechniczna poszukuje przedstawicieli dla sprzedaży elektromierzy wszelkiego rodzaju oraz radjosprzętu.

Informacyj udziela biura Stowarzyszenia Kupców Polskich, Szkolna 10.

*

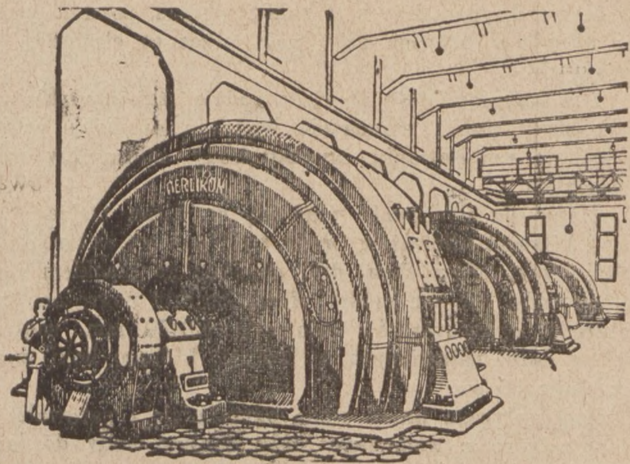
2. Firma turecka ze Smyrny przyjmie przedstawicielstwa firm polskich na różne artykuły.

Bliższych informacyj udziela Miejski Urząd Targu Poznańskiego, Poznań, ul. Marszałka Focha 18.

Generalna Reprezentacja Szwajcarskiej Fabryki Maszyn Elektrycznych

»OERLIKON«

Lwów, ul. 3 Maja 11a

dostarcza

Generatory, Transformatory, Turbiny parowe, Motory każdej wielkości, Koleje elektr., Lokomotywy akumulatorowe, Krany i dźwigi elektr., Maszyny do elektr. spawania i nitowania 7381

Kompletne Centrale Elektryczne

Wszelkie zastosowania elektryczności w przemyśle

ZJEDNOCZONE PRZEDSIĘBIORSTWA ELEKTRYCZNE

INŻ. K. GAERTIG i SP. T. Z O. P.

Poznań Pocztowa 26

KĄCIK TECHNICZNY

W wielu wypadkach praktyki codziennej, specjalnie na stacjach pomiarowych, staje się koniecznem powstanie odpowiednich odbiorników dla próbnego obciążenia prądnicy. Najczęściej stosuje się obciążenie w takich wypadkach obciążenie zapomocą opornika wodnego z wodą przepływową. Zdarza się jednak, że woda, którą rozporządzamy zawiera znaczne ilości soli, tak, że odpowiednia powierzchnia elektrod, pogrążonych w takiej wodzie, pomimo znacznej odległości, wypada zbyt mała przez co elektrody odtapiają się.

Dla uniknięcia tego zjawiska podaje „Przegląd Elektrotechniczny" proste urządzenie wodnego opornika polegającego na zastosowaniu zamiast wody mieszaniny wody z piaskiem.

Mając do obciążenia prądnicę na kilka tysięcy woltów i kilkaset kilowatów prądu trójfazowego, autor notatki polecił wykopać w ziemi dół, napełnić go piaskiem i napuścić wody. W ten mokry piasek zostały pogrążone trzy elektrody z kątowników żelaznych 50×50 mm. zaotrzonych u dołu, ustawionych w trójkąt, którego boki wynosiły około 80 cm.

Pod wpływem prądu woda ogrzała się i parowała, to też urządzono z wodociągu stały dopływ wody do jamy z piaskiem, regulując go jednak zawsze w ten sposób, aby nad piaskiem woda nie stała.

Regulowanie obciążenia odbywa się przez podnoszenie i opuszczanie elektrod zapomocą linki nawiniętej na bębnie, ustawionym na odległości kilku metrów od brzegu jamy, do której w czasie przepływu prądu oczywiście nie wolno było się zbliżać.

Z życia placówek przemysłowych

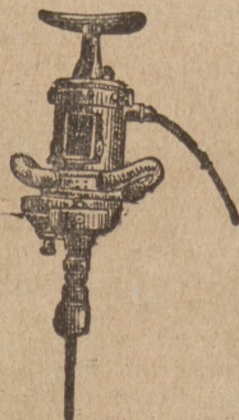
Małopolska fabryka żarówek.

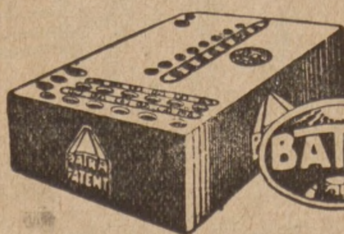
Małopolska Fabryka żarówek założona została w 1921 r. W dawnej swej postaci jako Spółka z ogr. odp. „Żareg" zajmowała się wyłącznie regeneracją przepalonych żarówek. W roku 1927 rozpoczęto fabrykację nowych żarówek próżniowych, które pod nazwą „Tantris" zdobyły sobie wkrótce rynek. W bieżącym roku przystąpiono do wytwarzania żarówek t. zw. półwatowych (napełnionych gazem).

Fabryka zatrudnia obecnie wzwyż 100 robotników i urzędników. Obrót zwiększył się w 4-ch latach od roku 1924 do 1928 — jednastokrotnie, co jest najlepszym dowodem daleko idącego rozwoju fabryki i zdobywania coraz to szerszego rynku dzięki doborowemu wytwórowi. Kapitał zakładowy Spółki wynosi obecnie zł. 500.000. Małopolska Fabryka Żarówek opiera się wyłącznie na rodzimym polskim kapitale i pracuje pod kierownictwem polskich sił fachowych. Fabryka mieści się we Lwowie w zabudowaniach przy ul. Lwowskich Dzieci Nr. 25—27.

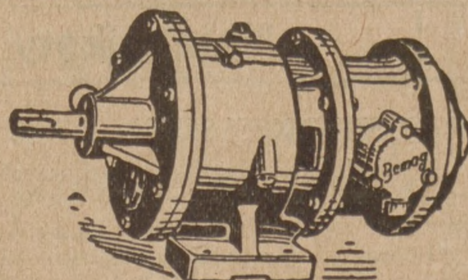

7989 a

Telefon 25-21
BERGMANN

Poznań
27 Grudnia 5
6768

Używaj
tylko anodówkę
BATRA
a będziesz zadowolony. 7325
Fabryka Elementów i Bateryj
„BATRA", Poznań

Każda modna pracownia używa do napędu maszyn każdego rodzaju tylko
napędy redukcyjne
„BEMAG"

Zastępują w zupełności kosztowną transmisję!
Oszczędzają prąd! Oszczędzają czas!
Fabryka Maszyn Górniczych
T. z o. p. — Katowice — Załęże

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Wielkopolski rynek maszyn rolniczych

Dyr. Zajączkowski, szef wydziału handlowego dla maszyn rolniczych firmy H. Cegielski, w rozmowie z współpracownikiem „Gazety Handlowej" omówił obecną sytuację na wielkopolskim rynku maszyn rolniczych. Z charakterystyki położenia przytoczonej w nr. 275 wymienionego pisma wynika, że rozwój przemysłu maszyn rolniczych jest jak najściślej związany z położeniem rolnictwa wogóle. Pan Zajączkowski wykazuje, iż dogodne warunki kredytowe firm zagranicznych są tym czynnikiem, który umożliwia im być groźną konkurencją dla polskiego przemysłu. Zdaniem przedstawiciela f-my H. Cegielski nowa taryfa kolejowa uniemożliwia przemysłowi wielkopolskiemu opanowanie rynku Małopolski.

Miesiące jesienne, — czytamy w wywiadzie —, które w przemyśle maszyn rolniczych są zazwyczaj okresem sezonowego ożywienia, nie ziściły pokładanych w nich nadziei. Wprawdzie zanotowano lekką poprawę w handlu maszynami rolniczemi w miesiącu wrześniu i to głównie w dziale maszyn do omłotu i czyszczenia zboża, jednakże już w miesiącu październiku ruch maszynami i narzędziami rolniczemi wyraźnie się zmniejszył i nie uczynił nawet połowy obrotów zeszłorocznych. Wobec tak nikłego zbytu, szereg poważniejszych fabryk maszyn rolniczych zmuszony został czas pracy ograniczyć do 6 godzin i częściowo zwolnić swe załogi pracowników.

Na składach pozostało bardzo wiele niesprzedanych maszyn z sezonu wiosennego, zapasy w maszynach i narzędziach z sezonu jesiennego i zimowego wciąż wzrastają, tak, że na rok następny wszystkie fabryki przejdą z ogromnemi remanentami.

Warunki płatności są bardzo złe i stale się pogarszają, poza tem odbiorcy nie mogą się wywiązać z dawnych zobowiązań z tytułu nabycia maszyn, wciąż je prolongują.

Sytuacja ta znajdzie swoje uzasadnienie w niezwykle ciężkiem położeniu rolnictwa, które mimo dobre zbiory przy niesłychanie niskiej cenie ziemiopłodów nie jest w stanie inwestować poważniejszych sum w maszyny rolnicze. Z drugiej strony słaba potencjonalność kredytowa naszego kupiectwa które nie może się oprzeć przynęcie, jaką stanowi dla niego 2-letni kredyt na zagraniczne maszyny rolnicze, przy większych objektach rozciągający się do 5 lat, wprowadza na nasz rynek coraz to większe ilości towaru obcego.

Nie jakością towaru bije przemysł krajowy zagranica, dysponująca swoim tanim kapitałem bankowym i poparciem swych rządów, lecz tylko długoterminowym kredytem.

Cyfry importu są wprost zastraszające. Niech powie o nich poniższa tabela:

Rok	Produkcja maszyn krajow. w zł.	Import w złot.
1925	23.000.000 zł.	9.000.000 zł.
1926	27.000.000 zł.	9.500.000 zł.
1927	52.000.000 zł.	29.000.000 zł.
1928	65.000.000 zł.	41.000.000 zł.

Do dzielnic zachodnich szczególnie wciska się coraz bardziej przez różnych pośredników towar niemiecki, do innych dzielnic towar czeski, odbierając te rynki coraz skuteczniej przemysłowi polskiemu.

Penetracji naszej produkcji maszyn rolniczych do Małopolski przeszkadzają wielkie odległości od źródeł produkcji. Największe fabryki maszyn rolniczych w Poznaniu i Grudziądzu odległe są o 900 do 1100 km. od Lwowa. Przewóz kolejowy przy podwyższonej od 1 października b. r. taryfie kolejowej wynosi 19—20 proc. od naładowanego towaru.

Ministerstwo Komunikacji nie zgodziło się dotychczas na przyznanie osobnych ulg przewozowych na maszyny rolnicze do wschodniej Małopolski. Na tym rynku nie mogą przeto konkurować wyroby nasze z towarem czeskim.

Również nie bez znaczenia na koszty produkcji wpłynęła nowa taryfa kolejowa, podwyższając także stawki przewozowe na takie artykuły, jak żelazo, drzewo, węgiel itp.

Tutejsze sfery przemysłowe powitały z radością wprowadzenie premij eksportowych od zboża, widząc w tem poważny krok w kierunku poprawy położenia rolnictwa, z którego losami funkcjonalnie związany jest przemysł maszyn rolniczych.

Stanowisko Polski w sprawie ulg celnych dla maszyn niewyrabianych w kraju

Wysunięte przez delegację niemiecką w obecnych rokowaniach dezyderaty co do stosowania przez Polskę autonomicznych ulg celnych dla maszyn niewyrabianych w kraju, zostały przez delegację polską uwzględnione częściowo w tym sensie, że pochodzenie maszyn przy rozpatrywaniu ulg celnych niema być powodem do odmówienia ulgi, stanowi to bowiem praktyczne zastosowanie klauzuli największego uprzywilejowania, na której ma być oparty traktat.

Zawiadamiam niniejszem, iż z dniem 1. stycznia 1930 r otwieram

skład maszyn

pod nazwą

Dom Maszyn „PIAST"

Władysław Kasperski

Śmigiel

8288

Produkcja maszyn mleczarskich w Polsce

Mówi się stale o zakładaniu Spółdzielni Mleczarskich celem produkcji i organizacji zbytu masła, a przeważnie o eksporcie zagranicę, z którego mamy poważne zyski, a zapomina się o najważniejszym czynniku produkcji masła, tj. o maszynach mleczarskich.

Problem produkcji maszyn mleczarskich jest tem ważniejszy, że przecież od udoskonalenia tych maszyn zależy produkcja masła jakościowo, a nawet ilościowa. Każdy wie, że im maszyny będą lepiej udoskonalone, tem produkt będzie lepszy — to samo odnosi się i do masła, które wymaga czystości, świeżości i małej zawartości wody (do eksportu nie wyżej niż 16 proc.), co można uzyskać tylko przy maszynach udoskonalonych. Ilościowa produkcja masła również zależy od wyrobu masła maszynami, choć przecież wiadomo, że przy produkcji maszynowej można wyciągnąć maximum tłuszczu, potrzebnego do wyrobu masła, a zawartego w śmietanie, tak, że zostanie tylko 0.3—0.4 proc. tłuszczu w maślance, co przy produkcji bez pomocy maszyn jest niemożliwem. Najważniejszą jednak zaletą produkcji masła przy pomocy maszyn jest taniość produkcji, o co w obecnych warunkach najwięcej nam się rozchodzi, bo mając możność tańszej produkcji, możemy tem samem taniej sprzedawać, a przez to wytrzymać obcą konkurencję — o co właśnie walczymy. A więc jak z tego wynika, wszystko możemy uzyskać przez produkcję masła maszynami.

Drugim, niemniej ważnym problemem do rozwiązania, byłby ten, aby takie właśnie maszyny produkować we własnym kraju, bo wtedy znów wypływają poważne korzyści. Po pierwsze, że nie będziemy „topić" własnych pieniędzy zagranicą, co wpływa ujemnie na nasz bilans handlowy, a po drugie zatrudnimy własnych robotników, co powinno leżeć w interesie każdego producenta Polaka.

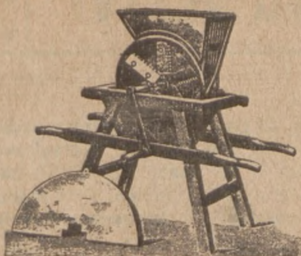
Wzorem takiej fabrykacji maszyn mleczarskich jest pierwsza w Polsce Wytwórnia Maszyn i Naczyń Mleczarskich w Krakowie, ul. Sandomierska 3, której początek należy odnieść do roku 1918, kiedy Zakłady Reperacyjne Odbudowy Galicji z chwilą powstania Państwa Polskiego, przejęte przez Tymczasowy Wydział Samorządowy przekazane zostały Krajowemu Patronatowi Spółdzielni Rolniczych we Lwowie. Od tego czasu została przemianowana nazwa Warsztatów na Wytwórnię Maszyn i Naczyń Mleczarskich. Kierownictwo administracyjne zmieniało się, gdyż kierownikami byli: p. dr. Rylski, p. Kostka, dyr. Ekspozytury Patronatu Spółdzielni Rolniczych, p. Gorecki, obecny dyr. Związku Mleczarskiego we Lwowie i obecnie znów objął kierownictwo p. dyr. Kostka. Kierownikiem technicznym jet od założenia warsztatów p. Trojanowski.

Wytwórnia ma za zadanie produkowanie maszyn mleczarskich i dostarczanie ich wszystkim spółdzielniom po cenach najniższych, aby, jak to już wspomniałem, obniżyć cenę produkcji masła. Posiada stale na składzie: maślnice obrotowe, wygniatarki, wygniatacze obrotowe, kociołki do ogrzewania wody i mleka, aparaty „Gerbera", skrzynie z przyborami do próbnych udojów i badania mleka, aparaty do oznaczenia skali zabarwienia masła, młynki do twarogu i inne maszyny do wyrobu masła, oraz uskutecznia wszelkie naprawy w swoich warsztatach. Obrót w roku 1928 wynosił zł 1 705 366.02. Maszyny są pierwszorzędnej jakości, o czem świadczy złoty medal, otrzymany na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu za dobroć maszyn. Obecnie przystąpiono do próby z pasteuryzatorem projektu p. Trojanowskiego, który będzie znacznie tańszy od zagranicznego i ekonomiczniejszy w użyciu. (Dokładne sprawozdanie z przeprowadzonej próby z powyższym pasteuryzatorem podamy w najbliższej przyszłości.)

Tak więc widzimy, że i u nas produkuje się wszystkie maszyny, potrzebne do przeróbki mleka, a przez to osiągamy te korzyści, jakie podałem na wstępie, a i nabywca, spełniając obywatelskie hasło kupieckie „Swój do swego po swoje", przyczyni się do rozwoju naszej produkcji, a tem samem do podniesienia dobrobytu naszego społeczeństwa.

Fr. A. Stelmach.

8293

Polecam korzystnie

SIEKACZE DO BURAKÓW

z koniczną tarczą nożową, z czterema zębatemi nożami, które można przestawiać — okazały się one bardzo praktyczne w użyciu

G. SCHERFKE, fabryka maszyn

Poznań, ul. Dąbrowskiego 93. Tel. 6482. P. K. O. 207.376

Fabryka Wyrobów Kuto-Prasowanych

›PRASOMŁOT‹

Sp. z ogr. odp.

WARSZAWA, SZCZĘŚLIWICKA 11.

Podkowy, hacele, zębce, klucze, sztyfty do młocarń oraz wszelkie części do maszyn w wyrobach kuto prasowanych, walcowanych i tłoczonych. 7562

Włocławskie Młotownie Parowe i Fabryka Osi

J. SZWARC we Włocławku

ZIEMIA WARSZAWSKA

dostarczają w najprecezyjniejszem wykonaniu:

OSIE toczone do wozów i platform wszelkich typów
" " " " pożarowych
" " " powozów i bryczek z łapami, oliwne i smarowne
" " " lokomobil proste i kolanowe
" " " przyczepek samochodowych.

5445

„IDEAŁ"

nóż do krajania słomy na ściółkę

tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci 3641

Centrala Pługów Parowych T. z o. p. Fabryka Maszyn

Poznań, św. Wawrzyńca 36. Telefon 6117 i 6950

Głogowski i Syn

właśc.: Inż. Leon Czarliński

FABRYKI MASZYN

Inowrocław Telefon nr. 35 — **Brodnica** (Pomorze) Telefon nr. 20

Maszyny rolnicze

Naprawy lokomobil, młocarń i motorów spalinowych

Pługi motorowe

7319

LEON CZARLIŃSKI

Składy Maszyn Rolniczych

Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 14

Telefon nr. 3069

5702 t

Gniotowniki do ziemniaków

Wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze

„Joko"

pierwszorzędny fabrykat krajowy

po cenach konkurencyjnych

6116c • są

najlepsze i najpraktyczniejsze **w użyciu**

Józef Konieczny

Fabryka maszyn i kotlarnia

Gniezno, Moniuszki 1. Telefon 328

Apel do krajowego przemysłu budowlanego

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji materjałów budowlanych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie -- zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWN. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

Ceramika szlachetna w Polsce

Przemysł ceramiczny na terenie Polski wykazał od czasów proklamowania niepodległości Polski duży postęp organizacyjny. Jeśli chodzi jednak o niektóre działy, zwłaszcza zaś o ceramikę szlachetną, to w tej dziedzinie należałoby jeszcze bardzo dużo zrobić.

Poniżej podajemy dla orjentacji przegląd organizacyj przemysłu ceramicznego z którego wynika, iż przemysł ten naogół wykazuje intensywną działalność.

Organizacje ceramiczne powstały w głównych ośrodkach przemysłu ceramicznego, a więc w większych miastach. W chwili obecnej istnieją następujące Związki:

1) Związek Cegielń w Obwodzie Dolnej Wisły w Chełmnie, jednoczący cegielnie pomorskie.

2) Związek Pracodawców dla Przem. Ceglarskiego w Katowicach — obejmujący cegielnie śląskie.

3) Związek Przemysłowców, Sekcja Ceramiczna w Krakowie — dla cegielń woj. krakowskiego.

4) Związek Cegielń Lubelskich w Lublinie z obszarem działania na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie (w organizacji).

5) Związek Przemysłowców Ceramicznych Wschodniej Małopolski we Lwowie — reprezentujący cegielnie, kaflarnie i wapienniki położone na terenie wojew. Lwowskiego, Stanisławskiego i Tarnopolskiego.

6) Związek Przemysłowców Ceramicznych wojew. Łódzkiego w Łodzi.

7) Związek Fabrykantów, Sekcja Ceramiczna w Poznaniu, obejmujący teren wojew. Poznańskiego.

8) Związek Przemysłowców Ceramicznych w Warszawie, działający na terenie woj. warszawskiego i kieleckiego i obejmujący cegielnie i kaflarnie.

9) Związek Cegielni Częstochowskich (w organizacji).

W celu zjednoczenia organizacyj istniejących w poszczególnych okręgach w jeden związek ogólno-państwowy, któryby rozpatrywał zagadnienia związane z przemysłem ceramicznym oraz koodynował i uzgodniał działalność poszczególnych zrzeszeń, naskutek inicjatywy Związku Przemysłowców Ceramicznych w Warszawie, w dniu 7 listopada 1927 r., na zjeździe w Warszawie została powołana do życia Delegacja Stała Zrzeszeń Przemysłowców Ceramicznych Rzplitej Polskiej.

Prezydjum Wykonawcze Delegacji do roku 1931 stanowią pp. inż. Edmund Langner (prezes), mec. Ignacy Chabielski i Dyr. Łyczywek (wiceprezesi), Stanisław Skrywan — sekr. generalny.

W skład Delegacji wchodzą wszystkie wymienione wyżej zrzeszenia przemysłu ceramicznego, biorąc udział w jej zjazdach i pracach przez swych delegatów.

Siedziba Delegacji Stałej mieści się w Warszawie, ul. Ludna 9 a., tel. 287-00.

Tyle co do stanu organizacyjnego przemysłu ceramicznego, którego rozwój w ogólności jest niezły.

Jeśli chodzi o ceramikę szlachetną, to stwierdzić trzeba z przykrością, iż jest ona najwięcej bodaj upośledzona.

Pod nazwą ceramiki szlachetnej rozumiemy porcelanę, fajans i wyroby szlachetne z kamionki i glinki ogniotrwałej.

Jeśli się przypatrzymy rozwojowi przemysłu ceramiki szlachetnej, to stwierdzić musimy, że jest ona bardzo słabo rozwinięta. Mamy w kraju następujące wytwórnie porcelany: „Polska porcelana „Ćmielów", Sp. A. w Ćmielowie — najstarsza fabryka w kraju, założona w 1809 r., filja jej „Chodzież" w woj. poznańskiem — fabryka urządzona według nowszych wymagań techniki.

Trzecią dużą fabryką jest „Giesche-Boqueice".

Poza tem istnieją jeszcze dwie małe fabryki, w Częstochowie i w Hajdukach Wielkich.

Wiadomo, że kulturę danego narodu poznaje się po jakości i ilości wyrobów ceramicznych. Prawdę tę, zdaje się uznawać wielka ilość Polaków, lecz nie wszyscy należycie ją doceniają.

Zagranica wykazuje o wiele więcej uznania dla przemysłu ceramicznego, zwłaszcza zaś przemysł porcelanowy cieszy się szczególną protekcją.

Nie pragniemy ustawicznie powoływać się na zagranicę lub naśladować ją niewolniczo, jednakże w wypadku, należytego postawienia kwestji, zagranica musi nam służyć jako wzór.

Walka jaką na tem polu produkcji np. porcelany toczą ze sobą narody, świadczy wybitnie o tem, iż zdobycie sławy w tej gałęzi przemysłu jest rzeczą naśladowania godną.

Rząd angielski dał pomoc finansową przemysłowi ceramicznemu na budowę nowoczesnych fabryk, aby nie dać się wyprzedzić przemysłowi zagranicznemu. To samo czynią Niemcy, a rząd portugalski buduje fabryki porcelany dla podniesienia, przemysłu ceramicznego.

Nasze fabryki porcelany pokrywają w stołowiźnie około 60 proc. zapotrzebowania. Przy zestawieniu procentowem pokrycia zapotrzebowania porcelany w Polsce, jak również możności produkcyjnej fabryk, dowiadujemy się,

PATENTY WZORY, ZNAKI
na wynalazki
w kraju i zagranicą — obrona spraw spornych, unieważnienia i t. d.
8271/5458
rzecznik patentowy przysięgły
Inż. dypl. Janusz Wyganowski
WARSZAWA, ul. Ordynacka 6, telefon 161-50

że wytwórczość naszą w tej dziedzinie należy podnieść o 40 proc., wówczas możemy pokryć sami zapotrzebowanie wewnątrz kraju.

Przyczyny tego, że produkcja ceramiki szlachetnej nie stoi u nas na takim poziomie na jakimby stać mogła, są liczne i różne.

Przedewszystkiem społeczeństwo polskie nie popiera rodzimej porcelany, kupując towar zagraniczny, który niejednokrotnie jest lichszy od naszego, a przytem droższy.

Koszty produkcyjne są u nas znacznie wyższe aniżeli zagranicą. Same koszty przewozu glinu oraz węgla są u nas wyższe aniżeli gdzieindziej, jeśli zaś chodzi o koszty robocizny, to mimo że robotnik nasz mało zarabia wydatki na robociznę przewyższają wydatki jakie wydają na ten cel zagranicą, ponieważ nasze fabryki nie są w pełni wykorzystane.

Hamująco na rozwój rodzimej ceramiki wpływa w dużym stopniu brak odpowiedniej ochrony celnej, przyczem urzędy celne nie zawsze spełniają swe zadanie należycie, różnie interpretując taryfę celną, prawie zawsze jednak na korzyść importera.

Łatwo tedy zrozumiałą jest rzeczą, że przemysł ceramiczny, żyjący w takich warunkach, nie ma widoków należytego rozwoju, nie ma też siły walczyć skutecznie z konkurencją tego przemysłu innych państw.

Jeżeli się weźmie pod uwagę fakt ten, że np. rząd czeski obniża cła, zwraca podatki, inne świadczenia i że wogóle czyni wszelkie udogodnienia temu przemysłowi, nie trudno sobie wyobrazić, jaką silną on może być konkurencją dla Polski, w której rozwój ceramiki napotyka zewsząd na same tylko trudności.

Pierwszy bilans wszystkich fabryk porcelany w Polsce wskazuje na to, że przemysł ten bezwarunkowo musi w przyszłości cieszyć się większem aniżeli dotychczas poparciem rządu. Likwidacja naszego przemysłu ceramiki szlachetnej byłaby stratą niepowetowaną.

Zgadzając się z lekkiem sercem na upadek tego przemysłu, dalibyśmy dowód, iż grzeszymy brakiem kultury. Niewątpliwie bowiem byłoby to nietylko zamknięciem zakładów ceramicznych, zwiększeniem bezrobocia, lecz przedewszystkiem ponieślibyśmy dużą klęskę kulturalno-społeczną.

Nie wątpimy jednak, że zdrowy rozsądek zwycięży. Mamy niezłomną nadzieję, że najbliższa przyszłość okaże się przychylniejszą dla tego szlachetnego przemysłu.

Akcja uzdrowieńcza tego przemysłu powinna pójść w kierunku jak najdalej posuniętego uświadomienia społeczeństwa, iż nabywanie rodzimych wyrobów ceramiki szlachetnej jest obowiązkiem każdego Polaka-patrjoty.

Rząd powinien usunąć takie anomalja, jak zalewanie naszego rynku porcelaną czeską, rurami kamionkowemi, produkowanemi w Czechach z polskiej gliny, zasypywanie Polski drenami czeskiemi, podczas, gdy nasze fabryki z przepełnionemi składami popadają w trudności finansowe.

Dalej, rząd powinien zabezpieczyć nam ceramikę szlachetną przed wadliwą i niesprawiedliwą polityką celną. Konieczną rzeczą jest sprawa przeprowadzenia rewizji frachtów na glinę i węgiel, przewyższających często wartość przywożonego towaru.

Ostatnie lata wykazały prawie we wszystkich państwach wspaniały rozwój gałęzi przemysłu, zarówno pod względem technicznym jak i artystycznym. Łatwo to zrozumieć, jeśli się zważy, że obce państwa zaprzęgnęły do pracy nad przemysłem ceramicznym swoje rządy, profesorów artystów, szkoły zawodowe przy wybitnym współudziale całego społeczeństwa.

Uświadomione społeczeństwo i troskliwy, przychylny rząd mogą dać podstawę rozwoju naszemu przemysłowi ceramicznemu, który jak dotąd, był traktowany po macoszemu.

Oryginalne piece stałe i przenośne oraz kuchnie opancerzone

znane na rynku pod nazwą

„Patent Szrajber"

dla ogrzewania mieszkań, biur, szkół, koszar itp. od wykwintnych majolikowych, z gruntu emaljerskiego, do najprostszych krytych lakierem ogniotrwałym.

Piece te przewyższają zaletami piece kaflowe i innych systemów, głównie dzięki prostocie i mocy swej konstrukcji, trwałości, stałej hermetyczności, oszczędności na opale i taniości.

Piece opancerzone „Patent Szrajber" zostały zbadane protokólarnie, polecone okólnikami i skutkiem tego szeroko stosowane przez Ministerstwa: Robót Publicznych — Spraw Wojskowych — Komunikacji — Poczt i Telegrafów oraz cały szereg instytucyj rządowych, samorządowych i prywatnych, jakoteż nagrodzone srebrnemi i złotemi medalami.

Wynalazek polski. **Opatentowane we wszystkich krajach.** **Wyrób krajowy.**

Sprzedaje i ustawia **wyłączne przedstawicielstwo**

„Materjał Budowlany" Sp. Akc.

Centrala w Poznaniu, ulica Seweryna Mielżyńskiego 23. Telefony 29-76 i 38-74.

Oddziały: w Toruniu, ul. Żeglarska 27 — w Grudziądzu, ul. Łąkowa 11 — w Bydgoszczy, ul. Florjana 8.

Szczegółowe oferty i prospekty na żądanie. 8172

Sytuacja na rynku cementowym w Belgji

Na rynku belgijskim panuje ostatnio tendencja słabsza na cement. Cena cementu od tony załadowanej na wagon wynosi 155 do 160 franków. Jak z powyższego wynika, widać, że mimo słabego popytu ceny utrzymują się jednak na rynku wewnętrznym.

Worki fakturowane są po 4,50 fr. i po tej samej cenie odbierane powrotnie. Istnieją przypuszczenia, że z początkiem przyszłego roku cena na cement ulegnie zwyżce. Istnieje większe niezadowolenie wśród producentów cementu w Belgji, ponieważ na ostatniem zebraniu tak zw. „Conseil Superieur de la route", władze wypowiedziały się przeciw używaniu w większych rozmiarach betonu przy naprawianiu istniejących dróg w Belgji. O ile ta opinja się utrzyma, wpłynie to ujemnie na perspektywy rozwoju produkcji dla potrzeb rynku wewnętrznego.

Eksport w dalszym ciągu utrzymuje się na wysokim poziomie. Ceny bynajmniej nie są chwiejne i wynoszą 5/6 do 6 szylingów od 180 kilowej beczki fob Antwerpja, stosownie do marki i miejsca przeznaczenia.

Zainteresowanie producentów belgijskich jest przedewszystkiem skierow. na Amerykę. Z dużem zajęciem śledzą producenci decyzję rządowych czynników w Stanach Zjednoczonych w sprawie podwyższenia cła na cement importowany z obcych państw. Zainteresowanie tłumaczyć należy spadkiem cementu belgijskiego do Stanów Zjednoczonych. Podczas, gdy w okresie pierwszych ośmiu miesięcy 1928 r. wynosił 176.709 ton, to w tym okresie czasu b. r. spadł o 16,6 proc., przyczem w dużej mierze możliwości zwiększenia eksportu są uzależnione od korzystnych ceł, nałożonych przez rząd Stanów Zjednocz. na cement zagraniczny.

Drzewo sowieckie na rynku polskim

W sferach leśnych pewne zaniepokojenie wywołała wiadomość, iż towarzystwo anglo-polskie w Stołpcach importuje do Polski z Rosji Sowieckiej pierwszą większą partję, około 30 000 m.³ drewna. Niepokój ten wywołany jest rozwojem dumpingowego eksportu drzewa sowieckiego, który sprawia, iż Sowiety zaczynają na rynku światowym występować w roli niebezpiecznego konkurenta. Skutki tej polityki widoczne są szczególnie na rynku angielskim, skąd Sowiety prawie że wyparły Polskę, skazując nas wyłącznie na zaopatrywanie rynku niemieckiego. Drewno sowieckie wypiera również z rynku angielskiego Szwecję i Finlandję. Walka konkurencyjna jest niezmiernie trudną, gdyż kalkulacja sowiecka nie uwzględnia wcale ceny surowca, biorąc pod uwagę jedynie: koszt robocizny, transportu i zarobek koncesjonarjusza. W tych warunkach drzewo rosyjskie kalkuluje się prawie o 50 proc. taniej od naszego.

O rozwoju sowieckiego eksportu drzewa świadczą cyfry, publikowane przez Sowiety (Lesopromyszlennoje dieło Nr. 8/1929), według których sprzedały Sowiety w pierwszej połowie br. 842 703 standardów, podczas gdy w roku zeszłym zaledwie 296 886 stand.

W tym samym czasie eksport polski spada wybitnie ilościowo, jak wykazują cyfry Głównego Urzędu Statystycznego. Podczas gdy w roku 1927 wywieźliśmy 6 426 tys. t. za 634 967 zł, to w r. 1928 4 889 tys. ton za 590 053 zł.

Wywóz materjałów drzewnych do Anglji i Niemiec przedstawiał się w okresie styczeń — sierpień 1928 i 1929, jak następuje (w tonach): do Anglji w r. 1928 — 406 tys., w roku 1929 — 188 tys.; do Niemiec 2 297 tys. i 1 575 tys.

Mamy tu więc do czynienia z wpływem dumpingu sowieckiego, mimo bowiem zmniejszonej podaży, ceny zniżkują. Pojawienie się wobec tego na rynku polskim drzewa sowieckiego może pociągnąć dla naszej gospodarki leśnej tak prywatnej jak państwowej niepożądane skutki. Zdaje się nam przeto, że myśl ochrony naszej produkcji leśnej wobec tego niebezpieczeństwa winna już dziś być wzięta pod rozwagę. Nie powinniśmy przytem poddawać się złudzeniu, jakoby tylko surowiec rosyjski przechodził do Polski w celach t. zw. uszlachetniającego eksportu, liczyć się musimy z faktem, że nasze zakłady przetwórcze nie są w stanie przerobić całego surowca krajowego.

WIADOMOŚCI DROBNE

W NIEMCZECH BRAK ZAINTERESOWANIA DLA DRZEWA POLSKIEGO.

W Niemczech z powodu znikomego ruchu budowlanego i fatalnej sytuacji kredytowej, zaznaczyła się na całej linji zniżka ceny, przy zupełnym braku zainteresowania dla drzewa polskiego. Sytuację pogorszył nadto fakt, że lwią część skromnego naogół zapotrzebowania drzewa importowanego pokrywały w październiku po bardzo niskich cenach Sowiety. Ponadto na rynku zaciążyły dość poważne zapasy towaru krajowego.

SOWIETY GROŻNĄ KONKURENCJĄ DLA NASZEGO PRZEMYSŁU DRZEWNEGO.

Sytuacja na angielskim rynku drzewnym nie uległa nadal zmianie. Rynek tamtejszy opanowany jest w zupełności przez tanie drzewo sowieckie. Ewentualnej poprawy oczekuje się dopiero w miesiącach zimowych.

Również w Holandji konkurencja Sowietów utrudnia coraz silniej usadowienie się naszego eksportu na tamtejszym rynku.

Cement, wapno

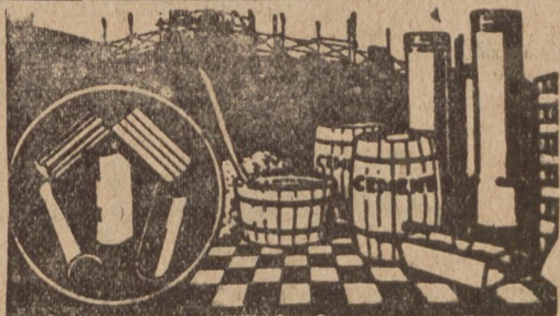
budowlane i hydrauliczne, cegły, pustaki, płyty cegłowe, dachówki, papy dachowe zwykłe i specjalne asfaltowe, papę izolacyjną, smołę, lepnik, żelazo, gwoździe, gips, trzcinę, kafle, płyty posadzkowe, **glazurowane płyty ścienne, glazurowane rury kamionkowe i koryta**, wyroby **szamotowe Kulmiza i Radeburskie**, zaprawy tynkowe do fasad, karbolineum, płyn izolacyjny przeciw wilgoci i przeciekaniu wody „CERESIT", materjały do izolacji, cegły i dachówki szklane, szplisy i gonty (szkudły), ziarnka marmurowe do terrazza, piaskowiec do szlifowania, parkiet dębowy, linoleum, **dachówkę azbestowo-cementową**, specjalną papę asfaltową „BINOLIT", siatkę drucianą z wstawkami z gliny palonej, oraz wszelkie inne artykuły w zakres budownictwa wchodzące, dostarcza najtaniej i pierwszorzędnej jakości (7333

1603

Stefan Pełczyński

Hurtownia Materjałów Budowlanych

Poznań III, Dworzec Towarowy, tel. 5605

4047

Materjały budowlane wszelk. rodzaju poleca

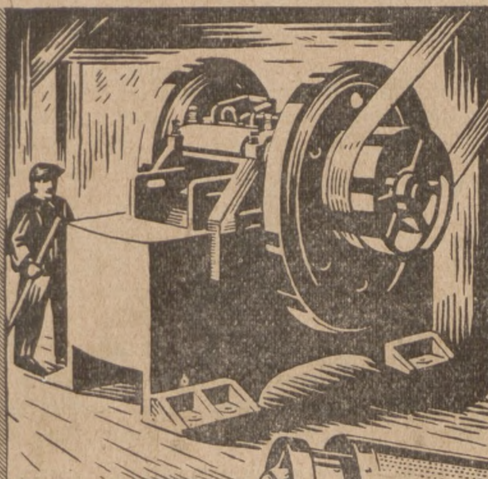
GUSTAW GLAETZNER

Centrala Materjałów Budowlanych i Dachówek

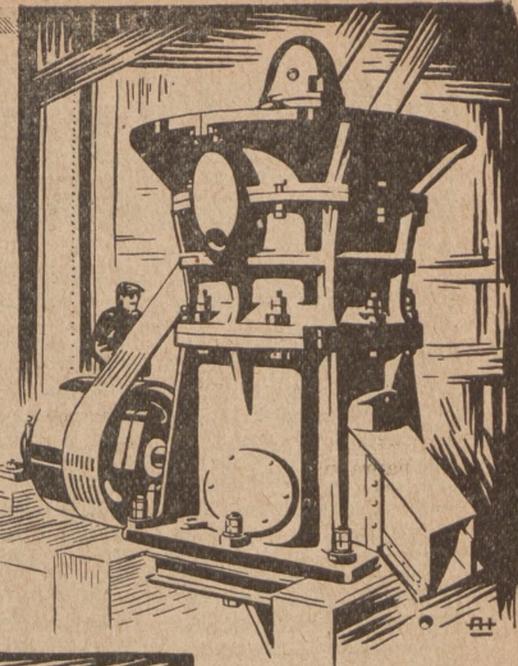
Tel. 6580 POZNAŃ 3 Mickiewicza 36 zał. 1907 r.

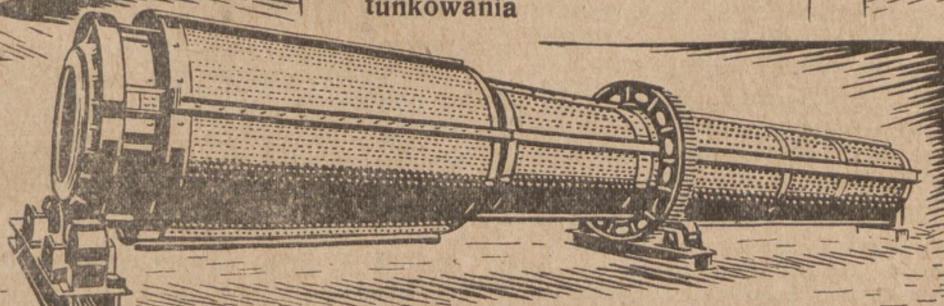
adr. telegraf.: „Dachglaetzner"-Poznań.

GASPARY

dostarcza kompletne szutrownie
łamacze szczękowe
łamacze wirowe
gniotowniki walcowe
młyny gałkowe
rozdrabniarki
wszelkiego rodzaju i wydajności do wytwarzania ostrokrawędnego ubogiego w miał materjału zadzierżystego dla budowy dróg,
bębny sitowe aż do największych pomiarów
przyrządy do płókania i gatunkowania

Prosimy zażądać prospektu „Ze rkl. 43“ zawierającego bliższe szczegóły.

7906a

DR. GASPARY & CO MARKRANSTÄDT/LEIPZIG

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Poznań, 6. 12. Związek Poznańskich Cegielni, Sp. z ogr. odp. w Poznaniu notuje następujące ceny fr. wagon lub cegielnia za 1000 sztuk: Cegłę iłową 65, cegłę tonówkę I kl. 85 zł, II kl. 80 zł, III kl. 70 zł., dachówkę - karpiówkę 150 zł., kliny duże 275 zł., kliny krótkie 250 zł. gąsiory 1200 zł, pustaki dziurawki format cegły 75.50 zł, pustaki „Foerstera“ 130 zł, pustaki „Kleina“ 130 zł, pustaki „Westfala“ 12-stki 270 zł, pustaki „Westfala“ 15-stki 290 zł, dreny 1½ ca. 77 zł, 2 ca. 105 zł, 3 ca. 190 zł, 4 ca. 300 zł, 5 ca. 450 zł, 6 ca. 620 zł, 7 ca. 1 000 zł i 8 ca. 1 400 zł, płyty ścienne 195 złotych.

Lwów, 6. 12. A. Materjały do robót murarskich. Cegła palona ręczna i maszynowa za 1000 szt. 76—80, n. b. 86—100, cegła dęta za 1000 szt. 110, n. b. od 120 wzwyż, cegła szamotowa krajowa za jedną sztukę od 0.45—0.70, n. b. od 0.48—0.76. Piasek żółty na 1 m.^{3} n. b. 6.50, piasek biały 9, piasek rzeczny prowinc. 6. Wapno palone za 1000 kg. 40—45, wapno gaszone n. b. 1 m.^{3} 37. Gips murarski marki „Łopuszka“ za 1000 kg. loco wagon Lwów 67, n. b. 80; gips sztukatorski za 100 kg. loco wagon Lwów 7, n. b. 9. Gipsowe dyle (Izolit) 6 cm. grube za 1 m.^{2} 5, 8 cm. grube 6. Szuter tłuczony za 1 m.^{3} 20. Maty trzcinowe sufitowe za 1 m.^{2} 0.17, n. b. 0.19. Płyty korkogipsowe (loco m. Lwów) za 1 m.^{2} do 100 m. 5.60 do 1000 m. 5.20 od 2000—3000 m. 4.80; płyty posadzkowe kamionkowe (loco m. Lwów) i m.^{2} 21.50; płyty 2-kolorowe 1 m.^{2} 23.50; płyty ścienne glazurowane Hardtmuth za 1 m.^{2} 32. Kamień łamany, 1 st. z. za 10 000 kg. 60. Ścianki korko-gipsowe (korolity) lane, n. b. za 1 m.^{2} 7. Płyty trzcinowe „Berbeka“ loco Lwów za 1 m.^{2} nr. II 3.25, nr. IV 4, nr. VI 5. Dreny za 1000 sztuk 4 cm. 70, 5 cm. 80, 6 cm. 94, 8 cm. 150, 10 cm. 250, 13 cm. 350, 15 cm. 440.

B. Do robót betonowych: Cement w beczkach za 200 kg. 23.70, loco wagon, n. b. 26.50, cement w workach za 100 kg. 11.05, cement nieprzemakalny „Siccofix“ plus 1.10 na 100 kg. do cen cementu por. 1, cement szybkotwardniejący (bauxytowy) „Citadur“ za 100 kg. w beczkach po 200 kg. 32, we workach pap. 30.50. Szuter rzeczny szty-

Udoskonalone maszyny do wyrobu:
dachówki cementowej, pustaków betonowych, cembrowiny studziennej, żłobów, słupów, płyt, rur i t. p.

poleca 757

Fabryka Maszyn Rzewuski i S-ka Sp. Akc.
Warszawa, ul. Ordynacka 7.
Zysk niewielkiej wytwórni betonowej w jednym roku wynosi od 5.000 do 6.000 zł
Żądajcie cenników i objaśnień.

Fabryka Kafli i Cegielnia
Oskara Arkina, Grodno
Zakłady fabryczne: ul. Górna 45, telef. 230.

7313 w Poleca 6707

Kafle berlińskie i kwadratelowe, polewane i niepolewane różnych gatunków. Wyrób specjalnych przenośnych piecyków kaflowych.
Cegła ręcznego i maszynowego formowania

chówka 31 za 10 000 kg. loco wagon Sambor. Żwir raz rafowany za 10 000 kg. 37, żwir dwa razy rafowany n. b. 45, żwir wysiewki sztychówka n. b. 30. Stopień betonowy bez osadzenia 1 m. b. 13.50. Stopień terrazowy bez osadzenia za 1 m. b. 20. Posadzki terrazowe poziome za 1 m.^{2} 12, posadzki pionowe za 1 m.^{2} 24. Krawężnik betonowy $^{18}/_{25}$ za 1 m. b. 5, krawężnik surowy loco wagon kamieniołom Jaremcze 7. Rury betonowe za szt.: 15: 2.57, 20: 3.30, 30: 5.25, 40: 8.40, 50: 10.50, 60: 13. Marmurek do terraza za 100 kg. 10.50—13. Posadzka ksylolitowa za 1 m.^{2} od 9.50. Chodnik z płyt betonowych i krawężników kompl. wykonany za m.^{2} 15. Krawężniki 25 cm. wys. za m. b. 5. Płyty chodnikowe za 1 m.^{2} 7 zł.

(n. b. = na budowie; l. st. z. = loco stacja załadowcza. W razie, gdy skrótów tych niema, ceny są podane loco skład).

DRZEWO.

Warszawa, 6. 12. Na rynku eksportowym notowano przeciętnie za 1 m.^{3} nominalnie. Sosna: Dłużyce (sztuka przeciętna 1 m.^{3}) 38—40 zł, bloki tarte 85—88 marek loco granica: deski stolarskie boczne bez sęków 78 mk., deski środkowe 100 zł loco wagon st. zał., bale ang. u/s 3×9 11.15 Ł loco Gdańsk za standard, deski wagonowe niemieckie 60 mk. loco granica, bale wagonowe 59 mk., słupy telegraficzne i maszty 20—23 sh. loco st. załad., kopalniaki 3.50 dol., sleepry za sztukę 9.1 sh. loco Gdańsk, podkłady I typ. 3.7 sh. za sztukę; świerk: Dłużyce 20 sh. loco st. załad., deski 11 Ł loco Gdańsk, papierówka 3.20 dol. loco st. załad. Dąb: okrąglaki fornierowe I-ej kl. Ł 10 franco zał., okrąglaki od 50 cm. wzwyż Ł 6, od 40 do 49 cm. sh. 80—89, od 30 do 39 cm. 60—65 f-co zał., materjał tarty odziomkowy w blokach Ł 5—6, f-co Gdańsk: towar paryski dol. 37 f-co zał., podkładowy typ pruski za 1 szt. 13.50 zł f-co Gdańsk, fryzy dol. 31—34 f-co zał., plansony za 1 stopę sześc. 3.5 f-co Gdańsk. Jesion: kloce bez sęków od 25 cm. sh. 65, f-co zał. Grab: kloce bez sęków od 25 cm. sh. f-co zał. 25—28. Olcha: kloce bez sęków od 35 cm. 47—48 franco załad. Brzoza: kloce bez sęków od 30 cm. w cienk. k. 23—25 sh. za 1 m. sześc. Buk: kloce bez sęków od 25 cm. w c. końcu 6 dol. za 1 m. sześc. Osika: kloce bez sęków od 25 cm. w cienk. w. 30—32. Eksport materjałów drzewnych z Polski na rynki zagraniczne obecnie jest minimalny. Zapotrzebowania ze strony Niemiec na materjał drzewny z Polski są niewielkie ze względu na mało ożywiony ruch budowlany w rb., oraz trudności kredytowe na rynku niemieckim. Przytem zaznaczyć należy, że rynek ten zaopatrywany jest w materjał drzewny częściowo krajowego pochodzenia, a częściowo importowany z Rosji po niskich cenach. Niedojście do skutku umowy handlowej pomiędzy Anglją i Rosją skieruje eksport materjałów drzewnych z Rosji z tem większą siłą na rynki niemieckie, a jeśli się przytem zważy, że materjały rosyjskie są znacznie tańsze od polskich, to wnioskować można, że przynajmniej w najbliższym czasie eksport materjałów drzewnych z Polski na rynki niemieckie nie ma widoków większego powodzenia. Do Angiji narazie jeszcze eksport jest mały. Ostatnio czynione są starania w kierunku wzmożenia eksportu do Anglji, jednakże największą przeszkodą do pomyślnego zrealizowania tych zabiegów są wysokie ceny naszych materjałów drzewnych, spowodowane drożyzną krajowego surowca. Ceny naszych materjałów są jeszcze za wysokie dla rynku angielskiego. Poza bardzo taniemi wyrobami rosyjskiemi, eksporterzy polscy na rynkach zagranicznych spotykają się również z konkurencją ze strony Szwecji i Finlandji, które dostarczają towar na obce rynki również po niskich cenach, nieraz dużo niższych od polskich. Najgroźniejszą jednak konkurencję wyrobom polskim robi Rosja, która przy ustaleniu cen nie liczy się ze zdrową kalkulacją krymską i podejmuje eksport nietylko w celach handlowych, ale i politycznych, w Szwecji i Finlandji przemysł drzewny specjalnie ochraniany jest przez rządy tych państw, a eksport finansowany. Przemysł drzewny w tych państwach korzysta w dużej mierze z dogodnych kredytów. W Polsce przemysł drzewny pracuje w bardzo trudnych warunkach. Drożyzna surowca i brak kredytów uniemożliwia realizację zamierzeń eksportowych w szerszym zakresie. Podjęte ostatnio starania w kierunku eksportu do Holandji i Belgji nie dały dodatnich rezultatów, w Holandji rynki zasypane są wyrobami rosyjskiemi. Do Belgji wysyłamy w niewielkich ilościach dębinę. We Francji zapotrzebowania na materjał drzewny są wogóle bardzo małe, przytem w ostatnich czasach nastąpiła zniżka cen. W Czechosłowacji zapotrzebowania również są małe, tendencja słaba. Do trudności, w jakich pracuje polski przemysł drzewny, dochodzi jeszcze brak wagonów. Obowiązująca umowa tranzytowa z Rosją nakłada na Polskę obowiązek dostarczania wagonów dla przewozu drzewa rosyjskiego na rynki zagraniczne. Sytuacja staje się paradoksalną. W tym czasie, gdy krajowy przemysł drzewny odczuwa brak wagonów, Polska dostarcza konkurentom naszym wagony do przewozu towaru na rynki zagraniczne, w dodatku według niższej taryfy przewozowej niż dla przemysłu polskiego. Przemysłowcy i kupcy drzewni występują w tej sprawie do władz rządowych z memorjałem, uzasadniającym konieczność zniesienia tych anomalij.

PRZETARG NA DRZEWO TARTE DLA KOLEJNICTWA.

Ministerstwo Komunikacji ogłosiło przetarg na dostawę 70 000 m.^{3} drzewa tartego w cenie 110—120 zł. Mimo nieznacznej ilości drzewa sprzedanego, transakcja ta posiada jednak wielkie znaczenie, gdyż podaje ona ceny orjentacyjne dla dalszych przetargów. W każdym razie uzyskana cena 110—120 zł jest stosunkowo niezła, tak, iż umożliwia ubieganie się dostawców przetargu drzewa tartego. Wśród prywatnych przemysłowców drzewnych nie doszło jednak, wobec możliwości istnienia innych konkurentów, do porozumienia celem łącznego wystąpienia przy wspomnianej sprzedaży. Z tego też względu przyjęto, iż każdy z zainteresowanych dostawców na własną rękę uczestniczyć będzie w przetargu na drzewo tarte.

METALE I WYROBY METALOWE.

Katowice, 6. 12. Ceny blachy cynkowej według Zw. Walcowni za (1000 kg.) w funtach ang. loco huta: przy zamówieniach ponad 30 ton 32, od 5 do 30 ton 32.10, do 5 ton 33.10, dla konsumentów w drobnych ilościach 34.10. Ceny blachy cynkowej z powodu spadku cen cynku obniżono o 2 funty szt. na tonie. Zbyt słaby.

Katowice, 6. 12. Surówka odlewnicza Huty Pokoju nr. 1 (Friedenshütte P. G. S.), oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja Towarzystwa dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 220 zł loco stacja wysyłająca.

CENY METALI WEDŁUG NOTOWAŃ GIEŁDY LONDYŃSKIEJ W DN. 28. XI. R. W ZŁOTYCH PO KURSIE DNIA ZA TONĘ METR.

Aluminjum 4349, antymon 2247, cyna standard 7907, cynk hutniczy 861, miedź elektrolityczna 3552, miedź standard 2953, ołów miękki 914, nikiel 7490, rtęć 29417, srebro za 1 kg. 133.

ZŁOTY W DNIU 6 GRUDNIA 1929 ROKU.

Gdańsk przekaz 57.41—57.56, gotówka 57.44—57.59, Berlin przekaz na Warszawę 46.75—46.95, na Poznań 46.75—46.95, na Katowice 46.75—46.95, gotówka grube 46.526—47.025, Zurych przekaz 57.75, Londyn przekaz 43.50, N. Jork przekaz 11.25, Praga przekaz 377.625.

DŹWIGI OSOBOWE i TOWAROWE

DŹWIGI BUDOWLANE, WCIĄGI ELEKTRYCZNE I RĘCZNE, SUWNICE, DŹWIGARKI WSZELKIEGO RODZAJU, LEWARY, WIELOKRĄŻKI LINOWE, ŁAŃCUCHY, PODNOŚNIKI DLA RZEŹNI I T P.

wykonywa jako specjalność:

Warszawska Fabryka Maszyn Windowych „SIŁA”

Istnieje od 1894 r. Istnieje od 1894 r.

Warszawa, ul. Chłodna 5 - Telefon 47-78

7349

„AMERICANA”

6848

Przemysł szmerglowy Łodygowice

Tarcze przemysłowe

pierwszorzędnej jakości, we wszelkiej twardości, ziarnistości i wiązaniu.

Solidna obsługa — Ceny bezkonkurencyjne

Prosimy o zażądanie cenników i wzorów

Przetargi • Submisje • Licytacje

WEZWANIE DO SKŁADANIA OFERT.

Pomocnicza Składnica Inż. Poznań, Bukowska 25 zamierza oddać w drodze nieograniczonego przetargu publicznego najwięcej dającemu różny zbędny materjał elektrotechnicznych i saperski jak: zaciski porcelanowe, izolatory, szpule droslowe, transformatory 6000 v., rury gazowe gumowe, koła drewniane, żelazne, wiadra, oskardy, kilofy, drut i blacha ocynk., łom, szmaty i skóry oraz inny różny materjał.

Urzędowy wzór oferty oraz szczegółowy wykaz tych przedmiotów otrzymać można w kancelarji pow. Składnicy za opłatą 1 zł, materjał obejrzeć można w Składnicy Sap., Poznań, przy ul. Oficerskiej od godz. 9—14.

Oferty na części tej sprzedaży są dopuszczalne.

Oferty wpłynąć muszą najpóźniej do dnia 18-go grudnia 1929 r. godz. 12, w którym to terminie rozpocznie się rozprawa ofertowa i nastąpi komisyjne otwarcie ofert. Wysokość wadjum ustala się na 5 proc. oferowanej sumy, które składać należy do Kasy Skarbowej w Poznaniu, dołączając kwit do oferty.

Zarządca Pom. Skł. Inż.
Blichiewicz, kpt.

Województwo Pomorskie ogłasza

PRZETARG PUBLICZNY

na: 1. używany samochód osobowy otwarty, marki „Ford", jako złom,

2. używane podwozie samochodu osobowego marki „Ford", bez motoru,

3. używany samochód osobowy marki „Opel" otwarty, gotowy do jazdy, moc silnika 14/38, 4-cylindrowy.

Przetarg odbędzie się w dniu 18 grudnia 1929 r. o godzinie 10-tej rano w Urzędzie Wojewódzkim Dyrekcji Robót Publicznych, pokój 46, w Toruniu. Przed przetargiem mają licytanci złożyć wadjum w wysokości 5 proc. ceny wywoławczej. Wadjum należy złożyć w Kasie Skarbowej lub do rąk urzędnika, prowadzącego licytację. Po przetargu wadjum będzie natychmiast zwrócone. Samochody mogą interesenci obejrzeć w dniach 16, 17 i 18 grudnia br. za uprzedniem zgłoszeniem się w Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim, Dyrekcja Robót Publicznych, pokój 46.

Wszelkie koszta stemplowe, przypadające Skarbowi Państwa z tytułu sprzedaży, pokrywa oferent. Ofertę można wnosić również pisemnie. Urząd Wojewódzki zastrzega sobie prawo wyboru oferenta.

Za wojewodę:
w. z. Dyrektor Robót Publicznych
(—) Inż. K. Maćkowski.

PRZETARG

Warszawska Dyrekcja Kolejowa ogłasza przetarg na dzień 16 grudnia 1929 r. na dostawę różnych materjałów i przedmiotów.

Bliższe szczegóły w „Monitorze Polskim" nr. 270 z dnia 23 listopada 1929 r.

PRZETARG PUBLICZNY.

„Osada", Tow. Akc. budowy domów w Gnieźnie rozpisuje przetarg publiczny na wykonanie prac stolarskich do budowy domu mieszkalnego przy ul. Poznańskiej.

Wzory ofertowe są do odebrania za opłatą 2 zł oraz rysunki do przejrzenia w Wydziale Budownictwa przy ul. Chrobrego nr. 40, I ptr. do dnia 12 grudnia rb., gdzie udzielone będą potrzebne informacje.

Oferty należy oddać w zapieczętowanych kopertach z napisem: „Oferta na prace stolarskie do budowy domu mieszkalnego przy ul. Poznańskiej" najpóźniej do godz. 11-tej dnia 12 grudnia rb., w Wydziale Budownictwa, gdzie w tym dniu i o tej godzinie odbędzie się otwarcie ofert w obecności oferentów.

„Osada", Tow. Akc. Budowy Domów zastrzega sobie dowolny wybór, podzielenie prac na kilku oferentów, lub nieuwzględnienie żadnej oferty.

Rada Nadzorcza
Tow. Akc. Budowy Domów „Osada".

LICYTACJA NA DREWNO

odbędzie się w czwartek, dnia 12 grudnia 1929 o godz. 9-tej rano na sali p. Tomińskiego w Rydzynie. Sprzedawać się będzie za gotówkę drewno opałowe i to:

Z leśnictwa Nowyświat oddz. 1, 2, 4, 5, 6, sos. szczapy, wałki, kupki drągowe i gałęzie.

Z leśnictwa Dąbcze II oddz. 50, 49, 48, 47 sosnowe szczapy, wałki i gałęzie.

Z leśnictwa Tarnowo oddz. 75, 77 sos. szczapy i wałki.

Nadleśnictwo Rydzyna Fund. Sułkowskich.

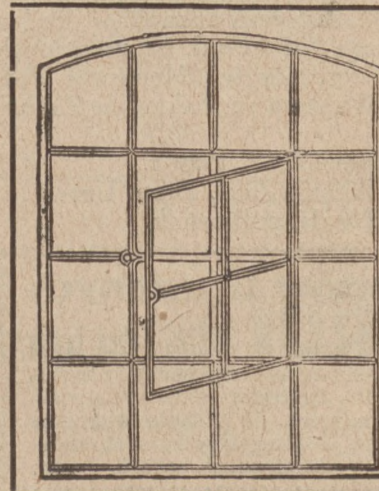
Państwowe Nadleśnictwo Twarożnica sprzedaje w piątek, dnia 13 grudnia br. na sali p. Jagalskiego w Czersku od godz. 10-ej począwszy

DREWNO UŻYTKOWE

(dłużyce sosnowe I—IV. kl.) z leśnictwa Wilczedoły, większą ilość szczap i wałków opałowych z leśnictwa Twarożnica i Wilczedoły i resztę trzebionki cienkiej i grubej z leśnictwa Twarożnica.

Płacić należy kasjerowi obecnemu na licytacji.

Nadleśniczy państwowy.

Magistrat miasta Działdowa na Pomorzu ogłasza

PRZETARG NIEOGRANICZONY

na roboty kanalizacyjne i wodociągowe na ul. Nowej.

Ślepe kosztorysy i warunki, obowiązujące przy wykonaniu robót i dostaw miejskich, otrzymać można w Biurze Budowlanem za opłatą 5 zł.

Składanie ofert w zalakowanych kopertach do dnia 16 grudnia br., do godz. 12, w Biurze Budowlanem.

Przed otwarciem przetargu należy wpłacić do Kasy Miejskiej wadjum 5 proc. od oferowanej sumy.

Otwarcie ofert nastąpi 16 grudnia br., o g. 12.15.

Magistrat zastrzega sobie prawo wyboru oferenta.

Magistrat: *(—) Felski*, burmistrz.

Kierownictwo Budowy C. T. i T. w Warszawie, ul. Poznańska 31, ogłasza w dniu 16 grudnia 1929 roku o godzinie 12

PRZETARG.

na przewóz z ułożeniem belek systemu „Rapid" z ulicy Rybaki 28 na plac Ministerstwa Spraw Wojskowych przy ulicy Ostroroga za przejazdem kolejowym naprzeciw Składnicy Sanitarnej Głównych Składów Saperskich na Powązkach.

Ilość belek wynosi 20 345,23 mtr. bież. o przekroju 16×12 cm. i 45 558,80 mtr. bież. o przekroju 20×12 cm. Belki winny być ułożone w stosach według rozmiarów oraz długości i przekładane, spodnia warstwa kantówką o przekroju minimum 10×10 cm., oraz wyższe łatami drewnianemi o grubości minimum 18 mm. Termin przewozu dwa tygodnie od daty zlecenia Kierownictwa. Cenę należy podać od metra bieżącego belek. Oferty zapieczętowane należy składać w Kierownictwie Budowy do dnia 16 grudnia 1929 roku do godziny 12, poczem nastąpi otwarcie ofert. Do oferty należy dołączyć kwit na złożone wadjum w Kasie Urzędu Pocztowo-Telegraficznego, Warszawa I, plan Napoleona 8, I-sze piętro, pokój nr. 19, w gotówce w wysokości 10 proc. oferowanej ceny, oraz oświadczenie, iż warunki przetargu są oferentowi dokładnie znane i że im się bezspornie poddaje.

Specyfikacja poszczególnych rodzajów belek, sytuacja i warunki przetargu są do przejrzenia w Kierownictwie Budowy w dnie powszednie od godziny 9—15.

Kierownictwo zastrzega sobie dowolny wybór ofert bez względu na oferowaną cenę, jak również możność unieważnienia przetargu.

Kierownik Budowy C. T. T.
Inż. Karol Rauch.

PRZETARG.

Wojskowy Zakład Zaopatrzenia Uzbrojenia w Warszawie, Marjańska 7, zamierza zakupić w drodze przetargu nieograniczonego 785 łożysk uniwersalnych do czyszczenia broni. Szczegóły w „Monitorze Polskim" lub na miejscu w Wojskowym Zakładzie Zaopatrzenia Uzbrojenia.

Termin przetargu dnia 17. 12. 1929 r.

Kierownik Wojsk. Zakł. Zaop. Uzbroj.
Sikorski, pułkownik.

Zakład Wyrobów Drucianych
MICHAŁ RUS Zadziele obok Żywca
Poleca solidnego wykonania sprzęty kuchenne i przybory dla gospodarstwa, z drutu, cynowane oraz wycieraczki do butów wszelkich wymiarów, na żądanie wykonuje wszelkie artykuły druciane, według oryginalnych nadesłanych wzorów po bardzo przystępnych cenach. 6417

PRZETARG.

Komitet Likwidacyjny Państwowych Zakładów Graficznych Min. Skarbu (Warszawa, Al. Jerozolimska 91) ogłasza na dzień 11 grudnia rb. (środa) o godz. 17-ej przetarg ofertowy i ustny na sprzedaż: (plus-minus)

100	mtr.	pasów skórzanych,
200	kg.	gipsu,
400	kg.	syropu kartoflanego,
60	kg.	popiołu i odpadków od stopu metali,
350	kg.	szmelcu ołowiu,
2 000	kg.	blachy żelaznej gr. od 3—8 mm.,
1 400	kg.	żelaza handlowego,
1 400	kg.	stali narzędziowej,
200	kg.	gwoździ żelaznych różnych,
3 400	kg.	olejú gazowego,
272	kg.	smoły gazowej,
2 500	kg.	masy do walców druk. używanej,
400	kg.	szmelcu miedzi i mosiądzu,
300	kg.	szmelcu cynku,
70	kg.	drutu żelaznego od 0,5—3 mm. gr.,
1 200	szt.	haceli,
800	kg.	stali spawalnej,
300	kg.	chemikalij różnych.

Krany różne, łączniki do rur gazowych, rury gazowe, rury kanalizacyjne, garnki kondensacyjne. Odpadki gumy, odpadki skóry i azbest.

Przedmioty wystawione na przetarg oglądać można w Składzie P. Z. G. — Al. Jerozolimska 91.

Informacyj udziela Komitet Likwidacyjny, tel. 48-49 w godz. od 11-ej do 15-ej.

OGŁOSZENIE.

Magistrat miasta Lwowa zaprasza uprawnionych przemysłowców do składania ofert na wykonanie 4 500 znaczków dla psów pokojowych we formie kolistej i 3 000 znaczków dla pasów łańcuchowych, we formie eliptycznej na r. 1930.

Znaczki te mają być starannie wykonane z grubej blachy mosiężnej o gładkim brzegu z uszkiem mosiężnem. Na znaczkach z jednej strony mają być umieszczone wyrazy: „Lwów r. 1930", a na drugiej stronie: a) na brzegu znaczka wyraz „pies łańcuchowy", względnie „pies pokojowy", odpowiednio do formy i przeznaczenia znaczka, i b) w środku na tej stronie numer porządkowy od 1 do 4 500 na znaczkach dla psów pokojowych, a od 1 do 3 000 na znaczkach dla psów łańcuchowych. Zwraca się uwagę, że oba rodzaje znaczków mają być osobno numerowane.

Oferty należy składać do godziny 12-tej dnia 22 grudnia 1929 r. w Wydziale II/2 Magistratu (Ratusz II, p. drzwi nr. 86).

Magistrat będzie rozpatrywać tylko oferty, do których zostaną dołączone wzory znaczków.

Kom. Rządu p. o. Prezydenta miasta.

PRZETARG.

na sprzedaż 6500 m.³ drewna użytkowego jodłowego i 55 m.³ drewna użytkowego bukowego z Nadleśnictwa Samsonów odbędzie się dnia 17 grudnia 1929 r., o godz. 12-ej w lokalu Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu, przy ul. Żeromskiego 53. Drewno znajduje się na zrębach odległych od stacji kol. Zagnańsk od 6 do 14 km.

Informacyj udziela Dyrekcja L. P. w Radomiu, oraz Nadleśnictwo Samsonów.

Dyr. Lasów Państw. w Radomiu.

PRZETARG.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych we Lwowie odda za wynagrodzeniem ryczałtowem wyładowanie węgla z wagonów do figur i załadowanie tendrów węglem, oraz wagonów popiołem w parowozowniach głównych we Lwowie Zachód i Wschód. Szczegółowe warunki podane są w formularzu ofertowym, który można otrzymać w Dyrekcji (drzwi nr. 277), lub pocztą, za nadesłaniem należytości za porto. Oferty należy nadesłać w zamkniętej kopercie bez firmy z napisem „Oferta na roboty akordowe w parowozowniach głównych we Lwowie Zachód i Wschód" do Prezydjum Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych we Lwowie, najpóźniej do dnia 16 grudnia 1929. Otwarcie ofert nastąpi dnia 17 grudnia 1929 o godzinie 10-tej w Wydziale Mechanicznym, przyczem oferenci mogą być obecni. Do oferty należy dołączyć kwit na złożone wadjum w Kasie Dyrekcji w wysokości 600 zł w gotówce lub papierach wartościowych, uznanych przez Ministerstwo Skarbu. Wadjum podlega utracie w razie cofnięcia oferty w czasie rozprawy ofertowej, jak również w wypadku odmowy podpisania umowy od przyjęciu oferty. W razie zatwierdzenia oferty będzie oferent obowiązany złożyć kaucję we wysokości 10 proc. wartości oferowanych robót. Oferenci są związani ofertą przez sześć tygodni, licząc od dnia otwarcia ofert.

Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Dyrektor Kolei Państwowych:
Prachtel mp.

PRZETARGI.

W dniu 15 grudnia odbędzie się przetarg ogłoszony przez rumuńską Dyrekcję Portów Morskich na dostawę i budowę suszarń kukurydzianych w Konstancy.

23 grudnia odbędzie się w Grecji w Ministerstwie Wojny przetarg na dostawę 375 tonn drutu kolczastego. Drut musi być dobrej jakości i dobrze galwanizowany. Dostawa winna być uskuteczniona do 25 kwietnia 1930.

Bliższych informacyj co do warunków powyższych przetargów zasięgnąć można w Państwowym Instytucie Eksportowym (Warszawa, Elektoralna 2).

OGŁOSZENIE LICYTACYJNE.

Celem oddania w przedsiębiorstwo budowy kanału miejskiego w otworzyć się mającej ulicy na gruntach Spółki „Esge", na gruntach klasztoru P. P. Norbertanek, na drodze równoległej do wału ochronnego rzeki Rudawy i części ul. Królowej Jadwigi o łącznej długości 402 mb. z rur betonowych o średnicy 0.50 m., odbędzie się w Budownictwie Miejskiem Oddz. B. rozprawa ofertowa, zapomocą pisemnych ofert w dniu 13-go grudnia 1929 r., o godzinie 12-tej w południe.

Przy robotach tych ma przedsiębiorca zająć wyłącznie robotników bezrobotnych, za pośrednictwem Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy.

Wadjum wynosi 5 proc. ceny ofertowej.

Gmina miasta Krakowa zastrzega sobie możność przerwania robót około tego kanału i w każdej chwili, którą uzna za stosowną, bez żadnego odszkodowania dla przedsiębiorcy.

Również zastrzega sobie gmina m. Krakowa możność zmniejszenia lub powiększenia długości budować się mającego kanału przy tych samych cenach ofertowych.

Plany, przedmiar i warunki budowy można przeglądać w biurze kanalizacji miasta, drzwi nr. 12, w godzinach urzędowych, gdzie będą wydawane druki ofertowe za opłatą 3 złotych.

Oferty wniesione po terminie, lub nie sporządzone według wzoru nie będą uwzględnione.

Kraków, dnia 4 grudnia 1929 r.

Magistrat stoł. król. miasta Krakowa.
Prez. miasta w. z. *Ostrowski.*

Dyrekcja Oręgowa Kolei Państwowych we Lwowie ogłasza

PRZETARG PUBLICZNY.

na dostawę 946 134 m.^{3} podrozjezdnic sosnowych, rzniętych, 480 787 m.^{3} podrozjezdnic dębowych rzniętych, oraz 130 000 szt. dybli bukowych dla wkrętów i 150 000 szt. dybli bukowych dla haków.

Bliższe szczegóły zawarte są w formularzu ofertowym, który otrzymać można w Dyrekcji we Lwowie bezpośrednio lub pocztą, za nadesłaniem należytości na porto i złożenia 2 zł.

Bliższe szczegóły dostawy zawiera nr. 271 „Monitora Polskiego" z dnia 25. 11. 1929 r.

Państwowe Zakłady Obróbki Drzewa Lwów — Persenkówka, skrytka pocztowa 36, telefon 226, ogłaszają

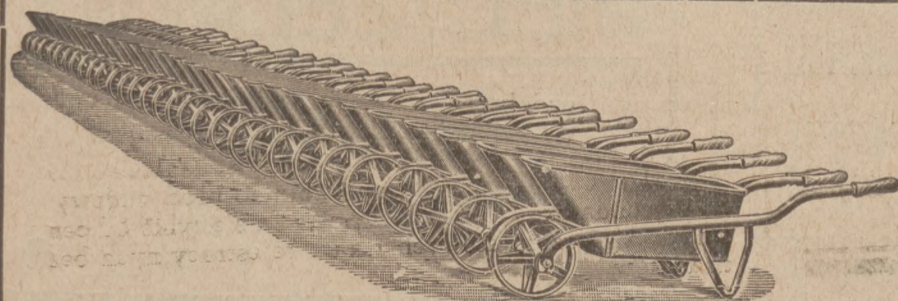
PRZETARG OFERTOWY.

na zakupno około 6000 m.^{3} drzewostanów lub drewna klocowego na wagonie, w tem około 1000 m.^{3} sosny i około 5000 m.^{3} jodły i świerku.

Oferty w zapieczętowanych kopertach nadsyłać należy do dnia 14. 12. 1929 r., godzina 12 w południe, do Dyrekcji Państwowych Zakładów na Persenkówce i zaopatrzyć napisem: „Oferta na dostawę drewna". — Bliższe szczegóły przetargu zawarte są w warunkach licytacyjnych, które się na żądanie wysyła. W ofercie należy zaznaczyć, że oferentowi są warunki przetargu dokładnie znane.

Państwowe Zakłady zastrzegają sobie prawo dowolnego wyboru, względnie odrzucenia wszystkich ofert bez podania powodów.

Dyrektor P. Z. O. D.
Inż. B. Welczer, mp.

ANTONI DYMNICKI

FABRYKA WYROBOW ŻELAZNYCH w JAROSŁAWIU

Taczki całożelazne lekkie, silne, niewywrotne, o pojemności 60, 80 100 120, 140, 160 l. Model nowy znacznie ulepszony 8013

Kółka do taczek patent, żelazne, samoczynnie się smarujące z panewkami do wymiany.

Wyroby nieprześcignione w konstrukcji i trwałości. Tysiące w użyciu. Liczne referencje pierwszorzędnych odbiorcow

PRZETARG NA WYKONANIE ROBÓT STOLARSKICH.

Magistrat miasta Wodzisławia ogłasza przetarg publiczny na wykonanie robót stolarskich dot. budowy szkoły powszechnej.

Oferty podpisane przez oferentów, należy wnosić do Magistratu miasta Wodzisławia na oryginalnych formularzach w opieczętowanych kopertach z napisem: „Oferta na wykonanie robót stolarskich dot. budowy szkoły powszechnej w Wodzisławiu" do dnia 16-go grudnia 1929 roku godziny 3-ej, w którym to dniu nastąpi otwarcie ofert przez Komisję Przetargową.

Przy otwarciu ofert mogą być obecni oferenci lub ich upełnomocnieni zastępcy.

Wadjum w wysokości 5 proc. oferowanej sumy należy złożyć w gotówce do Kasy Miejskiej w Wodzisławiu przed złożeniem oferty względnie list gwarancyjny jednego z banków, wymienionych w okólniku Min. Skarbu z dnia 21 kwietnia 1925 roku L. 872/DD/3.

Warunki przetargu i rysunki oraz potrzebne druki przetargu nabyć można w Magistracie w Wodzisławiu za opłatą 30 złotych.

SPRZEDAŻ ŻYWICY.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie, ul. Senatorska 29, sprzeda z wolnej ręki około:

74120 kg. żywicy zbioru z roku 1927
163800 kg. żywicy zbioru z roku 1928
400000 kg. żywicy zbioru z roku 1929

Żywica znajduje się w różnych Nadleśnictwach Dyrekcji. Sprzedaż może być dokonana loco las lub loco stacja załadowcza.

Próbki żywicy można oglądać w biurze dyrekcji oraz na miejscu w poszczególnych Nadleśnictwach.

Na żądanie Dyrekcja przesyła szczegółowe wykazy oraz udziela bliższych informacyj w godzinach biurowych (telefon 94-38).

Dyrekcja Lasów Państwowych w Białowieży ogłasza

KONKURS

na dostawę ciągówki czołgowej lekkiego typu, wraz z pługiem i bronami do uprawy łąkowej.

Termin nadsyłania ofert do 1-go stycznia 1930 r.

Dyrekcja.

OGŁOSZENIE.

Magistrat miasta Zaleszczyk rozpisuje niniejszem konkurs na wydzierżawienie elektrowni miejskiej, będącej w ruchu. Oferty należy wnosić do Magistratu do dnia 20 grudnia 1929 r.

Warunki można przejrzeć w Magistracie codziennie od godz. 10-tej do 12-ej.

Burmistrz: Mgr. *Bogusław Torbe.*

Zarząd Kasy Emerytalnej dla robotników Kolei Państwowych w Poznaniu, ul. Wierzbięcice l. 6 rozpisuje niniejszem

KONKURS

na wykonanie szkicowego projektu budowy domów robotniczych przy ulicy Rolnej-Łanowej w Poznaniu, z terminem nieodwołalnym do dnia 2 stycznia 1930 r. do godz. 12-tej.

Do konkursu przywiązane są trzy nagrody:
Pierwsza: 3 500 000 zł.
Druga: 2 500 000 zł.
Trzecia: 1 500 000 zł.

Warunki konkursu i podkładki wydaje za opłatą 5 zł Zarząd Kasy Emerytalnej w Poznaniu, ul. Wierzbięcice l. 6, w godzinach od 9 do 12.

Przymusowy PRZETARG!

W sobotę, dnia 14-go grudnia br. o godz. 12-tej sprzedawać będę w fabryce cykorji w Opaleniu, powiat Gniew (Pomorze), stacja kolej. Lenentowo—Opalenie **1 maszynę do wyrobu cykorji**, fabryki Buckau-Magdeburg. **1 elewator** 20 mtr. długi. **1 maszynę do dźwigania** ciężarów. W razie niezgłoszenia się licytantów sprzedam powyżej wymienione maszyny jednemu reflektantowi z wolnej ręki.

Rostkowski
komornik sądowy w Gniewie. 8295

INŻYNIERA-MECHANIKA

na stanowisko dyrektora Państwowej Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej w Białymstoku poszukuje Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Wymagana jest odpowiednia dłuższa praktyka zawodowa.

Podanie należycie udokumentowane wraz z życiorysem i powołaniem się na referencje należy składać do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego (Warszawa, Hoża 88, II piętro).

Aparaty

do spawania metali, automatyczne, własnej konstr., różnej wielkości na składzie, tanio do sprzedania.
Wykonuje spawanie wszelkich metali i cięcie blach, tregrów i t. p. fachowo 8289
Zakład Mechaniczno-Kotlarski
W. Szukała, Poznań, Grochowe Łąki 7.
Telefon 5815.

Prasa do słomy

fabrykat Klinger do wiązania drutem korzystnie do sprzedania 8287
A. P. Muscate, Sp. z o. p.
Fabryka maszyn, Tczew.

Prosimy powoływać się na
„Rynek Metalowy i Maszynowy"

DUŻY
PIEC ŻELAZNY

ozdobny, jak nowy, odpowiedni na wielką salę, **do sprzedania** za 400 zł

Zgłoszenia do administracji niniejszego pisma pod nr. 150.

Z powodu likwidacji **Spółki Akcyjnej „ARBOR"**, Przemysł Drzewny i Handel Materjałami Budowlanemi **w Kaliszu**

są do sprzedania dwie nieruchomości

1. **w Kaliszu przy ul. Kościuszki 24.** nieruchomość z budynkami i szopami przestrzeni 13.000 łokci;

2. **w Skalmierzycach:** nieruchomość: dom mieszkalny dwupiętrowy, budynek po dużym tartaku i duży budynek po mechanicznej stolarni, obszerna piwnica, budynek na składy, duża szopa i bocznica kolejowa, przestrzeń 1 hek. 50 ar.

Ponadto: 7973

Maszyna parowa na 80 koni, kocioł parowy 7,5 atm. kornwalijski, dwu-płomieniskowy, oraz niektóre drobne maszyny po tartaku. Wiadomość:

Kalisz, ul. Kościuszki 24 Sp. Akc. „Arbor"

Motory, dynamo, wentylatory stale na składzie

Motory, dynamo-maszyny, wentylatory

7786

Kupno, sprzedaż, zamiana, reperacje, przewijanie panewki, kolektory najtaniej i dokładnie

ZAKŁAD ELEKTROMECHANICZNY

Warszawa, Krucza 22 - Tel. 204-55

— Warunki kupna i sprzedaży dogodne —

Motory od 1/4 do 20 KM. stale na składzie

Motory (elektr.)

1 MOTOR (elektr.) 1 km., 1600 obr., 220 Volt. 1 MOTOR (elektr.) 1 km., 1400 obr., 220 Volt. 1 MOTOR (elektr.) 3 km., 1500 obr., 220 Volt. 1 MOTOR (elektr.) 3 km., 1600 obr., 220 Volt. 1 MOTOR (elektr.) 3 km., 1500 obr., 220 Volt. 1 MOTOR (elektr.) 3 km., 1600 obr., 220 Volt. 1 MOTOR (elektr.) 5 km., 1700 obr., 440 Volt. 1 MOTOR (elektr.) 5,5 km., 1430 obr., 440 Volt. Motory znajdują się w najlepszym stanie z jednoroczną gwarancją. 8249

Przewijanie dynamomaszyn i transformatorów

„Indukcja", Poznań, W. Garbary 14. — Telefon 5949

Motor nowy 7 1/2 K. M.

na zmienny prąd, 220/380 Volt, 1420 obrotów, system „Siemens" z rozrusznikiem, tanio do sprzedania.

Lewandowski, Poznań, pl. Sapieżyński 2a 8247

8300

NIEBYWAŁA OKAZJA

dla pralń lub hoteli!!

Magiel parowa

(kalander 5 walcowy)

z zupełnem jeszcze nie używanem obleczeniem i zupełnie nowym motorem elektr. i regulatorem,

2 amerykańskie 3 walcowe maszyny

do prasowania kołnierzyków

tanio do sprzedania

Zakłady Przem. i Handl., „TĘCZA". KRAKÓW, Czarnowiejska 72.

Fabryka maszyn rolniczych

wraz z odlewnią żelaza i tartakiem, własną siłą parową i elektrycznem oświetleniem jest do sprzedania w całości z dużym zapasem gotowych maszyn rolniczych i odlewów. Można nabyć 1/3 część fabryki ewent. może być oddana w dzierżawę z zabezpieczeniem kaucyjnem. Wiadomości udzielić może Adm., Rynku Metalowego i Maszyn." pod nr 8293.

Kolejka polna

składająca się z 2 km. toru luźnego i na podkładach żelaznych 65 i 70 mm wysokości, oraz

30 wywrotek, tarcz obrotowych i rozjazdów

natychmiast tanio do sprzedania. Zgłosz. pod nr. 8292 do Administr. „Rynku Metalowego i Maszynowego"

Cegielnia parowa

zabudowania masywne, produkcja roczna ca. 2,000.000 sztuk cegły, blisko miasta, zaraz kompletnie na sprzedaż. Zgłoszenia 8291

Jan Mroziński, budowniczy, Ostrów (Wlkp.)

KUPNO OKAZYJNE!

Komb. maszynę

do szlifowania i ryflowania

do walców dla śrutowników 1000 m/m dług., 2—400 m/m ∅ ma korzystnie do oddania. 8284

HUGO CHODAN dawn. Paul Seler, Poznań, ul. Przemysłowa 23

Korzystnie zaraz do sprzedania

1 motor 50 K. M. Diesel stojący, firmy Benz Manheim **2 dynamo** a 25 K M., 110 Volt, firmy Siemens Schuckert, **20 motorków** a 3/4 K. M., 110 Volt. 2 automatyczne **regulatory, 1 tablica rozdzielcza,** wszystko w dobrym stanie 8290

Mechaniczna Fabryka Haftów, HERMAN GÓRNY w Kaliszu

---

2 kotły parowe

10 Atm, 8500×2000, każdy 70 metrów kwadr. powierzchni ogrzewalnej, w dobrym stanie, bardzo tanio

Wiadomość: **„Warszawski Młyn Parowy" Tow. Akc. Warszawa, ul. Objazdowa Nr. 2, tel. 319-59.** 8283

Pompy parowe

oryg. Worthingtona

okolicznościowo tanio do sprzedania. Biuro Techniczne

Inż. JÓZEF WEINGRÜN, Kraków, Plac Groble 19. Tel. 2145

8301

3 parowe garnitury
do młocki korzystnie na sprzedaż. 8276
Fr. Szymoniak – Piekary, pow. Gniezno

Motor
gazowy 4 PS., **urządzenie maszynowe do wyrabiania pończoch**, które dostawia 25 do 30 tuzinów na 10 godzin, **2 lokomobile** rolnicze, **2 młocarnie** parowe, **1 prasa** do słomy, **1 śrutownik Ekselsior, 1 Fordson,** wszystko używane w dobrym stanie ma korzystnie do sprzedania **I. Dekowski, Środa.** 8250

Z powodu likwidacji bardzo tanio do sprzedania wyremontowane
lokomobile, motory, bormaszyny i różne narzędzia
mechaniczne. — Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod „Tanio" nr. 8243.

Kompletnie urządzona fabryka
w/g nowoczesnego systemu
wyrabiająca **agrafki, haki i kółka obuwiane** całkowicie lub w części do sprzedania.
Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 8192.

Maszyna parowa 70—90 KM., z kondenzacją i stawidłem wentylowem fabrykat Skoda-Werke Pilzno, mało używana, bardzo korzystnie natychmiast do sprzedania. Zgłoszenia: ROMAN SPRINGUT, Żywiec. 8273

Kupiec-ekspedjent
żelaźniak, metalowiec, lat 23, z kilkuletnią praktyką w handlu i przemyśle, z pierwszorzędnemi świadectwami, biegły w polskim i niemieckim, zna prowadzenie księgowości i korespondencji oraz wszelkich prac biurowych, **poszukuje jakiejkolwiek posady.** Łaskawe zgłoszenia do Admin. „Rynku Metal. i Maszynowego" pod nr. 8297.

Generalne przedstawicielstwo
poważnych fabryk artykułów żelaznych, metalowych, stalowych i t. p. na Wielkopolskę, Pomorze i ewtl. Gdańsk **przejmie 2 solidnych kupców**, zamieszkałych w Bydgoszczy. — Samochód do rozwożenia towarów, biuro i składnica do dyspozycji. — Na zabezpieczenie przejętych towarów gwarancje bankowe. — Oferty pod „Poznańczycy" nr. 8219 do administracji niniejszego pisma.

Zdolny, energiczny
podróżujący
z zaprowadzoną klientelą w branży rowerowo-maszynowej, przyjmie zastępstwa fabryk części rowerowych, wyłącznie krajowych wyrobów. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 8215.

Kupiec-żelaźniak
lat 23 z kilkuletnią praktyką, włada płynnie językiem polskim i niemieckim, biegły w prowadzeniu książkowości i korespondencji, **poszukuje posady w branży lub przedsiębiorstwie spokrewnionem.**
Łaskawe zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 8110.

Mistrz bud. maszyn techn. kształcony, dzielny konstruktor i organizator, precyzjonista w wszelkiej bud. masz., kilkoletni kierownik fabryki zagranicą i w kraju poszukuje stosownej posady od 1. I. 30 r.
Łaskawe zgł. do adm. „Rynku Metal. i Maszyn". pod nr. 8233

KUPNA

KUPIĘ
BLASZANY KOMIN
15 do 20 metrowy
Oferty do administracji niniejszego pisma pod nr. 5000.

Stare płyty akumulatorowe, szlam, i wszelkie stare metale
kupuje
T. Bielawski, Poznań,
Bukowska 33. — Telefon 6418. 8062

Wąskie schody żelazne
3½ m. wysokie kręcone lub proste kupię okazyjnie. Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 600.

Fabryka gwoździ
nie należąca do kartelu, poszukuje huty żelaza, która również nie należy do kartelu, któraby dostarczyła
surowiec
do fabrykacji gwoździ. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 8271.

MŁYN KULOWY
używany, lecz w dobrym stanie, celem kupna poszukiwany dla Cegielni. Zgłoszenia nadsyłać do „Par", Poznań, Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 48,18 8246

Przy wszelkich zamówieniach prosimy powoływać się na „Rynek Metalowy i Maszynowy".

„R. Met."
WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:
CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 150 zł. ½ str. 80 zł. ¼ str. 45 zł. 1/8 str. 25 zł. 1/16 str. 15 zł. Na I str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III str. 30% dopłaty. — Artykuły opisowe z dopłatą 100%. — Dostarczenie kliszy autypii z wyraźnych fotografii po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się w markach niemieckich. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Grodzki (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.